Pecyn Cefndirol
Cyfnod Ymgynghoriad Statudol
Ysgol Arbennig Meirion Dwyfor

Trefn	Dogfen
1	Canllawiau Trefniadaeth Ysgolion gan Llywodraeth Cymru - Côd Trefniadaeth Ysgolion 006/2013
2	Cynllun Blaenoriaethau – Maes Trefniadaeth Darpariaeth Addysg
3	Newyddlenni
4	Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, Cymunedol a Chydraddoldeb
5	Asesiad Safleoedd
6	Adroddiad Cabinet 10 Mehefin 2014

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Cod Trefniadaeth Ysgolion

Cod Statudol

Cod Statudol dogfen rhif: 006/2013
Dyddiad cyhoeddi: Gorffennaf 2013

Cod Trefniadaeth Ysgolion

Cynulleidfa Awdurdodau lleol; cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir; awdurdodau esgobaethol; ac Estyn.

Trosolwg Mae Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyhoeddi Cod Trefniadaeth Ysgolion.

Mae'r Cod yn gosod gofynion y mae angen i gyrff perthnasol (Gweinidogion Cymru, awdurdodau lleol, cyrff llywodraethu a hyrwyddwyr eraill) weithredu yn unol â hwy. Mae hefyd yn cynnwys canllawiau ymarferol y mae'n rhaid i gyrff perthnasol dalu sylw iddynt, ac mae'n cynnwys y cyd-destun polisi, yr egwyddorion cyffredinol a'r ffactorau sydd i'w cymryd i ystyriaeth gan y rhai sy'n rhoi cynigion gerbron i ailwampio darpariaeth ysgol a chan y rhai sy'n gyfrifol am benderfynu ar gynigion.

Camau i'w cymryd Gweler uchod.

Mwy o wybodaeth Os oes gennych unrhyw ymholiadau am y ddogfen hon, dylech gysylltu â:

David Weale
Is-adran Rheolaeth ac Effeithiolrwydd Ysgolion
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Ffôn: 029 2082 6017
e-bost: SchoolsManagementDivision3@wales.gsi.gov.uk

Copïau ychwanegol Gellir cael y ddogfen hon ar wefan Llywodraeth Cynulliad Cymru yn www.cymru@gov.uk

Dogfennau cysylltiedig Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013; *Diffinio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg (2007); Mesur capasiti ysgolion yng Nghymru* Cylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif 021/2011 (2011).

ISBN digidol 978 0 7504 9656 8
© Hawlfraint y Goron 2013
WG18187

Cynnwys

Crynodeb **4**

1. Datblygu ac ystyried cynigion **6**

1.1 Egwyddorion a pholisïau cefndir allweddol 6

1.2 Ffactorau i’w hystyried wrth lunio, cyhoeddi, cymeradwyo neu benderfynu ar gynigion trefniadaeth ysgolion 7

1.3 Ansawdd a safonau mewn addysg 7

1.4 Yr angen am leoedd a’r effaith ar hygyrchedd ysgolion 8

1.5 Adnoddau addysg a goblygiadau ariannol eraill 10

1.6 Ffactorau cyffredinol eraill 12

1.7 Ffactorau penodol wrth ystyried cau ysgolion 12

1.8 Ffactorau penodol i'w hystyried ar gyfer cynigion i ychwanegu neu ddileu dosbarthiadau meithrin 13

1.9 Ffactorau penodol i'w hystyried ar gyfer cynigion i ad-drefnu ysgolion uwchradd neu ychwanegu neu ddileu chweched dosbarth 14

1.10 Ffactorau penodol i'w hystyried ar gyfer cynigion i gynyddu'r ddarpariaeth mewn ysgolion gwirfoddol neu i sefydlu ysgol wirfoddol newydd 15

1.11 Ffactorau penodol wrth ystyried cynigion i newid iaith y ddarpariaeth 15

1.12 Ffactorau penodol wrth ystyried cynigion i newid categori ysgol 15

1.13 Ffactorau ychwanegol i'w hystyried wrth lunio, cyhoeddi, cymeradwyo neu benderfynu ar gynigion i ad-drefnu'r ddarpariaeth AAA 16

1.14 Ffactorau i'w hystyried wrth gymeradwyo/penderfynu ar gynigion trefniadaeth ysgolion 17

2. Newidiadau y mae angen cynigion ar eu cyfer **19**

2.1 Elfennau ad-drefnu ysgolion y mae angen cyhoeddi cynigion ar eu cyfer 19

2.2 Newidiadau a reoleiddir 19

2.3 Pwy all gyhoeddi cynnig? 23

3. Ymgynghori 25

3.1 Egwyddorion 25

3.2 Dogfen ymgynghori 25

3.3 Ymgynghori â phlant a phobl ifanc 32

3.4 Gweithdrefnau 32

3.5 Adroddiadau ymgynghori 33

4. Cyhoeddi cynigion statudol 36

4.1 Sut y cyhoeddir cynigion 36

4.2 Hyd y cyfnod gwrthwynebu 37

4.3 Cynnwys cynigion cyhoeddedig 37

5. Penderfynu ar gynigion (ac eithrio cynigion a wnaed gan Weinidogion Cymru) 40

5.1 Adroddiadau gwrthwynebu 40

5.2 Cymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru 42

5.3 Cymeradwyaeth gan yr awdurdod lleol 42

5.4 Penderfyniad gan gynigwyr 44

5.5 Gwneud penderfyniadau ar lefel awdurdod lleol 44

5.6 Hysbysiad o benderfyniad 45

5.7 Atgyfeirio penderfyniadau awdurdodau lleol i Weinidogion Cymru 46

6. Gweithredu cynigion 47

6.1 Gweithredu – cyffredinol 47

6.2 Gweithredu – newid categori 48

7. Cau ysgol â llai na 10 disgybl cofrestredig 49

8. Cynigion gan Weinidogion Cymru i resymoli lleoedd mewn ysgolion 50

9. Cynigion gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â darpariaeth ranbarthol ar gyfer anghenion addysgol arbennig 52

10. Cynigion gan Weinidogion Cymru i ailstrwythuro addysg chweched dosbarth 53

11. Hysbysiad o fwriad corff llywodraethu i gau ysgol sefydledig neu wirfoddol 54

Atodiad A: Siart llif enghreifftiol ar gyfer cynigion statudol 55

Atodiad B: Enghreifftiau o hysbysiadau statudol 58

Atodiad C: Templed o'r ddogfen ymgynghori 63

Atodiad Ch: Asesiadau o'r effaith ar y gymuned a'r effaith ar y Gymraeg 68

Atodiad D: Pwyllgor penderfynu lleol 70

Crynodeb

Gwneir y Cod hwn ar Drefniadaeth Ysgolion ('y Cod') o dan adrannau 38 a 39 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ('Deddf 2013').

Mae Adran 38 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyhoeddi Cod a all osod gofynion a chynnwys canllawiau mewn perthynas â threfniadaeth ysgolion ar y canlynol (a elwir gyda'i gilydd yn y Cod hwn yn "gyrff perthnasol"):

- Gweinidogion Cymru;
- awdurdodau lleol;
- cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir[1];
- hyrwyddwyr cynigion i sefydlu ysgolion gwirfoddol.

Daw'r Cod i rym ar 1 Hydref 2013 a bydd yn gymwys mewn perthynas â'r holl gynigion trefniadaeth ysgolion a gyhoeddir ar ffurf hysbysiad statudol ar neu ar ôl y diwrnod hwnnw. Penderfynir ar gynigion a gyhoeddwyd cyn 1 Hydref 2013 yn unol â'r trefniadau a wnaed o dan Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 ac nid yw'r Cod yn gymwys iddynt.

Mae'r Cod yn cynnwys yr elfennau canlynol:

1. Mae'n gosod gofynion y mae'n rhaid i gyrff perthnasol (neu bersonau sy'n cyflawni swyddogaeth at ddiben cyflawni'r swyddogaethau yn Rhan 2 (newidiadau sy'n gofyn am gynigion) gan awdurdod lleol neu gorff llywodraethu ysgol a gynhelir) weithredu yn unol â hwy. Os bydd corff perthnasol yn methu â chydymffurfio â'r gofynion a nodir yn y Cod hwn, gall arwain at gyflwyno cwyn i Weinidogion Cymru neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Pan osodir gofynion gorfodol gan y Cod neu gan Ddeddf 2013 neu statud neu offeryn statudol arall, nodir bod yn **rhaid** i'r cyrff perthnasol gydymffurfio â'r ddarpariaeth benodol. Pan waherddir arferion, **rhaid** i'r cyrff perthnasol **beidio ag** arddel yr arferion hyn.

2. Mae'n cynnwys y canllawiau statudol y mae'n **rhaid** i gyrff perthnasol roi sylw dyledus iddynt ac mae'n gosod y cyd-destun polisi, yr egwyddorion cyffredinol a'r ffactorau y dylai'r rhai sy'n cyflwyno cynigion i ad-drefnu ysgolion a'r rhai sy'n gyfrifol am benderfynu ar gynigion eu hystyried. Lle mae'r Cod yn cynnig canllawiau, **dylai** cyrff perthnasol ddilyn y canllawiau hyn oni allant ddangos bod cyfiawnhad dros beidio â gwneud hynny.

3. Mae'n rhoi disgrifiad o'r gofynion statudol a nodir yn Neddf 2013.

Mae'r Cod yn adeiladu ar arferion da sy'n bodoli eisoes ymhlith awdurdodau lleol ac eraill, ond nid yw'n ceisio rhoi canllawiau hollgynhwysfawr ar bob agwedd ar drefniadaeth ysgolion. Bydd angen i awdurdodau lleol ac eraill sicrhau, wrth iddynt

[1] **Dyma'r categorïau o ysgolion a gynhelir yng Nghymru: ysgol gymunedol, ysgol wirfoddol a reolir, ysgol wirfoddol a gynorthwyir, ysgol sefydledig ac ysgol arbennig gymunedol.**

gyflawni eu swyddogaethau trefniadaeth ysgolion, eu bod yn gweithredu bob amser mewn ffyrdd sy'n rhesymol ac sy'n seiliedig ar fuddiannau'r dysgwyr.

Mae'r Cod hwn yn disodli unrhyw ganllawiau a nodir yng Nghylchlythyr Canllawiau Llywodraeth Cymru Rhif: 021/2009 Cynigion Trefniadaeth Ysgolion, Cylchlythyr Cynulliad Cenedlaethol Cymru 9/99: Trefniadaeth Lleoedd Ysgolion, a Chylchlythyr Cynulliad Cenedlaethol Cymru Rhif: 48/2004 Canllawiau i gyd-fynd â'r Cynigion ar Drefniadaeth Ysgolion gan Gyngor Cenedlaethol Cymru dros Addysg a Hyfforddiant 2004.

Mae'r Cod wedi'i gynllunio'n bennaf i gael ei ddefnyddio gan y cyrff perthnasol ond efallai y bydd o ddefnydd i bawb sydd â diddordeb mewn materion trefniadaeth ysgolion.

1. Datblygu ac ystyried cynigion

1.1 Egwyddorion a pholisïau cefndir allweddol

Mae'r broses o gynllunio a datblygu cynigion trefniadaeth ysgolion effeithiol yn hanfodol er mwyn cyflawni amcan Llywodraeth Cymru i weddnewid addysg yng Nghymru a darparu gwell deilliannau addysgol.

Dylai cyrff perthnasol sicrhau bod cynigion yn cydymffurfio â pholisïau a nodau cyffredinol cenedlaethol ac yn eu cefnogi, yn benodol ymrwymiad Llywodraeth Cymru i wella effeithiolrwydd ysgolion a lleihau'r anghydraddoldeb o ran cyflawniad rhwng ardaloedd, grwpiau ac unigolion breintiedig a difreintiedig.

Ymhlith yr egwyddorion a'r polisïau cyffredinol y **dylai** cyrff perthnasol eu hystyried wrth ddatblygu cynigion trefniadaeth ysgolion mae'r canlynol:

- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn;
- Iaith Fyw: Iaith Byw – Strategaeth y Gymraeg 2012-17;
- Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg;
- Cymru'n Un: Cenedl Un Blaned, cynllun datblygu cynaliadwy newydd i Gymru Mai 2009 ac unrhyw strategaeth olynol;
- Strategaeth Tlodi Plant Cymru (a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2011 Dogfen wybodaeth rhif 95/2011), ac unrhyw strategaeth olynol;
- Ffydd mewn Addysg.

Yn ogystal â hyn, wrth ddatblygu cynigion trefniadaeth ysgolion, mae'r cynlluniau lleol y **dylai** cyrff perthnasol roi sylw iddynt yn cynnwys y canlynol:

- Cynlluniau lleol ar gyfer datblygu economaidd neu ddatblygu tai;
- Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (a wneir o dan ran 4 o Ddeddf 2013);
- Cynlluniau Plant a Phobl Ifanc (neu gynlluniau olynol);
- Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif - Rhaglen Fuddsoddi Cyfalaf, ac unrhyw fuddsoddiadau perthnasol.

Yn olaf, **dylai** cyrff perthnasol roi sylw i'r canllawiau canlynol gan Lywodraeth Cymru ar faterion perthnasol:

- Canllawiau Gweithredol ynghylch Teithio gan Ddysgwyr - Ebrill 2009;
- Mesur Capasiti Ysgolion yng Nghymru, Cylchlythyr Rhif: 021/2011.

1.2 Ffactorau i’w hystyried wrth lunio, cyhoeddi, cymeradwyo neu benderfynu ar gynigion trefniadaeth ysgolion

Mae'r paragraffau canlynol yn nodi'r ffactorau y **dylai** cyrff perthnasol eu hystyried wrth gyflawni eu swyddogaethau o ran llunio a chyhoeddi cynigion trefniadaeth ysgolion, neu eu cymeradwyo/penderfynu arnynt. Yn achos pob un o’r cynigion, mae paragraffau 1.3 i 1.6 yn berthnasol.

1.3 Ansawdd a safonau mewn addysg

Dylai cyrff perthnasol roi buddiannau dysgwyr uwchlaw popeth arall. Gan gyfeirio at gwestiynau allweddol Swyddfa Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (Estyn), **dylent** roi’r pwys mwyaf ar effaith debygol y cynigion ar ansawdd:

- y deilliannau (safonau a lles);
- y ddarpariaeth (profiadau dysgu; addysgu; gofal, cymorth ac arweiniad; a'r amgylchedd dysgu);
- arweinyddiaeth a rheolaeth (arweinyddiaeth; gwella ansawdd; gweithio mewn partneriaeth a rheoli adnoddau)

yn yr ysgol neu'r ysgolion sy’n destun y cynigion ac unrhyw ysgol neu sefydliad addysgol arall y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni/arno. **Dylai** cyrff perthnasol roi sylw arbennig i effaith y cynigion ar grwpiau agored i niwed, gan gynnwys plant ag Anghenion Addysgol Arbennig (AAA).[2]

Dylai cyrff perthnasol hefyd ystyried gallu’r ysgol neu’r ysgolion sy’n destun cynnig i ddarparu’r cwricwlwm llawn yn y cyfnod sylfaen ac ym mhob cyfnod allweddol addysgol. **Dylai’r** ystyriaeth hon gynnwys ansawdd darpariaeth y cwricwlwm a’r graddau y mae strwythur neu faint yr ysgol yn effeithio ar hyn.[3]

Pan fydd cynigion yn golygu trosglwyddo dysgwyr i ddarpariaeth amgen, fel arfer **dylid** bod tystiolaeth[4] y byddai'r ddarpariaeth amgen yn sicrhau'r deilliannau ac yn cynnig darpariaeth sydd o leiaf yn cyfateb i'r hyn sydd ar gael i'r dysgwyr hynny ar y pryd (gan gynnwys dysgwyr ag AAA). **Dylai** cynigwyr sicrhau bod hyn yn tarfu cyn lleied â phosibl ar ddysgwyr.

Wrth asesu effaith cynigion ar ansawdd a safonau mewn addysg a pha mor effeithiol mae’r cwricwlwm yn cael ei ddarparu, **dylai** cyrff perthnasol ystyried unrhyw gyngor perthnasol gan Estyn, cyfeirio at adroddiadau diweddaraf

---

2 Yn y dyfodol, gall y term Anghenion Addysgol Arbennig (AAA) gael ei ddisodli gan y term Anghenion Ychwanegol (AY).
3 Mae deddfwriaeth sylfaenol yn nodi amcanion statudol y cwricwlwm ysgol yng Nghymru yn adran 99 o Ddeddf Addysg 2002.
4 Byddai'n rhesymol barnu bod cyngor gan Estyn yn dystiolaeth mewn perthynas â darpariaeth amgen newydd sbon.

Estyn neu dystiolaeth arall sy'n deillio o waith monitro perfformiad ac ystyried unrhyw wybodaeth arall sydd ar gael yn gyffredinol am effeithiolrwydd ysgol.

1.4 Yr angen am leoedd a'r effaith ar hygyrchedd ysgolion

Rhaid i awdurdodau lleol sicrhau bod digon o ysgolion yn darparu addysg gynradd ac uwchradd yn eu hardal. Ystyrir bod ysgolion yn ddigonol os oes nifer ddigonol ohonynt, eu bod o'r cymeriad iawn a bod ganddynt ddigon o gyfarpar i ddarparu cyfleoedd addysg priodol i bob disgybl[5]. Er mwyn cyflawni'r dyletswyddau hyn, **rhaid** i awdurdodau lleol sicrhau eu bod yn cynllunio'n drylwyr ac yn ymgysylltu'n llawn â phartneriaid perthnasol, gan gynnwys y cyrff crefyddol priodol[6] ar gyfer ysgolion â chymeriad crefyddol dynodedig yn eu hardal.

Yng ngoleuni'r uchod, **dylai** cyrff perthnasol roi sylw i'r ffactorau canlynol:

Lle cynigir cau ysgol[7], lleihau ei chapasiti neu leihau ei hystod oedran:

- a fydd gan ddarpariaeth ysgol amgen ddigon o gapasiti ac a fydd yn darparu adeiladau ac ystafelloedd o ansawdd cystal, man lleiaf, ar gyfer niferoedd disgyblion presennol yr ysgol a'r niferoedd a ragwelir;

  *Wrth ystyried cynigion, **dylai** cyrff perthnasol roi sylw i'r Rheoliadau Adeiladu perthnasol a Bwletinau Adeiladu cysylltiedig, a chylchlythyr Llywodraeth Cymru 'Mesur capasiti ysgolion yng Nghymru' (Cylchlythyr Rhif: 021/2011). Yn ogystal â hyn, mae Rheoliadau Addysg (Mangreoedd Ysgolion) 1999 yn nodi'r safonau ar gyfer safleoedd ysgolion, gan gynnwys yr ardaloedd lleiaf ar gyfer meysydd chwarae gemau tîm y mae'n rhaid i ysgolion allu manteisio arnynt. **Dylai** cynigion statudol sicrhau y caiff y safonau hyn eu bodloni.*

- gan gyfeirio at natur yr ysgolion sy'n destun cynigion, a yw'r ddarpariaeth ysgol amgen yn ddigonol i ateb y galw presennol a'r galw a ragwelir am ysgolion o'r un:

  a. categori iaith fel yr amlinellir yn "Diffinio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg", dogfen wybodaeth Llywodraeth Cymru Rhif: 023/2007(dogfen wybodaeth Rhif: 023/2007); ac
  b. (os yn berthnasol) cymeriad crefyddol dynodedig;

  ***Dylai** cynigion sicrhau bod cydbwysedd y ddarpariaeth ysgolion yn adlewyrchu cydbwysedd y galw. Mae hyn yn golygu, os bydd darpariaeth ysgol yn cael ei lleihau neu ei dileu, y **dylid** sicrhau bod*

---

[5] **Adran 14 o Ddeddf Addysg 1996.**
[6] Corff crefyddol priodol yw, yn achos ysgol yr Eglwys yng Nghymru neu ysgol Gatholig, yr awdurdod esgobaethol priodol, neu yn achos ysgolion eraill, y corff sy'n cynrychioli'r grefydd a'r enwad crefyddol a nodir mewn perthynas â'r ysgol mewn gorchymyn a wnaed dan adran 69(3) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998.
[7] **Mae pob cyfeiriad at 'gau ysgol' yn y ddogfen hon yn golygu terfynu ysgol a gynhelir, fel y'i nodir yn adran 40 o Ddeddf 2013.**

darpariaeth ysgol amgen o'r un natur (categori iaith neu, os yn berthnasol, cymeriad crefyddol) ar gael i ddisgyblion yn yr ardal leol, lle bynnag y bo hynny'n bosibl. Fodd bynnag, mewn rhai ardaloedd, efallai na fydd parhau i gynnal mynediad i ysgolion o'r un natur yn gydnaws â darpariaeth addysg gosteffeithiol.

*Ym mhob achos, **rhaid** i ddisgyblion presennol mewn ysgol lle mae'r ddarpariaeth yn cael ei lleihau neu ei dileu allu parhau i dderbyn addysg sy'n darparu o leiaf yr un safonau a chyfleoedd i gamu ymlaen yn eu cyfrwng iaith presennol. Efallai y bydd angen gwneud trefniadau pontio penodol er mwyn cyflawni hyn.*

*Pan fydd cynigion yn effeithio ar ysgolion lle mae'r Gymraeg yn gyfrwng addysgu (ar gyfer pynciau heblaw Cymraeg) drwy'r amser neu beth o'r amser, **dylai** awdurdodau lleol gynnal Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg.*

- natur siwrneiau i ddarpariaeth amgen ac amseroedd teithio i ddisgyblion, gan gynnwys disgyblion AAA; yn enwedig os bydd disgyblion ysgol gynradd yn gorfod teithio am dros 45 munud un ffordd neu ddisgyblion ysgol uwchradd yn gorfod teithio am dros awr un ffordd;

  ***Dylai** trefniadau ar gyfer cael mynediad i ddarpariaeth amgen annog trafnidiaeth gynaliadwy; a **dylent** fynd i'r afael ag effaith bosibl unrhyw anawsterau o ran trafnidiaeth ar bresenoldeb disgyblion yn yr ysgol a'r graddau y gallant fanteisio arni. **Dylid** asesu diogelwch a hygyrchedd llwybrau cerdded neu feicio posibl cyn cyflwyno unrhyw gynigion.*[8]

Lle cynigir agor ysgol newydd, cynyddu capasiti neu ehangu ystod oedran;

- bod yna dystiolaeth o angen/galw yn yr ardal ar hyn o bryd neu yn y dyfodol am leoedd ychwanegol, gan gyfeirio at gategori iaith a chymeriad crefyddol dynodedig yr ysgol neu'r ysgol arfaethedig, a'i threfniadau derbyn o ran y rhywiau (h.y. cydaddysgol/un rhyw);

  ***Dylid** asesu'r galw am ddarpariaeth ychwanegol o unrhyw fath yn yr ardal a darparu tystiolaeth o'r galw hwnnw. (Yn achos darpariaeth cyfrwng Cymraeg, bydd hyn yn cynnwys asesiad o'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg sydd wedi'i gynnal yn unol ag unrhyw reoliadau a wnaed dan adran 86 o Ddeddf 2013).*

- a fydd cynigion yn gwella mynediad i ddisgyblion anabl yn unol â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010.

[8] Paragraffau 1.46 – 1.48 yn y Canllawiau Gweithredol ynghylch y Mesur Teithio gan Ddysgwyr - Ebrill 2009

1.5 Adnoddau addysg a goblygiadau ariannol eraill

Mae'n bwysig bod cyllid ar gyfer addysg yn gosteffeithiol. **Dylai** cyrff perthnasol ystyried y ffactorau canlynol mewn perthynas â'r adnoddau addysg:

- A fydd cynigion yn sicrhau bod cyllid yn cael ei ddosbarthu'n decach ac yn fwy cyfartal rhwng ysgolion prif ffrwd yn ardal yr awdurdod lleol.

  *Er bod disgwyl i'r cyllid y pen a ddarperir i ysgolion amrywio i ryw raddau, gall patrymau aneffeithlon o ran ad-drefnu ysgolion arwain at batrymau ariannu anghyfartal ac annheg lle bydd rhai ysgolion yn derbyn cyfran anghymesur o'r cyllid ar draul disgyblion sy'n mynychu ysgolion eraill yn yr ardal. **Ni ddylai** cynigion waethygu gwahaniaethau cyllid o'r fath. Yn hytrach, lle bynnag y bo'n bosibl, **dylent** gyfrannu at sefydlu patrwm ariannu tecach ar gyfer ysgolion.*

- pa effaith y bydd cynigion yn ei chael ar ddarpariaeth dros ben yn yr ardal;

  Mae angen rhai lleoedd gwag fel y gall ysgolion ymdopi ag amrywiadau mewn niferoedd disgyblion, ond mae gormod o leoedd gwag, y gellid eu dileu, yn golygu bod adnoddau'n cael eu gwastraffu'n ddiangen.

  *Os oes mwy na 10% o leoedd gwag mewn ardal, **dylai** awdurdodau lleol adolygu eu darpariaeth a **dylent** wneud cynigion ar gyfer ad-drefnu ysgolion os bydd hyn yn gwella effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd y ddarpariaeth. Mae hyn yn arbennig o bwysig os oes gan ysgolion lefel "sylweddol" o leoedd gwag. Diffinnir lefel sylweddol o ddarpariaeth dros ben fel 25% neu fwy o gapasiti ysgol (fel y'i diffinnir yng Nghylchlythyr 21/2011) ac o leiaf 30 o leoedd gwag.*

  *Fel arfer, **ni ddylid** bod angen darparu lleoedd ychwanegol mewn ysgolion os oes gan ysgolion eraill o'r un fath leoedd gwag o fewn pellter rhesymol. Fodd bynnag efallai y bydd cynigion i gynyddu nifer y lleoedd mewn ymateb i'r galw am fath arbennig o ddarpariaeth e.e. cyfrwng Cymraeg, yn dal yn briodol - yn enwedig os oes darpariaeth effeithiol o leoedd wedi'i chynllunio ar gyfer ardal yr awdurdod lleol*.

- a yw cynigion yn rhan o Raglen Fuddsoddi'r awdurdod lleol o dan y fenter Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif, ac felly'n cyfrannu at ddarpariaeth ysgolion cynaliadwy ar gyfer yr 21ain Ganrif, ac at well rheolaeth strategol ar ystad yr ysgolion trwy gael gwared ar waith cynnal a chadw sy'n pentyrru ac ar adeiladau ysgol gwael ac aneffeithlon.

Dylai cyrff perthnasol hefyd ystyried y ffactorau canlynol mewn perthynas â chyllid:

- costau rheolaidd cynigion dros gyfnod o 3 blynedd, man lleiaf, ac a yw'r cyllid rheolaidd angenrheidiol ar gael;

- costau cludiant ychwanegol sy'n codi o ganlyniad i gynigion;

  Dylai *cynigwyr ystyried y gofyniad ar awdurdodau lleol i ddarparu cludiant am ddim o dan y Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) a* ***dylent*** *gael cyngor gan y Consortia Trafnidiaeth Rhanbarthol ar yr effaith y gall y cynnig ei chael ar y costau cludiant perthnasol a'u fforddiadwyedd.*

- costau cyfalaf cynigion ac a yw'r cyllid cyfalaf angenrheidiol ar gael;

- maint unrhyw arbedion net arfaethedig (gan ystyried costau refeniw, cludiant a chyfalaf ysgolion);

  Mewn perthynas â chynigion lle mae angen buddsoddiad cyfalaf sylweddol ymlaen llaw (er enghraifft i ategu gwaith ailfodelu sylweddol, gwaith adnewyddu neu brosiect adeiladu o'r newydd), ***dylid*** *cyfrifo costau ac arbedion y cynigion dros oes yr adeilad perthnasol, a'u cymharu â'r costau a'r arbedion sy'n gysylltiedig â chynnal y sefyllfa sydd ohoni. Lle mae achos busnes awdurdod lleol ar gyfer cyllid o dan y Rhaglen Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif wedi'i gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru yn unol â model busnes 5 achos Trysorlys Ei Mawrhydi, byddai hyn yn darparu tystiolaeth ddigonol o effeithiolrwydd cost y cynnig o ran gwariant cyfalaf;*

- a fyddai'r ysgolion yr effeithir arnynt yn wynebu diffyg cyllidebol heb y cynigion;

- a gaiff unrhyw arbedion mewn costau rheolaidd eu cadw yng nghyllideb ysgolion lleol yr awdurdod lleol;

- a fyddai'r enillion (derbyniadau cyfalaf) o werthu safleoedd diangen ar gael i dalu costau'r cynnig neu'n cyfrannu at gostau cynigion yn y dyfodol a fydd yn hybu'r broses o reoli lleoedd ysgolion yn effeithiol.

  Yn gyffredinol, ***dylai*** *awdurdodau lleol geisio ailgylchu asedau o unrhyw adeiladau a safleoedd ysgolion dros ben sy'n eiddo iddynt i wella eu hadeiladau ysgolion yn gyffredinol yn hytrach na neilltuo'r enillion hynny i brosiectau y tu allan i'r portffolio addysg, er mai awdurdodau lleol sy'n gwneud y penderfyniadau hyn yn y pen draw.*

1.6 Ffactorau cyffredinol eraill

Dylai cyrff perthnasol ystyried y ffactorau cyffredinol canlynol:

- yr effaith y bydd cynigion yn ei chael ar gyrhaeddiad addysgol ymhlith plant o gefndiroedd difreintiedig yn economaidd;
- unrhyw faterion o ran cydraddoldeb, gan gynnwys y rhai a nodir yn sgil asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb;
- a yw'r ysgol neu'r ysgolion yn destun unrhyw ymddiriedolaeth neu fuddiannau elusennol y gallai'r cynigion effeithio arnynt, er enghraifft mewn perthynas â defnyddio neu waredu tir.

  Rhaid *i gynigion sy'n effeithio ar elusennau gyd-fynd â'r gyfraith elusennau neu â'r diben a ddatganwyd ar gyfer yr ymddiriedolaeth elusennol.*[9] *Os oes unrhyw ansicrwydd, dylid cael cyngor gan y Comisiwn Elusennau neu Weinidogion Cymru (fel Prif Reoleiddiwr cyrff llywodraethu sy'n elusennau).*

1.7 Ffactorau penodol wrth ystyried cau ysgolion

Nid oes unrhyw ragdybiaeth o blaid neu yn erbyn cau unrhyw fath o ysgol. Prif ddiben ysgolion yw darparu addysg a **dylai** unrhyw achos dros gau ysgol fod yn gadarn ac er budd y ddarpariaeth addysgol yn yr ardal. Serch hynny, mewn rhai ardaloedd, efallai mai ysgol fydd y prif ganolbwynt ar gyfer gweithgarwch cymunedol hefyd, a gallai ei chau arwain at oblygiadau y tu hwnt i ddarparu addysg. Gall hyn fod yn nodwedd benodol mewn ardaloedd gwledig os defnyddir adeiladau ysgolion fel man i ddarparu gwasanaethau i'r gymuned leol.

Dylai'r achos a gaiff ei baratoi gan y rhai sy'n cyflwyno'r cynigion ddangos bod effaith cau'r ysgol ar y gymuned wedi'i hasesu drwy lunio **Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned**, a dangos sut y gellid cynnal unrhyw gyfleusterau cymunedol a ddarperir gan yr ysgol ar hyn o bryd.

Wrth ystyried a yw'n briodol cau ysgol, **dylid** rhoi sylw arbennig i'r canlynol:

- a ellid ystyried sefydlu ysgolion â mwy nag un safle fel ffordd o gadw adeiladau, neu'r rhesymau dros beidio â dewis yr opsiwn hwn;
- a ellid ystyried posibiliadau amgen heblaw cau'r ysgol, megis clystyru, cydweithredu neu ffedereiddio ag ysgolion eraill (gan ystyried y posibilrwydd o ddefnyddio cysylltiadau TGCh rhwng safleoedd ysgolion), neu'r rhesymau dros beidio ag ystyried y rhain fel opsiwn amgen yn lle cau'r ysgol;

[9] Mae cyrff llywodraethu ysgolion sefydledig a gwirfoddol yn elusennau o dan adran 23 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, a gall safleoedd ysgolion cymunedol fod yn ddarostyngedig i fuddiannau elusennol hefyd.

- a ellid archwilio’r posibiliadau o wneud defnydd llawnach o'r adeiladau presennol fel adnodd cymunedol neu addysgol;

  (**Dylai** awdurdodau lleol ystyried a fyddai'n ddichonadwy ac yn ddarbodus cyd-leoli gwasanaethau lleol yn yr ysgol i wrthbwyso costau cynnal yr ysgol);

- effaith gyffredinol cau'r ysgol ar y gymuned leol (gan gynnwys colli cyfleusterau yn yr ysgol a ddefnyddir gan y gymuned leol), yn enwedig mewn ardaloedd gwledig neu'r rhai sy'n cael arian fel rhan o weithgarwch adfywio;

- sut y gellid cefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar yr ysgol amgen ac unrhyw gyfleusterau y gall eu cynnig (ee sut y cynorthwyir disgyblion, yn enwedig y rhai sydd o dan anfantais, i gymryd rhan mewn gweithgareddau ar ôl ysgol).

Er nad yw'r gofyniad i ymgynghori o dan Ddeddf 2013 yn gymwys i gynigion i gau ysgolion bach â llai na 10 o ddisgyblion adeg cyfrifiad y mis Ionawr blaenorol[10], **rhaid** i awdurdodau lleol a chyrff llywodraethu sy'n cyflwyno cynigion o'r fath ystyried y ffactorau a nodir yn y Cod hwn.

1.8 Ffactorau penodol i'w hystyried ar gyfer cynigion i ychwanegu neu ddileu dosbarthiadau meithrin

Dylai cyrff perthnasol ystyried y ffactorau penodol canlynol:

- safon yr addysg feithrin a digonolrwydd yr adeiladau, yr ystafelloedd a'r cyfleusterau a gynigir, yn yr ystafell ddosbarth ac yn yr awyr agored, a hyfywedd unrhyw ysgol sy’n dymuno ychwanegu lleoedd meithrin;

- a oes angen lleoedd meithrin ychwanegol yn yr ardal;

- lefel y galw am fathau penodol o addysg feithrin, ee addysg feithrin cyfrwng Cymraeg neu ddarpariaeth â chymeriad crefyddol;

- effaith y cynigion ar sefydliadau eraill, gan gynnwys darparwyr preifat a thrydydd sector;

- i ba raddau y bydd y cynigion yn integreiddio addysg y blynyddoedd cynnar â gwasanaethau gofal plant neu i ba raddau y maent yn gyson â dull gweithredu integredig.

[10] Mae Adran 56 o Ddeddf 2013 yn diffinio ysgol fach, at ddibenion penderfynu a oes angen ymgynghori, yn ysgol â llai na 10 disgybl cofrestredig ar y trydydd dydd Mawrth yn y mis Ionawr yn union cyn y dyddiad y gwneir y cynigion.

1.9 Ffactorau penodol i'w hystyried ar gyfer cynigion i ad-drefnu ysgolion uwchradd neu ychwanegu neu ddileu chweched dosbarth

Dylai cyrff perthnasol ystyried y ffactorau penodol canlynol:

- a fydd cynigion yn arwain at wella cyflawniadau addysgol neu hyfforddiant unigolion sy'n hŷn na'r oedran ysgol gorfodol ond sy'n iau na 19 oed;

- a fydd cynigion yn cyfrannu at amrywiaeth briodol o gyrsiau a chymwysterau perthnasol a llwybrau dysgu galwedigaethol o ansawdd uchel, sy'n seiliedig ar anghenion cyflogwyr ac sydd wedi'u hanelu at ddisgyblion o bob gallu, a hefyd yn cynnal cyrsiau TGAU, Lefel UG/Lefel Uwch a chyrsiau sefydledig eraill yn ôl y gofyn o dan Fesur Dysgu a Sgiliau (Cymru) 2009 ar gyfer dysgwyr 14-19 oed;

- a yw'r cynigion yn debygol o gynyddu nifer y dysgwyr sy'n parhau i ddysgu ar ôl oedran ysgol gorfodol, gan ystyried materion a chostau cludiant i'r dysgwr ac eraill, fforddiadwyedd costau o'r fath a'r tebygolrwydd y bydd dysgwyr yn barod i deithio;

- i ba raddau y mae cynigion yn cyfrannu at yr agenda 14-19 gan ystyried barn rhwydweithiau 14-19 lleol a phartneriaethau dysgu;

- effaith cynigion ar ddarpariaeth 11-16 mewn ysgolion;

- sut y byddai cynigion yn effeithio ar hyfywedd sefydliadau sydd eisoes yn darparu addysg ôl-16 safonol, gan gynnwys chweched dosbarth mewn ysgolion, Sefydliadau Addysg Bellach a sefydliadau hyfforddi preifat;

- sut y gallai'r cynigion effeithio ar gynaliadwyedd y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y rhwydwaith 14-19 lleol a'r ardal ehangach, neu'r gwaith i'w gwella, a hyrwyddo mynediad i'r cyrsiau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael mewn addysg ôl-16;

- i ba raddau y bydd y cynigion yn rhoi manteision ychwanegol i ddysgwyr o gymharu â chadw'r sefyllfa bresennol a dewisiadau posibl eraill ar gyfer trefniadaeth ôl-16;

- sut y gall cynigion effeithio ar y ddarpariaeth cludiant ddewisol y gall awdurdod lleol ei darparu i ddysgwyr[11] sy'n hŷn na'r oedran ysgol gorfodol.

---

[11] Mae Adran 6 o Fesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn rhoi grym i awdurdod lleol ddarparu cludiant dewisol lle maent hwy yn gweld yn dda i hwyluso trefniadau teithio dysgwyr. Mae paragraffau 2.1 – 2.8 o'r Canllawiau Gweithredol ynghylch y Mesur Teithio gan Ddysgwyr - Ebrill 2009 yn darparu canllawiau pellach ar y ddarpariaeth hon.

1.10 Ffactorau penodol i'w hystyried ar gyfer cynigion i gynyddu'r ddarpariaeth mewn ysgolion gwirfoddol neu i sefydlu ysgol wirfoddol newydd

Dylai'r cyrff perthnasol ystyried y canlynol:

- a yw'r awdurdod lleol wedi cadarnhau y bydd yn ysgwyddo ei gyfrifoldeb;

- y bydd corff llywodraethu ysgol wirfoddol a gynorthwyir yn gallu ysgwyddo ei gyfrifoldebau ariannol ar gyfer atgyweiriadau a gwaith cyfalaf;

- bod y trefniadau arfaethedig ar gyfer deiliadaeth y tir yn rhoi sicrwydd digonol y bydd yr ysgol yn cadw'r safle.

  Lle na bydd trefniadau deiliadaeth tir wedi'u cadarnhau, gallai'r rhai sy'n penderfynu ar gynigion nodi eu bod yn gogwyddo o blaid cymeradwyo'r cynigion, yn amodol ar ddatrys y materion hynny yn foddhaol. Gallai penderfyniad o'r fath fod yn briodol pan na fydd hyrwyddwyr yn fodlon ysgwyddo costau cyfreithiol i ddatrys y mater deiliadaeth tan iddynt gael gwybod bod y cynigion yn debygol iawn o gael eu cymeradwyo.

1.11 Ffactorau penodol wrth ystyried cynigion i newid iaith y ddarpariaeth

Dylai cyrff perthnasol ystyried y ffactor penodol canlynol:

- i ba raddau y mae'r ddarpariaeth bresennol gan yr awdurdod addysg lleol drwy gyfrwng y Gymraeg a/neu'r Saesneg yn fwy neu'n llai na'r galw neu'r galw a ragwelir gan rieni ar gyfer darpariaeth o'r fath, a chyfraniad y cynnig at unioni'r sefyllfa honno.

1.12 Ffactorau penodol wrth ystyried cynigion i newid categori ysgol

Dylai cyrff perthnasol ystyried y ffactorau penodol canlynol:

- mae pob categori ysgol - cymunedol, sefydledig, gwirfoddol a reolir neu wirfoddol a gynorthwyir - yn gydradd o ran statws;

- caiff pob cynnig a ganiateir i newid categori ysgol ei ystyried yn unol â'i rinweddau ei hun[12];

[12] Ni chaniateir i ysgolion newid eu categori i fod yn ysgolion sefydledig ac ni chaniateir i ysgolion â chymeriad crefyddol ddod yn ysgolion cymunedol.

- a ellir nodi unrhyw fanteision.

  Gallai newid categori darfu ar y broses o redeg yr ysgol a/neu osod baich ychwanegol ar y corff llywodraethu a/neu ychwanegu cymhlethdod at drefniadau ad-drefnu neu dderbyn yr ysgol. Felly, ***dylid*** *bod rhagdybiaeth yn erbyn newidiadau pan na ellir nodi manteision.*

- a yw unrhyw weithred ymddiriedolaeth sy'n ymwneud â'r ysgol yn caniatáu iddi newid categori. Os oes unrhyw amheuaeth, neu os yw'n amlwg bod angen gwneud amrywiad i'r weithred ymddiriedolaeth, **dylai'r** cynigwyr gysylltu â'r Comisiwn Elusennau'n ddi-oed.

1.13 Ffactorau ychwanegol i'w hystyried wrth lunio, cyhoeddi, cymeradwyo neu benderfynu ar gynigion i ad-drefnu'r ddarpariaeth AAA

Polisïau ac egwyddorion

Dylid ystyried yr egwyddorion a'r cynlluniau a nodir mewn mannau eraill o'r Cod hwn wrth ystyried cynigion i ad-drefnu ysgolion arbennig a gynhelir ac unedau adnoddau arbenigol mewn ysgolion prif ffrwd.

Dylai cyrff perthnasol ystyried sut mae cynigion yn ategu cynlluniau'r awdurdod lleol i hyrwyddo cynhwysiant (h.y. darparu ar gyfer cyfran uwch o ddisgyblion ag AAA i fynychu lleoliadau prif ffrwd) lle bynnag y bo'n briodol i ddiwallu anghenion unigol plentyn neu berson ifanc, a chyda'i strategaeth gyffredinol ar gyfer sicrhau darpariaeth ddigonol ar gyfer yr amrywiaeth lawn o AAA.

Dylai cyrff perthnasol roi sylw i'r ffactorau a nodir isod mewn perthynas â chynigion sy'n effeithio ar ysgolion arbennig ac unedau adnoddau arbenigol mewn ysgolion prif ffrwd.

Safonau'r ddarpariaeth

Yn ogystal â'r ystyriaethau arferol mewn perthynas â safonau'r ddarpariaeth, **dylai** cyrff perthnasol ystyried:

- a fydd cynigion yn gwella safonau'r adeiladau a'r ystafelloedd i ddisgyblion ag AAA, gan gynnwys gwella hygyrchedd yr adeilad;
- sut y bydd cynigion yn ymdrin ag unrhyw faterion o ran iechyd, diogelwch a lles;
- sut y bydd cynigion yn hyrwyddo rhagor o gynhwysiant, lle y bo'n briodol;

- effaith cynigion ar ddarpariaeth AAA arall yn ardal agos ac ehangach yr awdurdod lleol gan gynnwys y tu allan i'r sir lle y bo'n briodol.

Yr angen am leoedd a'r effaith ar hygyrchedd ysgolion

Yn ogystal â'r ystyriaethau a restrir yn 1.4, **dylai** cyrff perthnasol ystyried:

- a oes angen am fath penodol o ddarpariaeth AAA yn yr ardal;
- a oes gormod o ddarpariaeth AAA yn yr ardal;
- a fyddai'r ddarpariaeth AAA yn fwy effeithiol neu effeithlon pe bai darpariaeth ranbarthol yn cael ei gwneud; ac
- effaith y cynigion hynny ar gludiant dysgwyr ag AAA.

Ffactorau eraill

Dylai cyrff perthnasol ystyried:

- sut y bydd newidiadau i ddarpariaeth AAA mewn ysgolion yn debygol o effeithio ar yr holl wasanaethau eraill a ddarperir mewn ardal ar gyfer disgyblion ag anableddau a/neu AAA.

1.14 Ffactorau i'w hystyried wrth gymeradwyo/penderfynu ar gynigion trefniadaeth ysgolion

Wrth gymeradwyo neu benderfynu ar gynigion:

- **rhaid** i gyrff perthnasol ystyried a oes unrhyw gynigion cysylltiedig eraill;
- **rhaid** i gyrff perthnasol sicrhau bod yr ymgynghoriad statudol wedi'i gynnal yn unol â'r Cod hwn (nid yw'r gofyniad i ymgynghori yn gymwys i gynigion i gau ysgol sy'n ysgol fach);
- **rhaid** i gyrff perthnasol sicrhau bod y cynnig wedi'i gyhoeddi yn unol â'r Cod hwn a bod yr hysbysiad yn cynnwys yr holl wybodaeth ofynnol;
- **rhaid** i gyrff perthnasol ystyried y ddogfen ymgynghori a'r adroddiad ar yr ymgynghoriad;
- **rhaid** i gyrff perthnasol ystyried y gwrthwynebiadau a'r adroddiad gwrthwynebu ac unrhyw ymatebion i'r hysbysiad sy'n cefnogi'r cynigion;

- **dylai** cyrff perthnasol ystyried a oes unrhyw fanteision, yn achos cynnig i newid categori ysgol. Os na ellir nodi unrhyw fanteision, **ni ddylid** cymeradwyo cynigion o'r fath;

- **rhaid** i gyrff perthnasol **beidio â** chymeradwyo cynigion i newid categori lle mae angen gwneud amrywiad i weithred ymddiriedolaeth, os nad yw'r amrywiad hwnnw wedi ei wneud eto.

2. Newidiadau y mae angen cynigion ar eu cyfer

Fel arfer, mae angen gweithdrefnau statudol i wneud newidiadau sylweddol i ysgolion. Mae'r gweithdrefnau wedi'u cynllunio i alluogi gwneud newidiadau pan ystyrir bod y newidiadau hynny yn angenrheidiol, ond mewn ffordd sy'n diogelu buddiannau dysgwyr ac yn rhoi'r cyfle i'r sawl sydd â diddordeb leisio barn ar y broses.

2.1 Elfennau ad-drefnu ysgolion y mae angen cyhoeddi cynigion ar eu cyfer

Rhaid i gynigion gael eu cyhoeddi ar gyfer yr elfennau canlynol o ran ad-drefnu ysgolion:

1. agor ysgol a gynhelir (gan gynnwys ysgol arbennig);
2. cau ysgol a gynhelir (gan gynnwys ysgol arbennig);
3. newid categori ysgol fel ei bod yn ysgol o gategori arall[13].

Cynigion i newid categori ysgol:

Categori ysgol	Gall ddod yn	Cynigydd
Ysgol gymunedol*	Ysgol wirfoddol a gynorthwyir neu ysgol wirfoddol a reolir	Corff Llywodraethu (CLl)
Ysgol wirfoddol a gynorthwyir*	Ysgol gymunedol neu ysgol wirfoddol a reolir	CLl
Ysgol wirfoddol a reolir*	Ysgol gymunedol neu ysgol wirfoddol a gynorthwyir	CLl
Ysgol sefydledig*	Ysgol gymunedol, ysgol wirfoddol a gynorthwyir neu ysgol wirfoddol a reolir	CLl

*Noder nad yw hi’n bosibl i ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir, ysgolion gwirfoddol a reolir nac ysgolion sefydledig, os oes ganddynt gymeriad crefyddol dynodedig, ddod yn ysgolion cymunedol trwy gynnig i newid categori. Yn ogystal â hyn, ni all ysgolion cymunedol ddod yn ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir, nac yn ysgolion gwirfoddol a reolir, sydd â chymeriad crefyddol dynodedig. Ni chaniateir i ysgolion cymunedol fod â chymeriad crefyddol ac ni ellir gwneud unrhyw newid i ysgol a gynhelir sy’n newid ei gymeriad crefyddol dynodedig neu sy’n achosi iddi ennill neu golli cymeriad crefyddol dynodedig.

2.2 Newidiadau a reoleiddir

[13] Ac eithrio ysgol sefydledig – mae Deddf 2012 yn gwahardd ysgolion rhag newid eu categori i fod yn ysgolion sefydledig.

Yn ogystal â hyn, **rhaid** i gynigion gael eu cyhoeddi ar gyfer y newidiadau sylweddol canlynol (a elwir yn "newidiadau a reoleiddir") i ysgolion:

- trosglwyddo ysgol i safle neu safleodd newydd oni fyddai prif fynedfa'r ysgol ar ei safle newydd o fewn 1.609344 cilometr (un filltir) o brif fynedfa'r ysgol ar ei safle a safleodd presennol.

- newid ysgol (gan gynnwys ysgol arbennig) o fod yn ysgol un rhyw i fod yn ysgol gymysg, neu i'r gwrthwyneb. (Ystyrir bod ysgol yn derbyn disgyblion o un rhyw yn unig os cyfyngir y disgyblion a dderbynnir o'r rhyw arall i ddisgyblion sy'n hŷn na'r oedran ysgol gorfodol, ac nad yw nifer y disgyblion hynny yn fwy na 25% o'r grŵp oedran dan sylw);

- newid yn ystod oedran ysgol (gan gynnwys ysgol arbennig) o flwyddyn neu fwy (heb gynnwys cyflwyno Addysg Bellach ran amser neu lawn amser neu ddod â'r addysg honno i ben a heb gynnwys newidiadau i'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion sy'n hŷn na'r oedran ysgol gorfodol sy'n ailadrodd cwrs addysg a gwblhawyd cyn iddynt gyrraedd yr oedran ysgol gorfodol);

- cyflwyno darpariaeth chweched dosbarth mewn ysgol neu ddod â'r ddarpariaeth honno i ben;

- newid cyfrwng addysgu dosbarth o ddisgyblion mewn grŵp neu grwpiau oedran (gan gynnwys disgyblion meithrin) mewn ysgol gynradd (neu addysg gynradd mewn perthynas ag ysgolion canol neu ysgolion arbennig) o fod y perthyn i'r disgrifiad yng ngholofn 1 o'r tabl isod i fod yn perthyn i'r disgrifiad yn y cofnod cyfatebol yng ngholofn 2.

Colofn 1	**Colofn 2**
Gwneir o leiaf 20% ond dim mwy nag 80% o'r addysgu drwy gyfrwng y Saesneg.	Cynnydd neu ostyngiad o fwy nag 20% yn yr addysgu a wneir drwy gyfrwng y Gymraeg.
Gwneir o leiaf 20% ond dim mwy nag 80% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.	Cynnydd neu ostyngiad o fwy nag 20% yn yr addysgu a wneir drwy gyfrwng y Saesneg.
Gwneir mwy nag 80% o'r addysgu drwy gyfrwng y Saesneg, a gwneir rhywfaint o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.	Cynnydd o fwy na 10% yn yr addysgu a wneir drwy gyfrwng y Gymraeg.
Gwneir mwy nag 80% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, a gwneir rhywfaint o'r addysgu drwy gyfrwng y Saesneg.	Cynnydd o fwy na 10% yn yr addysgu a wneir drwy gyfrwng y Saesneg.
Ni wneir unrhyw addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.	Gwneir mwy na 10% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
Ni wneir unrhyw addysgu drwy gyfrwng y Saesneg.	Gwneir mwy na 10% o'r addysgu drwy gyfrwng y Saesneg.

Gwneir rhywfaint o'r addysgu drwy gyfrwng y Saesneg.	Ni wneir unrhyw addysgu drwy gyfrwng y Saesneg.
Gwneir rhywfaint o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.	Ni wneir unrhyw addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

- newid cyfrwng addysgu disgyblion mewn grŵp blwyddyn mewn ysgol uwchradd (neu addysg uwchradd mewn perthynas ag ysgolion canol neu ysgolion arbennig) o fod yn perthyn i'r disgrifiad yng ngholofn 1 o’r tabl isod i fod yn perthyn i'r disgrifiad yn y cofnod cyfatebol yng ngholofn 2.

Colofn 1	**Colofn 2**
Addysgir pum pwnc perthnasol neu fwy (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Gymraeg i unrhyw ddisgyblion.	Gostyngiad o bedwar pwnc perthnasol neu fwy a addysgir (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Gymraeg i unrhyw ddisgyblion.
Addysgir pum pwnc perthnasol neu fwy (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Saesneg i unrhyw ddisgyblion.	Gostyngiad o bedwar pwnc perthnasol neu fwy a addysgir (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Saesneg i unrhyw ddisgyblion.
Addysgir pob pwnc perthnasol (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Gymraeg i'r holl ddisgyblion.	Addysgir tri phwnc perthnasol neu fwy (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Saesneg i unrhyw ddisgyblion.
Addysgir pob pwnc perthnasol (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Saesneg i'r holl ddisgyblion.	Addysgir tri phwnc perthnasol neu fwy (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Gymraeg i unrhyw ddisgyblion.
Addysgir un pwnc perthnasol neu fwy (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Gymraeg i unrhyw ddisgyblion.	Nid addysgir unrhyw bwnc perthnasol (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Gymraeg i unrhyw ddisgyblion.
Addysgir un pwnc perthnasol neu fwy (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Saesneg i unrhyw ddisgyblion.	Nid addysgir unrhyw bwnc perthnasol (yn gyfan gwbl neu'n bennaf) drwy gyfrwng y Saesneg i unrhyw ddisgyblion.

(Diffinnir pynciau perthnasol fel unrhyw bynciau ar wahân i Gymraeg a Saesneg a addysgir mewn ysgol.)

- ehangu safle ysgol (ac eithrio ysgolion meithrin ac ysgolion arbennig), a fyddai'n cynyddu capasiti'r ysgol gan o leiaf 25% neu 200 o ddisgyblion, o gymharu â chapasiti'r ysgol ar y dyddiad priodol. Wrth benderfynu ar gynnydd mewn capasiti, rhaid ystyried pob achos o ehangu ysgol sydd wedi digwydd ers y dyddiad priodol ynghyd â'r

gwaith ehangu arfaethedig. Y "dyddiad priodol" yw'r dyddiad diweddaraf o blith:

- y dyddiad sydd bum mlynedd cyn y dyddiad y bwriedir gweithredu'r cynigion i ehangu'r ysgol;
- y dyddiad pan dderbyniodd yr ysgol ddisgyblion gyntaf;
- y dyddiad (neu'r dyddiad diweddaraf) pan weithredwyd unrhyw gynigion statudol blaenorol a oedd yn golygu ehangu safle'r ysgol.

At ddibenion ehangu safle ysgol, pennir "capasiti" yn unol â'r fformiwlâu a nodir o bryd i'w gilydd gan Weinidogion Cymru (sef, ar hyn o bryd, Cylchlythyr Rhif: 21/2011);

- gwneud ehangiad dros dro o'r ysgol yn ehangiad parhaol, pan fyddai'r ehangiad dros dro hwnnw wedi bod yn newid a reoleiddir oni bai am y ffaith mai dros dro ydoedd;

- lleihau capasiti ffisegol ysgol brif ffrwd, ac eithrio pan fydd y capasiti arfaethedig yn fwy na nifer uchaf y disgyblion ar y gofrestr yn yr ysgol ar unrhyw bryd yn ystod y ddwy flynedd ysgol flaenorol cyn cyhoeddi'r cynnig. Yn y cyd-destun hwn, pennir "capasiti" yn unol â'r fformiwlâu a nodir o bryd i'w gilydd gan Weinidogion Cymru (sef, ar hyn o bryd, Cylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif: 21/2011 Mesur Capasiti Ysgolion yng Nghymru)[14];

- ychwanegu neu ddileu darpariaeth AAA neu newid y math o ddarpariaeth. Dyma lle mae'r ddarpariaeth mewn ysgol brif ffrwd ond mae'r disgyblion a dderbynnir yn ychwanegol at nifer derbyn yr ysgol. Hefyd, **rhaid** i'r awdurdod lleol gydnabod bod y ddarpariaeth wedi'i chadw'n ôl ar gyfer disgyblion ag AAA;

- cyflwyno neu derfynu trefniadau bandio ar gyfer derbyn disgyblion i ysgol brif ffrwd (o dan adran 101 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (Deddf 1998));

- cyflwyno neu derfynu darpariaeth breswyl, neu gynnydd neu ostyngiad gan 50 o ddisgyblion neu 50% o'r capasiti yn y ddarpariaeth breswyl mewn ysgolion prif ffrwd, pa un bynnag sydd fwyaf;

- ar gyfer ysgolion arbennig (ac eithrio os yw'r ysgol mewn ysbyty), cynnydd yn nifer y disgyblion y mae'r ysgol yn gwneud darpariaeth ar eu cyfer a fyddai, ar y cyd â phob cynnydd blaenorol o'r fath yn nifer y disgyblion, yn cynyddu 10 % ar nifer y disgyblion neu nifer perthnasol y disgyblion o'r fath (pa un bynnag sydd leiaf). Y nifer perthnasol yw 5 os mai dim ond darpariaeth breswyl a gynigir gan yr ysgol, ac 20

[14] Effaith hyn yw y bydd ysgolion â chapasiti dros ben yn gallu dileu'r capasiti hwnnw heb yr angen am gynnig statudol. Fodd bynnag, os bydd ysgolion yn llawn neu bron yn llawn, rhaid cyhoeddi cynnig i leihau capasiti'r ysgol.

mewn achosion eraill. Ystyrir unrhyw gynnydd blaenorol yn nifer y disgyblion o'r dyddiad priodol. Y dyddiad priodol yw'r dyddiad diweddaraf o blith y canlynol:

– 19 Ionawr 2013;
– y dyddiad pan dderbyniodd yr ysgol ddisgyblion gyntaf;
– y dyddiad (neu'r dyddiad diweddaraf) pan weithredwyd unrhyw gynigion statudol blaenorol a oedd yn golygu ehangu safle'r ysgol.

- ar gyfer ysgol arbennig, cyflwyno neu derfynu'r ddarpariaeth breswyl, neu newid y ddarpariaeth breswyl fel bod nifer y disgyblion y gwneir darpariaeth ar eu cyfer yn cynyddu neu'n gostwng gan 5 disgybl;

- newid yn y math o anghenion addysgol arbennig y mae ysgol arbennig yn gwneud darpariaeth ar eu cyfer;

- ehangu'r gofod addysgu, neu wneud ehangiad dros dro yn ehangiad parhaol, mewn ysgol feithrin, a hynny o 50% neu ragor;

- ychwanegu neu ddileu darpariaeth (mewn ysgol feithrin) y mae'r awdurdod lleol yn cydnabod ei bod wedi'i chadw'n ôl ar gyfer disgyblion ag anghenion addysgol arbennig;

- ar gyfer ysgol feithrin lle yr addysgir grŵp o ddisgyblion yn gyfan gwbl neu'n bennaf drwy gyfrwng y Gymraeg, newid fel bod yr holl ddisgyblion yn cael eu haddysgu'n gyfan gwbl neu'n bennaf drwy gyfrwng y Saesneg;

- ar gyfer ysgol feithrin lle yr addysgir grŵp o ddisgyblion yn gyfan gwbl neu'n bennaf drwy gyfrwng y Saesneg, newid fel bod yr holl ddisgyblion yn cael eu haddysgu'n gyfan gwbl neu'n bennaf drwy gyfrwng y Gymraeg.

2.3 Pwy all gyhoeddi cynnig?

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r pwerau i gyhoeddi cynigion o dan adrannau 41-45 o Ddeddf 2013:

Awdurdod Lleol	**Llywodraethwyr Ysgolion Sefydledig neu Ysgolion Gwirfoddol**	**Hyrwyddwyr Ysgolion Gwirfoddol newydd (gan gynnwys awdurdodau lleol)**	**Llywodraethwyr Ysgolion Cymunedol**
Cynigion i gau ysgol wirfoddol neu ysgol sefydledig.	Cynigion i gau eu hysgol.		

Cynigion i gynyddu/gostwng capasiti ysgol sefydledig neu ysgol wirfoddol heb gymeriad crefyddol.	Cynigion i wneud newid sylweddol i'w hysgol.		
Cynigion i sefydlu, cau neu wneud newid sylweddol i ysgolion cymunedol.		Cynigion i sefydlu ysgol wirfoddol newydd.	
Cynigion i newid categori ysgolion cymunedol.	Cynigion i newid categori eu hysgol.		Cynigion i newid categori eu hysgol.

Gall awdurdodau lleol hefyd wneud cynigion i ychwanegu neu ddileu chweched dosbarth mewn ysgolion uwchradd gwirfoddol a sefydledig, ond dim ond os ydynt wedi cael caniatâd Gweinidogion Cymru i wneud hynny. **Rhaid** ceisio caniatâd drwy gais ysgrifenedig sy'n nodi rhesymeg yr awdurdod lleol dros y cynnig yn glir.

Yn ogystal â hyn, mae Deddf 2013 yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru gyhoeddi cynigion i:

a) unioni darpariaeth ormodol neu annigonol o leoedd mewn ysgolion (lle maent eisoes wedi cyhoeddi cyfarwyddyd i awdurdod lleol neu gorff llywodraethu i'r perwyl hwnnw) (adran 59);

b) sicrhau darpariaeth ranbarthol ar gyfer anghenion addysgol arbennig (lle maent eisoes wedi cyhoeddi cyfarwyddyd i awdurdod lleol/awdurdodau lleol/cyrff llywodraethu i'r perwyl hwnnw) (adran 68), ac

c) ychwanegu neu ddileu chweched dosbarth mewn ysgol (adran 71).

3. Ymgynghori

3.1 Egwyddorion

Mae Adran 48 o Ddeddf 2013 yn nodi bod yn **rhaid** cynnal ymgynghoriad ar gynigion trefniadaeth ysgolion cyn eu cyhoeddi o dan adrannau 41-45. Yn ogystal â hyn, mae'n **rhaid** cynnal ymgynghoriad hefyd ar gynigion a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru o dan adran 68 i sicrhau darpariaeth ranbarthol ar gyfer anghenion addysgol arbennig neu o dan adran 71 i ad-drefnu chweched dosbarth. Nid yw'r gofyniad i ymgynghori yn gymwys i gynigion i gau ysgol fach[15] a wneir o dan adran 43.

Mae'r gyfraith achosion wedi pennu y dylai'r broses ymgynghori:

- gael ei chynnal pan fydd cynigion yn dal ar gam ffurfiannol;
- cynnwys digon o wybodaeth a rhesymau dros gynigion penodol er mwyn sicrhau ystyriaeth ac ymateb deallus;
- rhoi digon o amser i ystyried y cynigion ac ymateb iddynt;
- sicrhau y caiff yr hyn sy'n deillio o'r ymgynghoriad ei ystyried mewn ffordd gydwybodol pan wneir y penderfyniad yn y pen draw.

Mae'r broses a'r canllawiau canlynol wedi'u datblygu gan roi sylw dyledus i'r egwyddorion a restrir uchod. Bydd angen i'r rhai sy'n ystyried cyflwyno cynigion fod yn gwbl ymwybodol o'r broses hon a'r canllawiau hyn. Fodd bynnag, **rhaid** i gynigwyr gofio'r pedair egwyddor sylfaenol a chymryd unrhyw gamau ychwanegol angenrheidiol i sicrhau y cynhelir yr egwyddorion hynny.

O bryd i'w gilydd, bydd cynigwyr wedi cynnal ymgynghoriad 'anffurfiol' gyda rhai rhanddeiliaid penodol ynghynt yn y broses o ddatblygu cynigion. **Rhaid peidio ag** ystyried bod ymgynghoriad o'r fath yn disodli unrhyw ran o'r prosesau ymgynghori ffurfiol a amlinellir isod.

3.2 Dogfen ymgynghori

Rhaid i'r rhai sy'n cyflwyno cynigion statudol gyhoeddi dogfen ymgynghori ar ffurf copi caled ac ar ffurf electronig ar eu gwefan neu wefan yr awdurdod lleol perthnasol. **Rhaid** i gopïau caled fod ar gael ar gais. **Dylid** ystyried cyhoeddi mewn fformatau eraill os bydd hygyrchedd yn peri pryder.

Rhaid i'r canlynol dderbyn naill ai gopi caled o'r ddogfen ymgynghori neu e-bost yn cynnwys dolen i'r wefan berthnasol (ond *gweler* hefyd yr adran ar Ymgynghori â Phlant â Phobl Ifanc):

[15] Mae Deddf 2013 yn diffinio ysgol fach fel ysgol â llai na 10 disgybl cofrestredig ar y trydydd dydd Mawrth yn y mis Ionawr yn union cyn y dyddiad y gwneir y cynigion. Dewiswyd y dyddiad hwn oherwydd mai dyma'r dyddiad y mae gofyn i bob ysgol yng Nghymru gyflwyno'r Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion i Lywodraeth Cymru, sy'n cynnwys nifer y disgyblion ar y gofrestr.

- awdurdod cynhaliol neu awdurdod cynhaliol arfaethedig unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw awdurdod lleol arall y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arno - gan gynnwys, yn achos darpariaeth AAA ddynodedig, unrhyw awdurdod sy'n gosod neu sy'n debygol o osod disgyblion â datganiad ynddi;
- Awdurdod Esgobaethol yr Eglwys yng Nghymru a'r Eglwys Gatholig ar gyfer yr ardal lle mae unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw gorff crefyddol priodol arall ar gyfer unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- corff llywodraethu unrhyw ysgol sy'n destun cynigion a chyrff llywodraethu ysgolion eraill y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt, gan gynnwys y rhai a allai dderbyn unrhyw ddisgyblion sydd wedi'u dadleoli;
- rhieni (a darpar rieni, lle y bo'n bosibl), gofalwyr a gwarcheidwaid, a staff yr ysgolion hynny;
- Gweinidogion Cymru;
- Aelodau'r Cynulliad (ACau) ac Aelodau Seneddol (ASau) sy'n cynrychioli ardaloedd a wasanaethir gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- Estyn;
- undebau'r athrawon ac undebau staff perthnasol sy'n cynrychioli ysgolion a staff eraill mewn unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- y Consortiwm Addysg Rhanbarthol perthnasol;
- y Consortiwm Trafnidiaeth Rhanbarthol perthnasol;
- Comisiynydd Heddlu a Throseddu yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- unrhyw gyngor cymuned neu dref ar gyfer yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- y Bartneriaeth Cymunedau yn Gyntaf leol (mewn ardaloedd perthnasol);
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, unrhyw ddarparwyr annibynnol y gall y cynigion effeithio arnynt;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, y Bartneriaeth Plant a Phobl Ifanc a/neu Bartneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant, lle bo'r rhain yn bodoli;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth AAA, unrhyw gorff iechyd neu gorff trydydd sector perthnasol â buddiant yn y cynigion;

- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, unrhyw sefydliadau addysg bellach sy'n gwasanaethu ardal yr ysgol;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, rhieni disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd sydd fel arfer yn trosglwyddo i'r ddarpariaeth uwchradd honno.

Rhaid cyhoeddi'r ddogfen ymgynghori yn ystod tymor yr ysgolion y mae'r cynigion yn effeithio arnynt a **rhaid** i ymgyngoreion gael o leiaf 42 diwrnod i ymateb i'r ddogfen gydag o leiaf 20 o’r rhain yn ddiwrnodau ysgol.

Yn achos pob cynnig, **rhaid** i'r ddogfen ymgynghori gynnwys yr wybodaeth ganlynol:

Disgrifiad a manteision

- disgrifiad manwl o’r sefyllfa bresennol, sy’n amlinellu cryfderau a gwendidau a’r rhesymau pam yr ystyrir bod angen newid;

- disgrifiad manwl o'r cynnig neu gynigion (gall cynigydd ymgynghori ar fwy nag un cynnig posibl), yr amserlen arfaethedig ar gyfer gweithdrefnau statudol ac ar gyfer gweithredu'r cynigion ac unrhyw drefniadau interim arfaethedig y gellid bod angen eu gweithredu. Wrth ddisgrifio’r cynigion, fel arfer **dylai** cynigwyr gyfeirio atynt gan ddefnyddio’r termau a amlinellir yn y Cod hwn (ee ‘cau ysgolion’), ond os bydd dwy ysgol bresennol neu fwy yn uno’n un ysgol sy’n gweithredu ar fwy nag un safle (ee os bydd hen ysgol babanod ac ysgol iau yn uno i greu ysgol gynradd), gellid defnyddio’r term ‘uno’;

- manteision disgwyliedig y cynigion ac anfanteision o gymharu â’r sefyllfa bresennol;

- unrhyw risgiau sy’n gysylltiedig â’r cynigion ac unrhyw fesurau sy’n ofynnol i reoli’r rhain;

- disgrifiad o unrhyw ddewisiadau amgen a ystyriwyd a’r rhesymau dros eu gwrthod;

- gwybodaeth am unrhyw newidiadau i drefniadau teithio gan ddysgwyr pe bai’r cynigion yn cael eu gweithredu a’r effaith ar hygyrchedd y ddarpariaeth.

Manylion yr ysgolion y mae'r cynnig yn effeithio arnynt

- enwau, lleoliadau a chategorïau (hy cymunedol, gwirfoddol a reolir, gwirfoddol a gynorthwyir, sefydledig) pob ysgol bresennol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni (er

enghraifft, yn achos cynnig i gau ysgol, **dylid** rhoi gwybodaeth am yr holl ysgolion cyfagos y gellid ystyried yn rhesymol y bydd disgyblion yn dymuno trosglwyddo iddynt);

- nifer y disgyblion ar y gofrestr ar hyn o bryd[16] a'r ffigurau a gofnodwyd ar gyfer y pedwar cyfrifiad ysgolion blynyddol blaenorol ymhob un o'r ysgolion y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt;

- rhagolygon pum mlynedd o'r disgyblion ar y gofrestr ymhob un o'r ysgolion presennol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt, a hynny ar hyn o bryd (h.y. yn seiliedig ar y ffordd y mae ysgolion wedi'u trefnu ar hyn o bryd) a phe gweithredid y cynigion;

- capasiti lleoedd disgyblion[17] ymhob un o'r ysgolion presennol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt;

- nifer y lleoedd meithrin ymhob un o'r ysgolion presennol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt;

- gwybodaeth am ansawdd adeiladau ac ystafelloedd ymhob un o'r ysgolion presennol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt, gan gynnwys cyfeiriad at gategori cyflwr yr ysgol fel y'i nodwyd yn sgil Arolwg Ysgolion ar gyfer yr 21ain Ganrif;

- cyfrwng iaith pob un o'r ysgolion presennol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt (gan ddefnyddio'r Cylchlythyr Llywodraeth Cymru 23/2007 "Diffinio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg").

Ansawdd a safonau mewn addysg

- effaith debygol y cynigion ar ansawdd y canlynol (cyfeirir at Gwestiynau Allweddol perthnasol Estyn mewn cromfachau):

  a. y deilliannau (safonau a lles);
  b. y ddarpariaeth (profiadau dysgu; addysgu, gofal, cymorth ac arweiniad; a'r amgylchedd dysgu);
  c. arweinyddiaeth a rheolaeth (arweinyddiaeth; gwella ansawdd, gweithio mewn partneriaeth; a rheoli adnoddau).

yn yr ysgol neu'r ysgolion sy'n destun cynigion ac unrhyw ysgol neu sefydliad addysgol arall y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni/arno.

[16] Ar gyfer ysgolion cynradd, dylid dangos nifer y disgyblion meithrin ar wahân ac ni ddylid eu cynnwys mewn rhagolygon.
[17] Cylchlythyr Llywodraeth Cymru 21/2011 "Mesur Capasiti Ysgolion yng Nghymru".

- gwybodaeth o adroddiadau diweddaraf Estyn ar gyfer pob ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;

- effaith debygol y cynigion ar allu ysgol neu ysgolion sy’n destun cynigion neu unrhyw ysgol arall sy’n debygol o gael ei heffeithio i ddarparu’r cwricwlwm llawn yn y cyfnod sylfaen ac ym mhob cyfnod allweddol addysgol.

Cyllid

- costau ariannol ac arbedion y cynnig ac unrhyw arbedion posibl (gan gynnwys, lle bo’n bosibl, y costau presennol y disgybl a’r costau a amcanestynnir unwaith y gweithredid y cynnig) - cyfalaf a rheolaidd (gan gynnwys costau cludiant a staff yr ysgol);

- ffynonellau cyllid cyfalaf;

- sut y caiff unrhyw dderbyniadau cyfalaf neu arbedion costau rheolaidd eu defnyddio.

Tir ac adeiladau

- manylion unrhyw dir neu adeiladau y gellid bod angen eu trosglwyddo neu eu gwaredu o ganlyniad i’r cynigion.

Manylion ymgynghori

- manylion o ran sut y gall pobl leisio eu barn gan gynnwys y cyfeiriad ar gyfer cyflwyno sylwadau ysgrifenedig a'r dyddiad cau ar gyfer derbyn y sylwadau hynny;

- manylion o ran sut y gall pobl ofyn cwestiynau eraill am y cynigion;

- datganiad i'r perwyl na chaiff ymatebion i'r ymgynghoriad eu cyfrif yn wrthwynebiadau i'r cynnig ac mai dim ond ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad y gall gwrthwynebiadau gael eu cofrestru;

- esboniad o’r broses gyhoeddi, sut i gyflwyno gwrthwynebiadau a sut y penderfynir ar gynigion cyhoeddedig;

- ffurflen ar gyfer cyflwyno sylwadau, gan gynnwys cyfle i ymgyngoreion awgrymu dewisiadau amgen i’r cynigion a nodi eu dymuniad i gael eu hysbysu pan gaiff yr adroddiad ar yr ymgynghoriad ei gyhoeddi.

Pan fydd cynigion yn cynnwys sefydlu ysgol newydd, **rhaid** cynnwys yr wybodaeth ganlynol yn y ddogfen ymgynghori hefyd:

- Ar gyfer yr ysgol newydd:

  a. y nifer derbyn a'r trefniadau derbyn arfaethedig;

  b. ystod oedran;

  c. capasiti lleoedd disgyblion a/neu nifer y lleoedd meithrin;

  ch. lleoliad;

  d. categori (h.y. cymunedol, gwirfoddol a gynorthwyir neu wirfoddol a reolir);

  dd. categori iaith (yn ôl y diffiniad yn Nogfen Wybodaeth Rhif 023/2007);

  e. manylion yr adeiladau a'r ystafelloedd arfaethedig, gan gynnwys rhestr o'r cyfleusterau arfaethedig;

  f. yn achos uned adnoddau anghenion addysgol arbennig (AAA) mewn ysgol brif ffrwd neu ysgol arbennig, gwybodaeth am anghenion arbennig y disgyblion y cynigir eu derbyn;

  ff. trefniadau cludiant rhwng y cartref a'r ysgol (gan gynnwys unrhyw drefniadau pontio) a pholisi cludiant yr awdurdod lleol.[18]

Pan fydd cynigion yn cynnwys cau ysgol, **rhaid** cynnwys yr wybodaeth ganlynol yn y ddogfen ymgynghori:

- manylion unrhyw opsiynau amgen sydd wedi'u hystyried yn lle cau'r ysgol, a'r rhesymau dros beidio â bwrw ati â'r rhain;

- effaith y cynigion ar y gymuned leol, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig ac mewn ardaloedd sydd wedi'u dynodi ar gyfer rhaglenni Cymunedau yn Gyntaf neu raglenni olynol;

- yr effaith debygol ar staff yr ysgolion a enwir mewn cynigion;

- yn achos darpariaeth amgen:

  a. enw a lleoliad y ddarpariaeth amgen arfaethedig;

  b. cymhariaeth o ansawdd a safon yr addysg a ddarperir yn yr ysgol y byddai'r disgyblion yn trosglwyddo ohoni a'r ysgol neu ysgolion amgen arfaethedig ac amlinelliad o unrhyw gamau y mae angen eu cymryd i sicrhau yr eir i'r afael ag unrhyw ddiffygion yn yr opsiwn amgen;

---

[18] Mae Adran 3 o Fesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn nodi trothwy ar gyfer hawl i ddarpariaeth cludiant am ddim rhwng y cartref a'r ysgol, sef 2 filltir neu fwy ar gyfer addysg gynradd a 3 milltir neu fwy ar gyfer addysg uwchradd orfodol.

c. trefniadau derbyn yr ysgol amgen arfaethedig;

ch. cymhariaeth o ansawdd yr adeiladau a'r ystafelloedd yn yr ysgol y byddai'r disgyblion yn trosglwyddo ohoni a'r dewis arfaethedig ac amlinelliad o unrhyw gamau y mae angen eu cymryd i sicrhau yr ymdrinnir ag unrhyw ddiffygion yn y dewis amgen;

d. gwybodaeth am unrhyw waith adeiladu sydd ei angen i sicrhau y gall plant sy'n trosglwyddo gael lle yn y ddarpariaeth amgen;

dd. yr effaith ar amseroedd teithio disgyblion i'r ysgol ac ar gostau cludiant i'r ysgol;

e. gwybodaeth am lwybrau cerdded sydd ar gael i'r ddarpariaeth amgen;

f. cyfrwng iaith yr ysgol amgen arfaethedig.

Pan fydd cynigion yn ymwneud ag ysgol arbennig neu'n cynnwys unedau adnoddau arbenigol sydd wedi'u hatodi i ysgolion prif ffrwd, **rhaid** cynnwys yr wybodaeth ganlynol yn y ddogfen ymgynghori:

- yr effaith ar ddarpariaeth AAA;
- sut y bydd cynigion yn cyfrannu'n fwy cyffredinol at wella ansawdd yr addysg a'r cymorth i blant ag AAA.

Pan fydd unrhyw ysgol sy'n rhan o gynnig neu y mae cynnig yn effeithio arni yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, **rhaid** cynnwys yr wybodaeth ganlynol yn y ddogfen ymgynghori:

- effaith y cynigion ar y Gymraeg (*gweler* yr asesiad o'r effaith ar y Gymraeg yn Atodiad D).

Pan fydd y cynnig yn ymwneud ag ysgol â chymeriad crefyddol dynodedig, **rhaid** cynnwys yr wybodaeth ganlynol yn y ddogfen ymgynghori;

- yr effaith ar argaeledd a mynediad i leoedd mewn ysgol â'r un cymeriad crefyddol dynodedig.

Pan fydd y cynnig yn ymwneud â newid categori, **rhaid** cynnwys yr wybodaeth ganlynol yn y ddogfen ymgynghori:

- effaith y newid categori ar drefniadau llywodraethu a phwerau'r corff llywodraethu mewn perthynas â pholisïau a threfniadau derbyn, cyflogaeth a chwricwlwm;

- unrhyw newidiadau arfaethedig i bolisïau a threfniadau derbyn, cyflogaeth a chwricwlwm.

O dan rai amgylchiadau, efallai y bydd cynigwyr o'r farn ei bod yn briodol ymgynghori ar amrywiaeth o opsiynau yn hytrach nag un cynnig penodol, ond,

ym mhob achos, **rhaid** i'r holl wybodaeth uchod gael ei darparu mewn perthynas â phob un o'r opsiynau a nodwyd.

Ceir templed enghreifftiol ar gyfer dogfen ymgynghori yn Atodiad C. Nid yw'n ofynnol i gynigwyr gadw at y fformat a argymhellir, ond **rhaid** iddynt sicrhau bod unrhyw fformat arall y maent yn dewis ei ddefnyddio yn rhoi'r wybodaeth angenrheidiol.

3.3 Ymgynghori â phlant a phobl ifanc

Rhaid i gynigwyr wneud trefniadau addas hefyd i ymgynghori â disgyblion unrhyw ysgol y bydd y cynigion yn effeithio arni (neu ran o ysgol yn achos darpariaeth sy’n unswydd ar gyfer plant ag AAA) a, lle y bo'n bosibl, blant a phobl ifanc sy'n debygol o fynychu'r ysgolion hynny. **Rhaid** i hyn gynnwys, man lleiaf, ymgynghoriad â chynghorau ysgol yr ysgolion y mae'r cynigion yn effeithio arnynt, a dylai hefyd gynnwys ymgynghoriad â dysgwyr unigol pan fydd hyn yn briodol ac yn ymarferol. **Rhaid** i gyrff llywodraethu helpu i hwyluso'r agwedd hon ar yr ymgynghoriad.

Rhaid i'r wybodaeth a roddir i blant a phobl ifanc gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n berthnasol i'w hoedran a'u lefel dealltwriaeth debygol ac yn eu galluogi i lunio barn ddeallus. Mae’r safonau cenedlaethol y cytunwyd arnynt ar gyfer cyfranogiad plant a phobl ifanc yng Nghymru ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru; **dylai** cynigwyr gyfeirio at y rhain a gweithredu’n unol â nhw.

Os ymgynghorir â dysgwyr unigol, **dylai** cynigwyr gynhyrchu a dosbarthu fersiwn neu fersiynau o’r ddogfen ymgynghori sy’n briodol i oed/oedrannau’r plant a phobl ifanc yr effeithir arnynt. **Dylai’r** ddogfen ymgynghori esbonio’n glir i blant a phobl ifanc y gwahaniaeth rhwng y cyfnod ymgynghori a’r cyfnod gwrthwynebu ynghyd â sut a phryd y gallant wrthwynebu cynigion. Os bydd angen, **dylai** cynigwyr helpu plant a phobl ifanc sydd am gyflwyno ymateb i’r ymgynghoriad.

3.4 Gweithdrefnau

Nid yw'n ofynnol i gynigwyr gynnal cyfarfodydd ymgynghori er y bydd amgylchiadau lle y bydd cynigwyr o'r farn y bydd cyfarfod â grwpiau penodol o ymgyngoreion o gymorth mawr wrth ledaenu gwybodaeth ac yn rhoi llwyfan addas i ymgyngoreion leisio eu barn. Pan drefnir cyfarfodydd, **dylai** cynigwyr sicrhau y cânt eu trefnu mewn ffordd sy'n golygu y caiff ymgyngoreion yn unrhyw un o'r categorïau a nodir ym mharagraff 3.2 eu trin yn deg a chyfartal. **Dylai** cofnod ysgrifenedig llawn gael ei wneud o'r materion a godir a'r atebion a roddir mewn unrhyw gyfarfodydd a gynhelir.

Gall cynigwyr ddefnyddio ffyrdd eraill o ymgysylltu ag ymgyngoreion, fel sy'n briodol yn eu barn hwy. Er enghraifft, gallai diwrnodau agored neu sesiynau 'galw heibio' fod yn ffordd gyfleus i’r sawl sydd â diddordeb gael gwybodaeth, holi am eglurhad a rhoi sylwadau.

Yn achos cynigion i ad-drefnu ysgolion y mae tir a/neu adeiladau’n a gedwir ar ymddiriedolaeth, neu ysgolion â chymeriad crefyddol dynodedig, **rhaid** i’r cynigydd gynnal ymgynghoriad â’r ymddiriedolwyr a/neu’r corff crefyddol priodol cyn cyhoeddi’r ddogfen ymgynghori. **Rhaid** i’r cynigydd ganiatáu 28 diwrnod ar gyfer derbyn sylwadau a **rhaid** iddo roi sylw priodol i’r sylwadau hyn cyn gwneud unrhyw benderfyniad i gynnal ymgynghoriad cyffredinol.

Pan fydd opsiwn newydd yn dod i'r amlwg yn ystod ymgynghoriad ac y mae'r cynigwyr yn penderfynu ei ystyried, **rhaid** iddynt ymgynghori eto ar yr opsiwn hwn cyn symud ymlaen i gyhoeddi'r cynigion.

3.5 Adroddiadau ymgynghori

O fewn 13 wythnos i ddiwedd y cyfnod a ganiateir ar gyfer ymatebion (ac ym mhob achos cyn cyhoeddi’r cynigion), **rhaid** i'r cynigydd gyhoeddi adroddiad ar yr ymgynghoriad, gan:

- grynhoi pob un o'r materion a godwyd gan ymgyngoreion;
- ymateb i'r rhain ar ffurf esboniad, diwygiad i'r cynnig neu wrthod y pryderon, gan nodi rhesymau i gefnogi hynny;
- nodi barn Estyn (fel y nodir yn ei ymateb i’r ymgynghoriad) ar rinweddau’r cynnig yn eu cyfanrwydd.

Gallai'r adroddiad ar yr ymgynghoriad hefyd wneud argymhellion - er enghraifft, i weithrediaeth yr awdurdod lleol neu'r corff llywodraethu - ynghylch sut i fwrw ymlaen, h.y. cyhoeddi'r cynigion yr ymgynghorwyd arnynt gydag unrhyw addasiadau priodol, rhoi'r gorau i'r cynigion a chadw'r sefyllfa bresennol neu ailwampio’r cynigion ac ailymgynghori arnynt.

Rhaid i gynigwyr sicrhau y tynnir sylw yn yr adroddiad ar yr ymgynghoriad at unrhyw safbwyntiau a fynegir gan blant a phobl ifanc y mae'r cynigion yn effeithio arnynt, a sicrhau bod y plant a’r bobl ifanc hynny yn gallu deall yr adroddiad.

Rhaid i'r adroddiad ar yr ymgynghoriad gael ei gyhoeddi'n electronig, naill ai ar wefan y cynigydd neu, os nad oes un ar gael, ar wefan yr awdurdod lleol perthnasol. Yn ogystal â hyn, **rhaid** i gopïau caled fod ar gael ar gais. **Rhaid** i hyn ddigwydd cyn cyhoeddi unrhyw gynnig.

Rhaid i’r canlynol gael gwybod bod yr adroddiad ar yr ymgynghoriad ar gael:

- Disgyblion, rhieni (a darpar rieni, lle y bo'n bosibl), gofalwyr a gwarcheidwaid, a staff ysgolion sy’n destun cynigion;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, rhieni disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd y mae disgyblion fel arfer yn trosglwyddo ohonynt i'r ddarpariaeth uwchradd honno;
- ymgyngoreion a oedd wedi gofyn am gael eu hysbysu.

Rhaid i’r canlynol dderbyn naill ai gopi caled o’r adroddiad ar yr ymgynghoriad neu e-bost yn cynnwys dolen i’r wefan berthnasol:

- awdurdod cynhaliol neu awdurdod cynhaliol arfaethedig unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw awdurdod lleol arall y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arno - gan gynnwys, yn achos darpariaeth AAA ddynodedig, unrhyw awdurdod sy'n gosod neu sy'n debygol o osod disgyblion â datganiad ynddi;
- Awdurdod Esgobaethol yr Eglwys yng Nghymru a'r Eglwys Gatholig ar gyfer yr ardal lle mae unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw gorff crefyddol priodol arall ar gyfer unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- corff llywodraethu unrhyw ysgol sy’n destun cynigion a chyrff llywodraethu ysgolion eraill y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt, gan gynnwys y rhai a allai dderbyn unrhyw ddisgyblion sydd wedi'u dadleoli;
- Gweinidogion Cymru;
- Aelodau'r Cynulliad (ACau) ac Aelodau Seneddol (ASau) sy'n cynrychioli ardaloedd a wasanaethir gan unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- Estyn;
- undebau’r athrawon ac undebau staff perthnasol sy’n cynrychioli ysgolion a staff eraill mewn unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- y Consortiwm Addysg Rhanbarthol perthnasol;
- y Consortiwm Trafnidiaeth Rhanbarthol perthnasol;
- Comisiynydd Heddlu a Throseddu yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- unrhyw gyngor cymuned neu dref ar gyfer yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- y Bartneriaeth Cymunedau yn Gyntaf leol (mewn ardaloedd perthnasol);
- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, unrhyw ddarparwyr annibynnol y gall y cynigion effeithio arnynt;
- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, y Bartneriaeth Plant a Phobl Ifanc a/neu Bartneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant, lle bo’r rhain yn bodoli;
- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth AAA, unrhyw gorff iechyd neu gorff trydydd sector perthnasol â buddiant yn y cynigion;

- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, unrhyw sefydliadau addysg bellach sy'n gwasanaethu ardal yr ysgol.

Oni bai bod cynigwyr wedi gwneud cais am estyniad amser a'i fod wedi'i roi gan Weinidogion Cymru, **rhaid** cyhoeddi cynigion cyn pen 26 wythnos o ddiwedd y cyfnod a ganiateir ar gyfer ymatebion i'r ymgynghoriad, fel arall bydd y cynigion yn methu a **rhaid** cyhoeddi dogfen ymgynghori newydd er mwyn eu hatgyfodi.

Rhaid gwneud cais ysgrifenedig i Weinidogion Cymru am estyniad amser cyn i'r cyfnod 26 wythnos ddod i ben a **rhaid** iddo nodi'r rhesymau pam yr ystyrir bod angen estyniad. Wrth benderfynu a ddylent gymeradwyo estyniad, bydd Gweinidogion Cymru yn ystyried y rhesymau a roddir dros y cais, natur y cynigion ac unrhyw ffactorau perthnasol eraill. Byddai Gweinidogion Cymru yn annhebygol o gymeradwyo unrhyw gais a fyddai'n arwain at fwy na blwyddyn rhwng diwedd y cyfnod a ganiateir ar gyfer ymatebion i'r ymgynghoriad a chyhoeddi hysbysiad statudol.

Weithiau, cyflwynir cynigion statudol o ganlyniad i adolygiadau strategol o’r ddarpariaeth ysgolion gan awdurdodau lleol. Er ei bod hi’n arfer da ymgynghori ar adolygiadau o’r fath, **rhaid** i ymgynghoriad o’r fath **beidio â** chymryd lle'r ymgynghoriad ffurfiol sydd ei angen ar gynigion unigol yn unol â'r Cod.

Pan nad awdurdod lleol yw'r darpar gynigydd **dylai’r** cynigydd fynd ati’n gynnar, h.y. cyn i'r ymgynghoriad ffurfiol ddechrau, i drafod ei fwriadau â'r awdurdod lleol a fyddai'n cynnal unrhyw ddarpariaeth newydd neu ddarpariaeth ddiwygiedig arfaethedig.

Ni ddylai cynigwyr gyfeirio at y cyfnod a ganiateir ar gyfer gwrthwynebiadau fel y cyfnod ymgynghori. Dim ond i'r cyfnod cyn y gwneir penderfyniadau terfynol i fwrw ati i gyhoeddi cynnig y mae'r term ‘ymgynghori’ yn gymwys.

Gall ymgyngoreion gyflwyno barn o blaid neu yn erbyn cynnig. **Dylid** hysbysu ymgyngoreion na chaiff sylwadau anffafriol a wneir yn ystod y cyfnod ymgynghori eu trin fel gwrthwynebiadau ac, os dymunant wrthwynebu, fod angen iddynt wneud hynny’n ysgrifenedig yn ystod y cyfnod gwrthwynebu statudol. Os bydd ymgyngoreion yn cyflwyno cais yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn gofyn i ymateb a gyflwynir yn ystod y cam ymgynghori gael ei ystyried yn wrthwynebiad, fel arfer **dylai** hyn gael ei dderbyn. **Dylai'r** rhai sy'n gyfrifol am gyhoeddi cynigion wneud pob ymdrech i sicrhau y bydd y rhai sydd wedi gwrthwynebu neu wedi mynegi pryder yn ystod y cyfnod ymgynghori yn ymwybodol bod hysbysiadau statudol wedi'u cyhoeddi.

4. Cyhoeddi cynigion statudol

4.1 Sut y cyhoeddir cynigion

Unwaith y bydd y cynigydd yn penderfynu bwrw ymlaen â chynnig, **rhaid** iddo gyhoeddi'r cynnig[19] ar ffurf hysbysiad statudol.

Rhaid i gynigion gael eu cyhoeddi ar ddiwrnod ysgol a **rhaid** i'r cyfnod gwrthwynebu (*gweler* 4.2) gynnwys 15 diwrnod ysgol (yn ychwanegol at y diwrnod y cyhoeddir yr hysbysiad).

Rhaid i'r cynigion gael eu cyhoeddi:

i. ar wefan y cynigydd (os oes un ganddo);
ii. ar wefan yr awdurdod lleol cynhaliol presennol/arfaethedig, os nad yr awdurdod lleol yw'r cynigydd;
iii. drwy gael ei osod wrth neu ger y brif fynedfa i unrhyw ysgol sy'n destun cynnig, neu, os oes mwy nag un brif fynedfa, bob un ohonynt;
iv. lle mae ysgol newydd yn cael ei sefydlu, mewn man amlwg yn yr ardal a wasanaethir gan yr ysgol;
v. drwy roi copïau o'r hysbysiad i unrhyw ysgol sy'n destun cynigion i'w dosbarthu i ddisgyblion, rhieni, gofalwyr a gwarcheidwaid, a staff yr ysgol (gall yr ysgolion ddosbarthu'r hysbysiad drwy e-bost);
vi. yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, rhieni disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd y mae disgyblion fel arfer yn trosglwyddo ohonynt i'r ddarpariaeth uwchradd honno.

Yn ogystal â hyn, ar y diwrnod y cânt eu cyhoeddi, **rhaid** i'r canlynol dderbyn naill ai gopi caled o'r ddogfen ymgynghori neu e-bost yn cynnwys dolen i'r wefan berthnasol:

- awdurdod cynhaliol neu awdurdod cynhaliol arfaethedig unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw awdurdod lleol arall y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arno - gan gynnwys, yn achos darpariaeth AAA ddynodedig, unrhyw awdurdod sy'n gosod neu sy'n debygol o osod disgyblion â datganiad ynddi;
- Awdurdod Esgobaethol yr Eglwys yng Nghymru a'r Eglwys Gatholig ar gyfer yr ardal lle mae unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw gorff crefyddol priodol arall ar gyfer unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;

[19] Adran 48 o Ddeddf 2013

- corff llywodraethu unrhyw ysgol sy'n destun cynigion a chyrff llywodraethu ysgolion eraill y mae'r cynnig yn debygol o effeithio arnynt, gan gynnwys y rhai a allai dderbyn unrhyw ddisgyblion sydd wedi'u dadleoli;
- Gweinidogion Cymru;
- Aelodau'r Cynulliad (ACau) ac Aelodau Seneddol (ASau) sy'n cynrychioli ardaloedd a wasanaethir gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- Estyn;
- undebau'r athrawon ac undebau staff perthnasol sy'n cynrychioli ysgolion a staff eraill mewn unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- y Consortiwm Addysg Rhanbarthol perthnasol;
- y Consortiwm Trafnidiaeth Rhanbarthol perthnasol;
- Comisiynydd Heddlu a Throseddu yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- unrhyw gyngor cymuned neu dref ar gyfer yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- y Bartneriaeth Cymunedau yn Gyntaf leol (mewn ardaloedd perthnasol);
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, unrhyw ddarparwyr annibynnol y gall y cynigion effeithio arnynt;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, y Bartneriaeth Plant a Phobl Ifanc a/neu Bartneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant, lle bo'r rhain yn bodoli;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth AAA, unrhyw gyrff iechyd neu gyrff trydydd sector perthnasol â buddiant yn y cynigion;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, unrhyw sefydliadau addysg bellach sy'n gwasanaethu ardal yr ysgol.

Nid yw'n ofynnol cyhoeddi'r cynnig mewn papur newydd mwyach.

4.2 Hyd y cyfnod gwrthwynebu

Mae Deddf 2013 yn ei gwneud yn ofynnol sicrhau y caiff unrhyw un sydd am gyflwyno gwrthwynebiadau i gynnig trefniadaeth ysgolion y cyfle i wneud hynny. Er mwyn eu hystyried yn wrthwynebiadau statudol, **rhaid** cyflwyno gwrthwynebiadau'n ysgrifenedig neu mewn e-bost, a'u hanfon at y cynigydd cyn pen 28 diwrnod i'r dyddiad y cyhoeddwyd y cynnig ("y cyfnod gwrthwynebu").

4.3 Cynnwys cynigion cyhoeddedig

Rhaid i'r holl gynigion cyhoeddedig gynnwys yr wybodaeth ganlynol:

- enw'r personau neu'r corff sy'n cyhoeddi'r cynnig;
- dyddiad arfaethedig gweithredu'r cynnig (neu'r dyddiadau, os bwriedir gweithredu'r cynnig fesul cam);
- manylion sut i gael copi o'r adroddiad ar yr ymgynghoriad;
- y dyddiad olaf ar gyfer anfon gwrthwynebiadau a'r cyfeiriad y dylid eu hanfon iddo, gan gynnwys cyfeiriadau e-bost perthnasol.

Yn ogystal â hyn

- **rhaid** i gynigion i sefydlu ysgol newydd nodi:
  - categori iaith arfaethedig yr ysgol yn ôl y diffiniad yn Nogfen Wybodaeth Rhif 023/2007;
  - enw'r awdurdod lleol cynhaliol arfaethedig;
  - lleoliad safle'r ysgol (a'r cyfeiriad post lle y bo'n briodol);
  - a fydd yr ysgol yn ysgol un rhyw neu'n ysgol gymysg;
  - ystod oedran yr ysgol;
  - categori'r ysgol - cymunedol, gwirfoddol a gynorthwyir, gwirfoddol a reolir, arbennig cymunedol;
  - ai'r corff llywodraethu neu'r awdurdod lleol fydd yr awdurdod derbyn;
  - y trefniadau arfaethedig ar gyfer cludo'r disgyblion;
  - nifer y disgyblion i'w derbyn ar gyfer pob grŵp oedran perthnasol yn y flwyddyn gyntaf o weithredu'r cynigion ar bob cam o'r broses weithredu - pennir nifer y disgyblion i'w derbyn, sef y "nifer derbyn", yn unol â'r cyfrifiad a nodir o bryd i'w gilydd gan Weinidogion Cymru (sef, ar hyn o bryd, Cylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif: 21/2011);
  - capasiti arfaethedig yr ysgol - pennir "capasiti" yn unol â'r fformiwlâu a nodir o bryd i'w gilydd gan Weinidogion Cymru (sef, ar hyn o bryd, Cylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif: 21/2011);
  - ar gyfer ysgol arbennig, gwybodaeth am y math o AAA y gwneir darpariaeth ar ei gyfer;
  - a fydd gan yr ysgol gymeriad crefyddol, ac os felly, natur y cymeriad hwnnw a'r corff crefyddol priodol arfaethedig;
  - a fydd trefniadau derbyn yr ysgol yn gwneud unrhyw ddarpariaeth ar gyfer dethol yn ôl gallu, a ganiateir gan adran 101 o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (bandio disgyblion);

- yn achos ysgol wirfoddol newydd, a fydd y cynigion yn cael eu gweithredu gan yr awdurdod lleol neu'r hyrwyddwyr ac, os caiff y cynigion eu gweithredu gan y ddau, i ba raddau y cânt eu gweithredu gan y ddau gorff.

- **rhaid** i gynigion i newid ysgol neu newid ei chategori nodi:

  - enw a chyfeiriad yr ysgol sy'n destun cynnig;
  - enw'r awdurdod lleol cynhaliol;
  - disgrifiad o'r newid arfaethedig neu'r newid categori;
  - pan fydd y newid yn cynnwys ehangu'r ysgol, neu leihau capasiti, nifer presennol y disgyblion, capasiti'r ysgol a'r capasiti arfaethedig - pennir "capasiti" yn unol â'r fformiwlâu a nodir o bryd i'w gilydd gan Weinidogion Cymru (sef, ar hyn o bryd, Cylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif: 21/2011);
  - nifer y disgyblion i'w derbyn ym mhob grŵp oedran perthnasol yn y flwyddyn gyntaf o weithredu'r cynigion neu ar bob cam o'r broses weithredu;
  - yn achos newid y math o ddarpariaeth AAA, y ddarpariaeth amgen i'r disgyblion a'r effaith ar gludiant i'r ysgol;
  - goblygiadau posibl y newid ar ddarpariaeth cludiant rhwng y cartref a'r ysgol.

- **rhaid** i gynigion i gau ysgol nodi:

  - enw a chyfeiriad yr ysgol i'w chau;
  - enw'r awdurdod lleol cynhaliol;
  - cymeriad crefyddol yr ysgol os oes ganddi un ac, os felly, y corff crefyddol priodol;
  - manylion yr ysgol/ysgolion amgen y gall y disgyblion ei/eu mynychu, gan gynnwys unrhyw drefniadau interim a chategori iaith yr ysgol/ysgolion amgen fel y'i diffinnir gan Ddogfen Wybodaeth Rhif: 023/2007;
  - manylion unrhyw fesurau a gymerir i gynyddu nifer y lleoedd sydd ar gael mewn ysgolion amgen;
  - y trefniadau ar gyfer cludo'r disgyblion i ysgolion amgen.

Noder: Weithiau, bydd angen i gynnig gynnwys dwy elfen ar wahân, e.e. gallai ysgol gael ei throsglwyddo i safle newydd a chael ei hehangu hefyd. Yn yr achos hwn, efallai y bydd angen dau gynnig, y gellir eu cynnwys mewn un hysbysiad statudol.

Mae Atodiad B yn cynnwys sawl templed enghreifftiol ar gyfer hysbysiadau statudol a all fod o ddefnydd i gynigwyr wrth iddynt lunio hysbysiad statudol.

5. Penderfynu ar gynigion (ac eithrio cynigion a wnaed gan Weinidogion Cymru)

5.1 Adroddiadau gwrthwynebu

O dan adran 49 o Ddeddf 2013, **rhaid** i gynigwyr gyhoeddi crynodeb o'r gwrthwynebiadau statudol ac ymateb y cynigydd i'r gwrthwynebiadau hynny ("yr adroddiad gwrthwynebu"). Rhaid gwneud hyn:

(a) yn achos awdurdod lleol y mae’n rhaid iddo bennu ei gynigion ei hun o dan adran 53 o’r Ddeddf (*gweler* 5.4 isod), cyn pen 7 diwrnod o ddyddiad y penderfyniad; ac
(b) ym mhob achos arall, cyn pen 28 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.

Rhaid cyhoeddi'r adroddiad gwrthwynebu drwy ei roi:

i. ar wefan y cynigydd (os oes un ganddo);
ii. ar wefan yr awdurdod lleol cynhaliol presennol/arfaethedig, os yw’n wahanol i (i) uchod.

Yn ogystal â hyn, **rhaid** i gopïau caled fod ar gael ar gais.

Rhaid i’r canlynol gael gwybod bod yr adroddiad gwrthwynebu ar gael:

- Rhieni (a darpar rieni, lle y bo'n bosibl), gofalwyr a gwarcheidwaid, a staff ysgolion sy’n destun cynigion;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, rhieni disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd y mae disgyblion fel arfer yn trosglwyddo ohonynt i'r ddarpariaeth uwchradd honno.

Rhaid i’r canlynol dderbyn naill ai gopi caled o’r adroddiad gwrthwynebu neu e-bost yn cynnwys dolen i’r wefan berthnasol:

- awdurdod cynhaliol neu awdurdod cynhaliol arfaethedig unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw awdurdod lleol arall y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arno - gan gynnwys, yn achos darpariaeth AAA ddynodedig, unrhyw awdurdod sy'n gosod neu sy'n debygol o osod disgyblion â datganiad ynddi;
- Awdurdod Esgobaethol yr Eglwys yng Nghymru a'r Eglwys Gatholig ar gyfer yr ardal lle mae unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw gorff crefyddol priodol arall ar gyfer unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;

- corff llywodraethu unrhyw ysgol sy’n destun cynigion a chyrff llywodraethu ysgolion eraill y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt, gan gynnwys y rhai a allai dderbyn unrhyw ddisgyblion sydd wedi'u dadleoli;
- Gweinidogion Cymru;
- Aelodau'r Cynulliad (ACau) ac Aelodau Seneddol (ASau) sy'n cynrychioli ardaloedd a wasanaethir gan unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- Estyn;
- undebau’r athrawon ac undebau staff perthnasol sy’n cynrychioli ysgolion a staff eraill mewn unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- y Consortiwm Addysg Rhanbarthol perthnasol;
- y Consortiwm Trafnidiaeth Rhanbarthol perthnasol;
- Comisiynydd Heddlu a Throseddu yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- unrhyw gyngor cymuned neu dref ar gyfer yr ardal a wasanaethir neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy’n destun cynigion;
- y Bartneriaeth Cymunedau yn Gyntaf leol (mewn ardaloedd perthnasol)
- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, unrhyw ddarparwyr annibynnol y gall y cynigion effeithio arnynt;
- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, y Bartneriaeth Plant a Phobl Ifanc a/neu Bartneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant, lle bo’r rhain yn bodoli;
- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth AAA, unrhyw gorff iechyd neu gorff trydydd sector perthnasol â buddiant ac, yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, unrhyw sefydliadau addysg bellach sy’n gwasanaethu ardal yr ysgol;
- yn achos cynigion sy’n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, unrhyw sefydliadau addysg bellach sy'n gwasanaethu ardal yr ysgol.

5.2 Cymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru

Bydd yn ofynnol cael cymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru ar gyfer cynigion:

(a) os ydynt yn effeithio ar addysg chweched dosbarth; neu

(b) os ydynt wedi'u gwneud gan rywun heblaw'r awdurdod lleol perthnasol a bod yr awdurdod hwnnw wedi cyflwyno gwrthwynebiad nad yw wedi'i dynnu'n ôl yn ysgrifenedig cyn pen 28 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.

Bydd cynigion yn effeithio ar addysg chweched dosbarth:

(a) os ydynt yn gynigion i sefydlu neu gau ysgol sy'n darparu addysg sy'n addas yn unig i ofynion unigolion hŷn na'r oedran ysgol gorfodol; neu

(b) os ydynt yn gynigion i wneud newid a reoleiddir i ysgol a fyddai'n cynyddu neu'n lleihau'r ddarpariaeth addysg sy'n addas i ofynion unigolion hŷn na'r oedran ysgol gorfodol.

Pan fydd yn ofynnol i Weinidogion Cymru benderfynu ar gynnig, **rhaid** i'r cynigwyr hysbysu Gweinidogion Cymru cyn pen 35 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu ac anfon atynt gopïau o'r gwrthwynebiadau statudol yn ogystal â'r adroddiad gwrthwynebu a nodir ym mharagraff 5.1. **Rhaid** i'r cynigydd hefyd anfon at Weinidogion Cymru unrhyw gynigion sydd, yn ei dyb ef, yn gysylltiedig â'r cynigion y mae angen gwneud penderfyniad arnynt. Yna, bydd Gweinidogion Cymru'n penderfynu a fydd angen iddynt wneud penderfyniad ynglŷn â'r cynigion eraill hyn hefyd.

Gall Gweinidogion Cymru benderfynu cymeradwyo'r cynigion, eu gwrthod neu eu cymeradwyo ag addasiadau.

Fel arfer, dim ond newidiadau i faterion fel amseriad gweithredu'r cynigion neu niferoedd derbyn y byddai addasiadau yn ymwneud â hwy. **Rhaid** i Weinidogion Cymru **beidio â** gwneud addasiadau a fyddai i bob diben yn cyflwyno cynnig newydd yn lle'r cynnig a gyhoeddwyd. Cyn gwneud unrhyw addasiad, **rhaid** i Weinidogion Cymru ymgynghori'n gyntaf â'r cynigydd a'r corff/cyrff llywodraethu perthnasol a'r awdurdod lleol (pan nad hwy yw'r cynigwyr), a sicrhau bod y cynigydd yn cydsynio â'r addasiad.

Gall cymeradwyaeth fod yn amodol ar rywbeth penodol a fydd yn digwydd erbyn dyddiad penodol.

5.3 Cymeradwyaeth gan yr awdurdod lleol

Mae angen cymeradwyo cynigion a gyhoeddir o dan adran 48:

(a) os nad ydynt yn gofyn am gymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru;

(b) os ydynt wedi'u gwneud gan gynigydd heblaw'r awdurdod lleol perthnasol; ac

(c) os oes gwrthwynebiad wedi'i wneud i'r cynigion ac nad yw wedi'i dynnu'n ôl yn ysgrifenedig cyn pen 28 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.

Gweithdrefnau

Os bydd angen i'r awdurdod lleol gymeradwyo cynigion, **rhaid** i'r cynigydd hysbysu'r awdurdod lleol am gynnig y mae angen ei gymeradwyo ac anfon y dogfennau a restrir isod ato cyn pen 35 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu:

- copi o'r ddogfen ymgynghori;
- copi o'r adroddiad ar yr ymgynghoriad;
- copi o'r hysbysiad a gyhoeddwyd;
- copi o'r adroddiad gwrthwynebu;
- copïau o'r gwrthwynebiadau statudol;
- copïau o'r uchod mewn perthynas ag unrhyw gynigion sy'n gysylltiedig â'r cynigion y mae angen eu cymeradwyo.

Rhaid i awdurdodau lleol benderfynu a oes angen iddynt gymeradwyo unrhyw gynigion cysylltiedig a anfonir atynt.

Rhaid iddynt drafod cynigion y mae angen eu cymeradwyo yn ddi-oed, cyn belled â bod hynny'n gydnaws â rhoi ystyriaeth briodol i'r materion. Ym mhob achos, **rhaid** i'r awdurdod lleol gyhoeddi ei benderfyniad cyn pen 16 wythnos (112 diwrnod) o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu. Fodd bynnag, ni fydd methu â chydymffurfio â'r amserlen honno'n effeithio ar ddilysrwydd unrhyw benderfyniad a wneir.

Rhaid i awdurdodau lleol benderfynu a ddylid cymeradwyo'r cynigion, eu gwrthod neu eu cymeradwyo ag addasiadau.

Dim ond newidiadau fel amseriad gweithredu'r cynigion neu niferoedd derbyn y gall addasiadau ymwneud â hwy. **Rhaid** i'r awdurdod lleol **beidio â** gwneud addasiadau a fyddai i bob diben yn cyflwyno cynnig newydd yn lle'r cynnig a gyhoeddwyd. Cyn gwneud unrhyw addasiad, **rhaid** i'r awdurdod lleol ymgynghori'n gyntaf â'r cynigydd a sicrhau bod y cynigydd yn cydsynio â'r addasiad. **Rhaid** iddynt hefyd gael cydsyniad Gweinidogion Cymru. Os na ellir cael cydsyniad, ac os bydd yr awdurdod lleol o'r farn nad yw'r cynigion yn dderbyniol ar y ffurf y cyhoeddwyd hwy, **rhaid** iddo wrthod y cynigion. **Rhaid** i'r awdurdod lleol hefyd ymgynghori â chorff llywodraethu unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn berthnasol iddi (os nad y corff llywodraethu yw'r cynigydd).

Gall cymeradwyaeth fod yn amodol ar rywbeth penodol a fydd yn digwydd erbyn dyddiad penodol.

5.4 Penderfyniad gan gynigwyr

Os nad oes angen cymeradwyo cynigion o dan adrannau 50 a 51 o Ddeddf 2013, y cynigydd fydd yn penderfynu arnynt.

O dan adran 53 o Ddeddf 2013, **rhaid** i'r cynigydd wneud penderfyniad cyn pen 16 wythnos (112 diwrnod) o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu. Os bydd y cynigydd yn methu â phenderfynu ar y cynnig cyn pen 16 wythnos, ystyrir ei fod wedi tynnu'r cynnig yn ôl a bydd angen iddo ailgyhoeddi'r cynigion os hoffai barhau.

Os bydd gwrthwynebiadau wedi dod i law i gynigion awdurdod lleol, a bod angen penderfyniad o dan adran 53 o Ddeddf 2013, **rhaid** i'r awdurdod lleol **beidio ag** ystyried y cynigion hynny gyda meddwl caeedig. **Rhaid** i'r gwrthwynebiadau gael eu hystyried yn gydwybodol ochr yn ochr â'r dadleuon mewn perthynas â'r cynigion ac yng ngoleuni'r ffactorau a amlinellir yn adran 1.3 – 1.14 o'r Cod hwn. Yn yr achosion hyn, **rhaid** cyhoeddi'r adroddiad gwrthwynebu ar yr un pryd â'r penderfyniad, yn hytrach na chyn pen 28 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.

5.5 Gwneud penderfyniadau ar lefel awdurdod lleol

Os bydd angen i awdurdodau lleol gymeradwyo neu benderfynu ar gynigion y daeth gwrthwynebiad i law yn eu cylch, bydd diwygiad arfaethedig[20] i Atodlen 2 Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Trefniadau Gweithrediaeth) (Swyddogaethau a Chyfrifoldebau) (Cymru) 2007 (fel y'u diwygiwyd) yn caniatáu i weithrediaeth yr awdurdod lleol gyflawni'r swyddogaeth hon. Mae'r weithrediaeth a/neu'r Cabinet eisoes yn gyfrifol am oruchwylio cynlluniau trefniadaeth ysgolion, gan gynnwys penderfyniadau i ymgynghori ar gynigion trefniadaeth ysgolion a'u cyhoeddi. Felly, bydd ganddynt ddealltwriaeth dda o faterion trefniadaeth ysgolion. Bydd y ddealltwriaeth hon, ynghyd â'u profiad mwy cyffredinol o wneud penderfyniadau a'r ffaith eu bod yn atebol yn ddemocrataidd i'r etholaeth leol, yn golygu bod y weithrediaeth yn y sefyllfa ddelfrydol i benderfynu a ddylid cymeradwyo cynigion trefniadaeth ysgolion ai peidio.

Fodd bynnag, os byddant yn dewis gwneud hynny, ni fydd Atodlen 2 y rheoliadau perthnasol yn atal awdurdodau lleol rhag mabwysiadu prosesau amgen y cytunwyd arnynt yn lleol i wneud penderfyniadau o'r fath. Gall y rhain gynnwys creu pwyllgor penderfynu lleol mewn cydweithrediad ag awdurdodau lleol eraill yn eu rhanbarth.

[20] Ar ôl i Ran 3 o Ddeddf 2013 gychwyn, mae Gweinidogion Cymru yn bwriadu gosod rheoliadau diwygio i Reoliadau Awdurdodau Lleol (Trefniadau Gweithrediaeth) (Swyddogaethau a Chyfrifoldebau) (Cymru) 2007 fel eu bod yn dod i rym ar yr un pryd ag y mae Rhan 3 yn weithredol.

Os bydd awdurdodau lleol yn dewis dilyn y trywydd hwn, bydd angen iddynt ystyried yn ofalus sut y byddant yn sicrhau bod cyrff o'r fath yn gwneud penderfyniadau teg a chadarn.

Mae Atodiad E yn darparu manylion model posibl ar gyfer pwyllgor penderfynu lleol.

5.6 Hysbysiad o benderfyniad

Rhaid gwneud a chyflwyno penderfyniadau (mewn perthynas â chynigion sy'n gofyn am gymeradwyaeth neu benderfyniad) yn ysgrifenedig a **rhaid** nodi'r rhesymau dros y penderfyniad yn glir.

Rhaid cyhoeddi penderfyniadau'n electronig ar wefan y cynigydd (os oes ganddo un) ac ar wefan yr awdurdod lleol perthnasol (os yw'n wahanol).

Rhaid i'r canlynol gael gwybod bod y penderfyniad ar gael:

- Rhieni (a darpar rieni, lle y bo'n bosibl), gofalwyr a gwarcheidwaid, a staff ysgolion sy'n destun cynigion;
- Yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, rhieni disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd y mae disgyblion fel arfer yn trosglwyddo ohonynt i'r ddarpariaeth uwchradd honno.

Rhaid i'r canlynol dderbyn naill ai gopi caled o'r llythyr penderfynu neu e-bost yn cynnwys dolen i'r wefan berthnasol:

- awdurdod cynhaliol neu awdurdod cynhaliol arfaethedig unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw awdurdod lleol arall y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arno - gan gynnwys, yn achos darpariaeth AAA ddynodedig, unrhyw awdurdod sy'n gosod neu sy'n debygol o osod disgyblion â datganiad ynddi;
- Awdurdod Esgobaethol yr Eglwys yng Nghymru a'r Eglwys Gatholig ar gyfer yr ardal lle mae unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- unrhyw gorff crefyddol priodol arall ar gyfer unrhyw ysgol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arni;
- corff llywodraethu unrhyw ysgol sy'n destun cynigion a chyrff llywodraethu ysgolion eraill y mae'r cynigion yn debygol o effeithio arnynt, gan gynnwys y rhai a allai dderbyn unrhyw ddisgyblion sydd wedi'u dadleoli;
- Gweinidogion Cymru;

- Aelodau'r Cynulliad (ACau) ac Aelodau Seneddol (ASau) sy'n cynrychioli ardaloedd a wasanaethir gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- Estyn;
- undebau'r athrawon ac undebau staff perthnasol sy'n cynrychioli ysgolion a staff eraill mewn unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- y Consortiwm Addysg Rhanbarthol perthnasol;
- y Consortiwm Trafnidiaeth Rhanbarthol perthnasol;
- Comisiynydd Heddlu a Throseddu yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- unrhyw gyngor cymuned neu dref ar gyfer yr ardal a wasanaethir, neu y bwriedir iddi gael ei gwasanaethu, gan unrhyw ysgol sy'n destun cynigion;
- y Bartneriaeth Cymunedau yn Gyntaf leol (mewn ardaloedd perthnasol)
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, unrhyw ddarparwyr annibynnol y gall y cynigion effeithio arnynt;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth feithrin, y Bartneriaeth Plant a Phobl Ifanc a/neu Bartneriaethau Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant, lle bo'r rhain yn bodoli;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth AAA, unrhyw gorff iechyd neu gorff trydydd sector perthnasol â buddiant;
- yn achos cynigion sy'n effeithio ar ddarpariaeth uwchradd, unrhyw sefydliadau addysg bellach sy'n gwasanaethu ardal yr ysgol.

5.7 Atgyfeirio penderfyniadau awdurdodau lleol i Weinidogion Cymru

O dan adran 54 o Ddeddf 2013, os yw cynigion wedi'u cymeradwyo neu eu gwrthod gan awdurdod lleol, gall y cyrff canlynol atgyfeirio'r cynigion cyn pen 28 diwrnod i Weinidogion Cymru eu hystyried:

i Awdurdod lleol arall y mae'r cynigion yn effeithio arno;
ii Y corff crefyddol priodol ar gyfer unrhyw ysgol yr effeithir arni;
iii Corff llywodraethu ysgol wirfoddol neu sefydledig sy'n destun cynigion;
iv Ymddiriedolaeth sy'n dal eiddo ar ran ysgol wirfoddol neu sefydledig sy'n destun cynigion;
v Sefydliad addysg bellach y mae'r cynigion yn effeithio arni.

Bydd angen i'r cyrff sy'n atgyfeirio nodi pan eu bod o'r farn bod y penderfyniad a wnaeth yr awdurdod lleol yn anghywir.

Bydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu a ydy'r cynigion yn effeithio ar y cyrff y cyfeirir atynt yn i, ii a iv, ac felly bod angen iddynt ystyried y cynigion.

Os oes gofyn i Weinidogion Cymru ystyried cynnig **rhaid** i'r awdurdod lleol ddarparu iddynt, ar gais, gopïau o'r gwrthwynebiadau statudol ac unrhyw wybodaeth arall y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei bod yn hanfodol.

Gall Gweinidogion Cymru benderfynu a ddylid cymeradwyo neu wrthod y cynigion, neu eu cymeradwyo gydag addasiadau.

Fel arfer, dim ond newidiadau i faterion fel amseriad gweithredu'r cynigion neu niferoedd derbyn y byddai addasiadau yn ymwneud â hwy. **Rhaid** i Weinidogion Cymru **beidio â** gwneud addasiadau a fyddai i bob diben yn cyflwyno cynnig newydd yn lle'r cynnig a gyhoeddwyd. Cyn gwneud unrhyw addasiad, **rhaid** i Weinidogion Cymru ymgynghori'n gyntaf â'r cynigydd a'r corff/cyrff llywodraethu perthnasol a'r awdurdod lleol (pan nad hwy yw'r cynigwyr), a sicrhau bod y cynigydd yn cydsynio â'r addasiad.

Gall cymeradwyaeth fod yn amodol ar rywbeth penodol a fydd yn digwydd erbyn dyddiad penodol.

Ni ellir atgyfeirio cynigion i gau ysgol fach i Weinidogion Cymru.

6. Gweithredu cynigion

6.1 Gweithredu - cyffredinol

Fel arfer, **rhaid** i gynigion gael eu gweithredu yn unol â'r hyn y penderfynwyd arno neu a gymeradwywyd (gyda neu heb addasiadau).

Fodd bynnag, os bydd cynigydd yn fodlon, ar ôl ymgynghori ag unrhyw gorff llywodraethu yr effeithir arno, y byddai'n afresymol o anodd gweithredu cynnig ar y dyddiad gweithredu gwreiddiol, neu fod yr amgylchiadau wedi newid cymaint ers i'r cynnig gael ei gymeradwyo ei bod yn amhriodol ei weithredu ar y dyddiad gwreiddiol, gall addasu'r cynnig fel bod y broses o'i weithredu yn cael ei gohirio am hyd at dair blynedd.

Os bydd cynigydd yn fodlon, ar ôl ymgynghori ag unrhyw gorff llywodraethu yr effeithir arno, y byddai'n afresymol o anodd gweithredu'r cynigion neu fod yr amgylchiadau wedi newid cymaint ers i'r cynigion gael eu cymeradwyo y byddai'n gwbl amhriodol eu gweithredu, gall benderfynu y dylid rhoi'r gorau i'r cynigion.

Yn achos cynigion i gau ysgol, ac ar ôl ymgynghori ag unrhyw gorff llywodraethu yr effeithir arno, gall cynigydd hefyd benderfynu dwyn dyddiad gweithredu'r cynigion yn ei flaen hyd at 13 wythnos. **Rhaid** mai dim ond os nad oes gan ysgol unrhyw ddisgyblion ar y gofrestr, neu bod ganddi gyn lleied o ddisgyblion fel bod amheuon difrifol a elllid darparu'r cwricwlwm, y dylid dwyn y dyddiad gweithredu yn ei flaen.

Pan fydd cynigion wedi'u cymeradwyo gan yr awdurdod lleol neu Weinidogion Cymru, **rhaid** mai dim ond gyda chytundeb Gweinidogion Cymru y caiff cynigwyr benderfynu gohirio cynnig, dwyn ei ddyddiad gweithredu yn ei flaen neu roi'r gorau iddo. **Rhaid** i unrhyw gais o'r fath am gytundeb gael ei wneud yn ysgrifenedig gan nodi rhesymau'r cynigydd yn glir.

Rhaid hysbysu partïon perthnasol gan gynnwys Gweinidogion Cymru, Estyn, yr awdurdod lleol cynhaliol, y Consortia Trafnidiaeth Rhanbarthol perthnasol a chyrff llywodraethu, rhieni, disgyblion a staff unrhyw ysgol y mae cynnig yn effeithio arni, fel y bo'n briodol, o unrhyw benderfyniad i ohirio cynnig, dwyn ei ddyddiad gweithredu yn ei flaen neu roi'r gorau iddo cyn saith diwrnod o'r ddyddiad y penderfyniad hwnnw. **Rhaid** i'r hysbysiad nodi'r rhesymau dros y penderfyniad hwnnw yn gryno.

Os bydd cynnig wedi'i gymeradwyo gan Weinidogion Cymru neu gan awdurdod lleol yn amodol ar rywbeth penodol a fydd yn digwydd erbyn dyddiad penodol, ac nas bodlonir yr amod hwnnw erbyn y dyddiad hwnnw, **rhaid** i'r cynigion gael eu hystyried fel eu bod wedi'u gwrthod, oni bai bod Gweinidogion Cymru neu'r awdurdod lleol wedi cytuno i ganiatáu i'r cynigydd amrywio'r amod hwnnw drwy osod dyddiad ddiweddarach.

6.2 Gweithredu – newid categori

Mae Rhan 3 o Atodlen 5 i Ddeddf 2013 yn nodi'r manylion llawn mewn perthynas â throsglwyddo tir. Bydd unrhyw drosglwyddiadau'n digwydd ar y dyddiad gweithredu. Os bydd ysgol gymunedol yn dod yn ysgol wirfoddol a gynorthwyir neu'n ysgol wirfoddol a reolir, bydd unrhyw dir heblaw caeau chwarae sy'n eiddo i awdurdod lleol yn trosglwyddo'n awtomatig i ymddiriedolwyr yr ysgol.

Os bydd ysgol sefydledig, ysgol wirfoddol a gynorthwyir neu ysgol wirfoddol a reolir heb gymeriad crefyddol yn dod yn ysgol gymunedol, bydd unrhyw dir a ariennir yn gyhoeddus yn trosglwyddo'n awtomatig i'r awdurdod lleol. Diffinnir tir a ariennir yn gyhoeddus yn Atodlen 4 o Ddeddf 2013 ac mae'n cynnwys tir a ddarperir gan yr awdurdod lleol neu drwy grant cyfalaf (yn ystyr Pennod 6 o Ran 3 o Ddeddf Addysg 1996). **Rhaid** i unrhyw dir arall sy'n eiddo i ymddiriedolwyr neu'r corff llywodraethu gael ei drosglwyddo i'r awdurdod lleol trwy gytundeb trosglwyddo a gaiff ei lunio gan y partïon. Efallai y bydd trosglwyddiad o'r fath yn cynnwys taliad, y cytunwyd arno, gan yr awdurdod lleol. Os na all y partïon gytuno ar drosglwyddiad, gall y naill barti neu'r llall ofyn i Weinidogion Cymru eithrio trosglwyddo unrhyw ddarn o dir. Yna, **rhaid** i Weinidogion Cymru'n penderfynu a ddylid cyfarwyddo eithrio'r darn hwnnw o dir ai peidio.

7. Cau ysgol â llai na 10 disgybl cofrestredig

Os oes gan ysgol lai na 10 disgybl cofrestredig (neu os nad oes unrhyw ddisgyblion ar ôl mewn ysgol) pan gynhelir y cyfrifiad ym mis Ionawr, mae Deddf 2013 yn caniatáu i gyrff llywodraethu/awdurdodau lleol ddilyn gweithdrefn symlach er mwyn cau'r ysgol yn swyddogol.

Yr unig beth y byddai'n ofynnol iddynt ei wneud o dan y weithdrefn honno fyddai cyhoeddi'r hysbysiad cau – byddai'r gofyniad i ymgynghori'n gyffredinol yn cael ei hepgor, cyhyd â bod digon o leoedd mewn ysgolion cyfatebol wedi'u nodi a fyddai'n rhesymol hygyrch i'r disgyblion hynny sydd wedi'u dadleoli neu a allai gael eu dadleoli. Os daw gwrthwynebiadau i law, y cynigydd fyddai'n ystyried y cynnig ym mhob achos. Fodd bynnag, cyn cyflwyno cynigion o'r fath, **rhaid** i gynigwyr ofyn am farn unrhyw ymddiriedolaeth sydd â budd yn yr ysgol, neu'r corff crefyddol priodol, ac ystyried y safbwyntiau hyn cyn symud ymlaen.

Yn achos ysgolion lle mae rhai disgyblion ar ôl, **rhaid** i gynigwyr sicrhau y caiff yr hysbysiad cau ei ddwyn i sylw'r disgyblion, y caiff ei ystyr ei egluro iddynt, ac y caiff camau priodol eu cymryd i alluogi'r disgyblion hyn i ymateb i'r hysbysiad os dymunant wneud hynny. Mae'n hanfodol bod disgyblion yn cael y cyfle i gyfrannu at y broses benderfynu a **rhaid** i gynigwyr sicrhau yr ystyrir unrhyw farn a fynegir ganddynt yn llawn cyn y gwneir penderfyniad terfynol.

Anogir cynigwyr i rannu gwybodaeth â rhieni ac ysgolion eraill a **dylent** sicrhau eu bod yn cael copi o'r hysbysiad. Yn ogystal â hyn, **rhaid** hysbysu unrhyw ysgolion y nodir eu bod fwyaf tebygol o dderbyn disgyblion.

Nid yw bodolaeth gweithdrefnau symlach mewn perthynas â'r bwriad i gau ysgolion â llai na 10 o ddisgyblion cofrestredig yn golygu ei bod yn ofynnol i gyrff llywodraethu neu awdurdodau lleol gyflwyno cynigion i gau ysgolion o'r fath yn ddi-oed. **Dylid** ystyried cau ysgolion o'r fath yng ngoleuni'r ffactorau a amlinellir yn adran 1.

8. Cynigion gan Weinidogion Cymru i resymoli lleoedd mewn ysgolion

Os bydd Gweinidogion Cymru wedi cyfarwyddo awdurdod lleol neu gorff llywodraethu yn y gorffennol i gyflwyno cynigion i unioni darpariaeth ormodol neu annigonol o leoedd mewn ysgolion, gallant gyhoeddi eu cynigion eu hunain i'r diben hwnnw.

Byddai'r meini prawf penodol y gallai Gweinidogion Cymru eu defnyddio i benderfynu cyhoeddi cyfarwyddyd neu gynnig yn amrywio, gan ddibynnu ar yr amgylchiadau yn yr ardal dan sylw ond, yn gyffredinol, pwerau i'w defnyddio pan fetho popeth arall yw'r rhain a byddent yn cael eu defnyddio pan fyddai awdurdod lleol wedi methu â sicrhau:

- bod ei ardal yn cael ei gwasanaethu gan ysgolion sy'n ddigonol o ran nifer, cymeriad a chyfarpar i ddarparu cyfleoedd addysg priodol i bob disgybl; neu
- bod gan bob plentyn yn ei ardal fynediad rhesymol at un o'r ysgolion hynny; neu
- bod cyllid ar gyfer addysg yn gosteffeithiol a bod adnoddau'n cael eu defnyddio i sicrhau'r deilliannau addysgol gorau posibl i blant a phobl ifanc.

Rhaid i'r cynigion gael eu cyhoeddi'n unol â'r darpariaethau ym Mhennod 4 uchod.

Gall unrhyw un wrthwynebu'r cynigion o fewn y cyfnod gwerthwynebu o 28 diwrnod. Os derbynnir gwrthwynebiadau, **rhaid** i Weinidogion Cymru beri cynnal ymchwiliad lleol i ystyried y cynigion. Rhaid i unrhyw gynigion eraill i ad-drefnu ysgolion, a gyhoeddwyd ond na phenderfynwyd arnynt eto, gael eu hatgyfeirio i'r ymchwiliad lleol os yw Gweinidogion Cymru o'r farn eu bod yn gysylltiedig â'r cynnig sy'n cael ei wrthwynebu (ac oni bai bod Gweinidogion Cymru o'r farn y dylid eu gweithredu).

Rhaid i'r ymchwiliad lleol gael ei gynnal gan unigolyn a benodwyd i'r diben hwnnw gan Weinidogion Cymru ac yn unol ag unrhyw weithdrefnau a amlinellir ganddynt adeg sefydlu'r ymchwiliad lleol.

Os bydd ymchwiliad lleol wedi'i gynnal, **rhaid** i Weinidogion Cymru ystyried adroddiad y sawl a gynhaliodd yr ymchwiliad lleol. Yna, gallant wneud un o'r canlynol:

1. ei fabwysiadu gyda neu heb addasiadau, neu benderfynu peidio â mabwysiadu unrhyw un o'r cynigion a wnaed gan Weinidogion Cymru;
2. ei gymeradwyo gyda neu heb addasiadau, neu wrthod unrhyw gynigion eraill a atgyfeiriwyd i'r ymchwiliad lleol;
3. gwneud cynigion pellach i resymoli lleoedd mewn ysgolion.

Os bydd Gweinidogion Cymru'n penderfynu gwneud cynigion pellach, ni fydd gofyniad i beri cynnal ymchwiliad lleol arall.

Os na fydd y cynigion pellach hyn a wnaed gan Weinidogion Cymru wedi'u hatgyfeirio i ymchwiliad lleol, gall Gweinidogion Cymru, ar ôl ystyried unrhyw wrthwynebiadau:

1. fabwysiadu'r cynnig gyda neu heb addasiadau;
2. penderfynu peidio â mabwysiadu'r cynnig.

Fel arfer, dim ond newidiadau i faterion fel amseriad gweithredu'r cynigion neu niferoedd derbyn y **dylai** addasiadau a wnaed gan Weinidogion Cymru ymwneud â hwy. **Rhaid** i Weinidogion Cymru **beidio â** gwneud addasiadau a fyddai i bob diben yn cyflwyno cynnig newydd yn lle'r cynnig a gyhoeddwyd.

Gellir cymeradwyo cynigion neu eu mabwysiadu yn amodol ar rywbeth penodol a fydd yn digwydd erbyn dyddiad penodol.

Rhaid i gynigion a gymeradwyir neu a fabwysiedir gael eu gweithredu'n unol â Phennod 6 uchod.

9. Cynigion gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â darpariaeth ranbarthol ar gyfer anghenion addysgol arbennig

Os bydd Gweinidogion Cymru wedi gwneud gorchymyn yn y gorffennol yn cyfarwyddo awdurdod lleol neu gorff llywodraethu i gyflwyno cynigion i ad-drefnu ysgolion at ddiben sicrhau darpariaeth ranbarthol i blant ag anghenion addysgol arbennig, gallant gyhoeddi eu cynigion eu hunain i'r diben hwnnw.

Rhaid ymgynghori ar y cynigion yn unol â Phennod 3 uchod, a rhaid iddynt gael eu cyhoeddi'n unol â Phennod 4.

Gall unrhyw un wrthwynebu'r cynigion o fewn y cyfnod gwrthwynebu o 28 diwrnod.

Ar ôl ystyried unrhyw wrthwynebiadau, gall Gweinidogion Cymru;

1. fabwysiadu'r cynigion gyda neu heb addasiadau;
2. penderfynu peidio â mabwysiadu'r cynigion.

Fel arfer, dim ond newidiadau i faterion fel amseriad gweithredu'r cynigion neu niferoedd derbyn y **dylai** addasiadau a wnaed gan Weinidogion Cymru ymwneud â hwy. **Rhaid** i Weinidogion Cymru **beidio â** gwneud addasiadau a fyddai i bob diben yn cyflwyno cynnig newydd yn lle'r cynnig a gyhoeddwyd.

Gellir cymeradwyo cynigion neu eu mabwysiadu yn amodol ar rywbeth penodol a fydd yn digwydd erbyn dyddiad penodol.

Rhaid i gynigion a fabwysiedir gael eu gweithredu'n unol â Phennod 6 uchod.

10. Cynigion gan Weinidogion Cymru i ad-drefnu addysg chweched Dosbarth

O dan adran 71 o Ddeddf 2013, gall Gweinidogion Cymru wneud cynigion sy'n:

1. galw ar awdurdod lleol i sefydlu ysgol neu ysgolion i ddarparu addysg uwchradd sy'n addas i ofynion disgyblion chweched dosbarth yn unig ('ysgol chweched dosbarth');
2. cyflwyno neu ddileu darpariaeth chweched dosbarth mewn ysgol, neu;
3. gau ysgol chweched dosbarth.

Rhaid ymgynghori ar y cynigion yn unol â Phennod 3 uchod, a rhaid iddynt gael eu cyhoeddi'n unol â Phennod 4.

Gall unrhyw un wrthwynebu'r cynigion o fewn y cyfnod gwerthwynebu o 28 diwrnod.

Ar ôl ystyried unrhyw wrthwynebiadau, gall Gweinidogion Cymru;

1. fabwysiadu'r cynigion gyda neu heb addasiadau;
2. penderfynu peidio â mabwysiadu'r cynigion.

Fel arfer, dim ond newidiadau i faterion fel amseriad gweithredu'r cynigion neu niferoedd derbyn y **dylai** addasiadau a wnaed gan Weinidogion Cymru ymwneud â hwy. **Rhaid** i Weinidogion Cymru **beidio â** gwneud addasiadau a fyddai i bob diben yn cyflwyno cynnig newydd yn lle'r cynnig a gyhoeddwyd.

Gellir cymeradwyo cynigion neu eu mabwysiadu yn amodol ar rywbeth penodol a fydd yn digwydd erbyn dyddiad penodol.

Rhaid i gynigion a fabwysiedir gael eu gweithredu'n unol â Phennod 6 uchod.

11. Hysbysiad o fwriad corff llywodraethu i gau ysgol sefydledig neu wirfoddol

Mae Adran 80 o Ddeddf 2013 yn caniatáu i gorff llywodraethu ysgol sefydledig neu wirfoddol gau'r ysgol trwy roi dwy flynedd o rybudd i Weinidogion Cymru a'r awdurdod lleol sy'n gyfrifol am gynnal yr ysgol o'i fwriad i wneud hynny. O dderbyn rhybudd**, rhaid** i'r corff llywodraethu:

1. gael cydsyniad Gweinidogion Cymru os yw Gweinidogion Cymru neu'r awdurdod lleol wedi gwario arian ar safle'r ysgol (ac eithrio mewn cysylltiad â gwaith atgyweirio);
2. ymgynghori â Gweinidogion Cymru pe byddai cau'r ysgol yn effeithio ar gyfleusterau ar gyfer addysg lawn amser sy'n addas i unigolion sy'n hŷn na'r oedran ysgol gorfodol ond sy'n iau na 19 oed;
3. ymgynghori â'r ymddiriedolwyr ynghylch unrhyw dir neu adeiladau a gedwir ar ymddiriedolaeth, a/neu'r corff crefyddol priodol os oes gan yr ysgol gymeriad crefyddol dynodedig, a rhoi sylw priodol i unrhyw sylwadau a dderbynnir.

Os bydd angen cyngor ar gyrff llywodraethu mewn perthynas ag eiddo a gedwir ar ymddiriedolaeth elusennol, **dylent** gysylltu â'r Comisiwn Elusennau.

Atodiad A: Siart llif enghreifftiol ar gyfer cynigion statudol

Cam 1

Mae'r cynigwyr yn ystyried adran 1 o'r canllawiau ac wedyn yn cymeradwyo ymgynghoriad ar newidiadau i ysgol/ysgolion.

▼

Cam 2

Ar ddechrau'r cyfnod ymgynghori, **rhaid** i'r cynigwyr ddarparu dogfen ymgynghori i ymgyngoreion a rhoi o leiaf 42 diwrnod iddynt ymateb gydag o leiaf 20 o’r rhain yn ddiwrnodau ysgol. Os bydd y cynigydd o'r farn ei bod yn briodol, cynhelir cyfarfodydd â rhanddeiliaid yn ystod y cyfnod ymgynghori.

▼

Cam 3

Mae'r cynigwyr yn casglu’r sylwadau ar yr ymgynghoriad ac yn eu crynhoi. Cyhoeddir y crynodeb hwn, ynghyd ag ymatebion y cynigydd ei hun i'r sylwadau, mewn adroddiad ar yr ymgynghoriad cyn pen tri mis o ddiwedd y cyfnod ymgynghori.

▼

Cam 4

Mae'r cynigwyr yn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r newidiadau cyn pen 6 mis o ddiwedd y cyfnod ymgynghori. Os penderfynir bwrw ymlaen â'r cynigion, cymerir Cam 5. Os bydd opsiwn newydd yn dod i'r amlwg yn ystod yr ymgynghoriad, ac y mae'r cynigwyr am ei ystyried, yna ailadroddir Camau 1-3.

▼

Cam 5

Cyhoeddir hysbysiad statudol gan roi 28 diwrnod o rybudd i gyflwyno gwrthwynebiadau. **Rhaid** i'r hysbysiad gael ei gyhoeddi ar ddiwrnod ysgol a chyda 15 diwrnod ysgol (heb gynnwys y diwrnod y caiff yr hysbysiad ei gyhoeddi) yn rhan o’r cyfnod hwnnw.

▼

Cam 6
Os daw gwrthwynebiadau i law, **rhaid** i'r cynigwyr gyhoeddi adroddiad gwrthwynebu gan roi crynodeb o'r gwrthwynebiadau a'u hymatebion iddynt cyn pen 28 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.

▼

Cam 7a	Cam 7b	Cam 7c
Os nad oes angen cymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru neu’r awdurdod lleol ar y cynnig, **rhaid** i'r cynigwyr wneud penderfyniad terfynol ar y cynnig cyn pen 16 wythnos o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.	Os oes angen penderfyniad gan Weinidogion Cymru ar y cynnig, **rhaid** i'r cynigydd anfon y gwrthwynebiadau a'r adroddiad gwrthwynebu at Weinidogion Cymru cyn pen 35 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu. Fel arfer, bydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu ar gynigion cyn pen 16 wythnos o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.	Os oes angen penderfyniad gan yr awdurdod lleol ar y cynnig, **rhaid** i'r cynigydd anfon y ddogfen ymgynghori, yr adroddiad ar yr ymgynghoriad, yr hysbysiad a gyhoeddwyd, y gwrthwynebiadau a'r adroddiad gwrthwynebu i'r awdurdod lleol cyn pen 35 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu. **Rhaid** i'r awdurdod lleol wneud penderfyniad cyn pen 16 wythnos o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu. Cyn pen 28 diwrnod o ddyddiad penderfyniad yr awdurdod lleol, gall cynigion gael eu hatgyfeirio i Weinidogion Cymru gan y canlynol: i Awdurdod lleol arall; ii Y corff crefyddol priodol ar gyfer unrhyw ysgol yr effeithir arni (yr awdurdod

		esgobaethol); iii Corff llywodraethu ysgol wirfoddol neu sefydledig sy’n destun cynigion; iv Ymddiriedolaeth sy’n dal eiddo ar ran ysgol wirfoddol neu sefydledig sy’n destun cynigion; v Sefydliad addysg bellach y mae’r cynigion yn effeithio arni.

▼

Cam 8
Os caiff y cynigion eu cymeradwyo neu os bydd y cynigydd yn penderfynu eu gweithredu, **dylent** gael eu gweithredu yn unol â'r dyddiad a roddwyd yn yr hysbysiad statudol, neu unrhyw ddyddiad a addaswyd wedi hynny.

Atodiad B: Enghreifftiau o hysbysiadau statudol

Enghraifft o hysbysiad statudol i sefydlu ysgol gymunedol neu wirfoddol newydd

[Nodwch enw a chyfeiriad y rhai sy'n cyhoeddi'r cynigion]

Hysbysir drwy hyn yn unol ag adran 41 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion fod [*enw'r cynigydd*], ar ôl ymgynghori â'r cyfryw bersonau ag sy'n ofynnol, yn cynnig sefydlu ysgol [*nodwch y categori iaith*[21]] newydd i'w chynnal gan [*nodwch enw'r awdurdod lleol cynhaliol*] yn [*nodwch y lleoliad a, lle y bo'n briodol, y cyfeiriad post*] ar gyfer [*bechgyn*]/ [*merched*] /[*bechgyn a merched*] [*nodwch yr ystod oedran*] oed.

Cynhaliodd [*nodwch enw'r cynigydd*] gyfnod ymgynghori cyn penderfynu cyhoeddi'r cynnig hwn. Mae adroddiad ar yr ymgynghoriad sy'n cynnwys crynodeb o'r materion a godwyd gan ymgyngoreion, ymatebion y cynigwyr a barn Estyn ar gael ar [*nodwch wefan y cynigydd neu, os nad oes un ar gael, wefan yr awdurdod lleol perthnasol*].

Cynigir gweithredu'r cynnig ar [*nodwch y dyddiad*]. [*Pan fwriedir gweithredu'r cynnig fesul cam,* ***dylid*** *nodi'r dyddiad y bwriedir gweithredu pob cam]*.

Bydd yr ysgol newydd a gynigir yn ysgol [*nodwch* ysgol gymunedol *neu* ysgol wirfoddol a gynorthwyir *neu* ysgol wirfoddol a reolir].

[*nodwch* y corff llywodraethu *neu enw'r awdurdod lleol*] fydd yr awdurdod derbyn.

[*Nodwch y nifer derbyn*] fydd y nifer derbyn ar gyfer [*nodwch y grŵp oedran neu'r grwpiau oedran perthnasol*[22]] yn yr ysgol newydd yn y flwyddyn ysgol gyntaf y mae'r cynigion wedi'u gweithredu. [*Pan fwriedir gweithredu'r cynigion fesul cam,* ***rhaid*** *rhoi'r nifer derbyn yn y flwyddyn ysgol gyntaf y mae pob cam wedi'i weithredu*.] [*Os bydd nifer derbyn ar wahân ar gyfer y chweched dosbarth,* ***dylid*** *cynnwys y nifer hwnnw*.]

[*Nodwch y ffigur capasiti*[23]] fydd capasiti disgyblion yr ysgol newydd. [*Byddai'n ddefnyddiol cynnwys nifer y lleoedd meithrin a ddarperir os yw'n briodol*.]

---

[21] Dylai'r cynigwyr gyfeirio at ddogfen wybodaeth Llywodraeth Cymru 23/2007 'Diffinio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg'.

[22] Diffinnir "grŵp oedran perthnasol" yn adran 142(1) o Ddeddf 1998 fel a ganlyn: "an age group in which pupils are normally admitted (or, as the case may be, will normally be admitted) to the school". Felly, gellid bod mwy nag un grŵp oedran perthnasol, ac yn yr achos hwnnw rhaid rhoi'r nifer derbyn mewn perthynas â phob grŵp oedran perthnasol o'r fath.

[23] Dylai'r cynigwyr gyfeirio at Gylchlythyr Llywodraeth Cymru 21/2011 'Mesur capasiti ysgolion yng Nghymru'.

[*Ar gyfer ysgol arbennig, gwybodaeth am anghenion addysgol arbennig y disgyblion y gwneir darpariaeth ar eu cyfer*.]

[*Rhowch wybodaeth o ran p'un a gynigir y bydd trefniadau derbyn yr ysgol newydd yn gwneud darpariaeth ar gyfer bandio disgyblion*.]

[*Yn achos ysgol wirfoddol newydd, rhowch wybodaeth am ei chymeriad crefyddol a'i chorff crefyddol priodol arfaethedig os bydd ganddi gymeriad crefyddol*.]

[*Rhowch wybodaeth am y trefniadau arfaethedig i gludo'r disgyblion i'r ysgol newydd*.]

[*Yn achos cynigion i sefydlu ysgol wirfoddol newydd, nodwch p'un a fwriedir i'r awdurdod addysg lleol neu'r hyrwyddwyr weithredu'r cynigion, ac, os bwriedir i'r ddau barti weithredu'r cynigion, i ba raddau y bydd y ddau gorff yn eu gweithredu*.]

Gall unrhyw un wrthwynebu'r cynigion cyn pen cyfnod o 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi'r cynigion hyn, hynny yw erbyn [*nodwch ddyddiad*].

Dylid anfon gwrthwynebiadau at [*enw a chyfeiriad y cynigydd*].

Llofnodwyd …..

Ar ran [*yr awdurdod lleol*]

[*Dyddiad -* ***dylai*** *hwn fod yr un dyddiad â'r dyddiad cyhoeddi*]

NODYN ESBONIADOL

[*Efallai y bydd yn ddefnyddiol cynnwys Nodyn Esboniadol sy'n esbonio'r cynigion mewn iaith syml ac sy'n rhoi rhagor o wybodaeth a chefndir i'r cynigion*.]

Enghraifft o hysbysiad statudol i gau ysgol gymunedol a gynhelir, ysgol sefydledig, ysgol wirfoddol neu ysgol feithrin

[*Nodwch enw a chyfeiriad y rhai sy'n cyhoeddi'r cynigion*]

Hysbysir drwy hyn yn unol ag adran 43 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion fod [*enw'r cynigydd*], ar ôl ymgynghori â'r cyfryw bersonau ag sy'n ofynnol, yn cynnig cau [*enw a chyfeiriad yr ysgol*]. Cynhelir yr ysgol gan [*nodwch enw'r awdurdod lleol cynhaliol*] [ac *os yn berthnasol, nodwch gymeriad crefyddol yr ysgol*].

Cynhaliodd [*nodwch enw'r cynigydd*] gyfnod ymgynghori cyn penderfynu cyhoeddi'r cynnig hwn. Mae adroddiad ar yr ymgynghoriad sy'n cynnwys crynodeb o'r materion a godwyd gan ymgyngoreion, ymatebion y cynigwyr a barn Estyn ar gael ar [*nodwch wefan y cynigydd neu, os nad oes un ar gael, wefan yr awdurdod lleol perthnasol*].

Cynigir gweithredu'r cynigion ar [*nodwch y dyddiad*] (2).

[*Nodwch fanylion yr ysgolion y gall y disgyblion yn yr ysgol i'w chau fynd iddynt, gan gynnwys unrhyw drefniadau interim a chategori iaith yr ysgolion amgen fel y'i diffinnir gan Ddogfen Wybodaeth Rhif: 023/2007.*]

[*Nodwch fanylion unrhyw fesurau eraill y bwriedir eu cymryd i gynyddu nifer y lleoedd sydd ar gael mewn ysgolion o ganlyniad i'r cynnig i gau'r ysgol.*]

[*Nodwch fanylion y trefniant arfaethedig i gludo'r disgyblion i ysgolion eraill.*]

Gall unrhyw un wrthwynebu'r cynigion cyn pen cyfnod o 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi'r cynigion hyn, hynny yw erbyn [*nodwch ddyddiad*].

Dylid anfon gwrthwynebiadau at [*enw a chyfeiriad y cynigydd*].

Llofnodwyd …...

Ar ran [*yr awdurdod lleol neu'r corff llywodraethu*].

[*Dyddiad -* ***dylai*** *hwn fod yr un dyddiad â'r dyddiad cyhoeddi*].

NODYN ESBONIADOL

[*Efallai y bydd yn ddefnyddiol cynnwys Nodyn Esboniadol sy'n esbonio'r cynigion mewn iaith syml ac sy'n rhoi rhagor o wybodaeth a chefndir i'r cynigion*].

Enghraifft o hysbysiad statudol i wneud newid a reoleiddir i ysgol gymunedol a gynhelir, ysgol sefydledig, ysgol wirfoddol neu ysgol feithrin

Hysbysir drwy hyn yn unol ag adran 42 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion fod [*enw'r cynigydd*], ar ôl ymgynghori â'r cyfryw bersonau ag sy'n ofynnol, yn cynnig newid [*enw a chyfeiriad yr ysgol]* fel ei bod *[ychwanegu disgrifiad o'r newid/newidiadau arfaethedig*.] Cynhelir yr ysgol/ysgolion gan [*nodwch enw'r awdurdod lleol cynhaliol*].

Cynhaliodd [*nodwch enw'r cynigydd*] gyfnod ymgynghori cyn penderfynu cyhoeddi'r cynnig hwn. Mae adroddiad ar yr ymgynghoriad sy'n cynnwys crynodeb o'r materion a godwyd gan ymgyngoreion, ymatebion y cynigwyr a barn Estyn ar gael ar [*nodwch wefan y cynigydd neu, os nad oes un ar gael, wefan yr awdurdod lleol perthnasol*].

Cynigir gweithredu'r cynnig ar [*nodwch y dyddiad*]. [*Pan fwriedir gweithredu'r cynnig fesul cam, dylid nodi'r dyddiad y bwriedir gweithredu pob cam*].

[*Pan fydd y newid yn cynnwys ehangu, neu leihau capasiti, nodwch*]Nifer y disgyblion yn yr ysgol ar hyn o bryd yw [*nodwch nifer*], capasiti disgyblion yr ysgol yw [*nodwch gapasiti lleoedd disgyblion*[24]] a'r capasiti arfaethedig ar ôl gweithredu'r cynnig fydd [*nodwch y capasiti arfaethedig*].

[*Pan fydd y newid yn cynnwys ehangu, neu leihau capasiti nodwch*] [*Nodwch y nifer derbyn*] fydd y nifer derbyn ar gyfer [*nodwch y grŵp oedran neu'r grwpiau oedran perthnasol*[25]] yn yr ysgol newydd yn y flwyddyn ysgol gyntaf y mae'r cynigion wedi'u gweithredu [*Dylech gynnwys nifer chweched dosbarth ar wahân os yw'n briodol*.] [*Pan fwriedir gweithredu'r cynigion fesul cam, rhaid rhoi'r nifer derbyn yn y flwyddyn ysgol gyntaf y mae pob cam wedi'i weithredu*.] [*os yn briodol*]Bydd xx o leoedd meithrin.

[*Pan fydd y newid yn golygu newid y math o ddarpariaeth AAA, rhowch wybodaeth am y ddarpariaeth amgen i'r disgyblion a'r effaith ar gludiant i'r ysgol.*]

Gall unrhyw un wrthwynebu'r cynigion cyn pen cyfnod o 28 diwrnod o ddyddiad cyhoeddi'r cynigion hyn, hynny yw erbyn [*nodwch ddyddiad*].

Dylid anfon gwrthwynebiadau at [*enw a chyfeiriad y cynigydd*].

---

[24] Dylai'r cynigwyr gyfeirio at Gylchlythyr Llywodraeth Cymru 21/2011 'Mesur capasiti ysgolion yng Nghymru'.

[25] Diffinnir "grŵp oedran perthnasol" yn adran 142(1) o Ddeddf 1998 fel a ganlyn: "an age group in which pupils are normally admitted (or, as the case may be, will normally be admitted) to the school". Felly, gellid bod mwy nag un grŵp oedran perthnasol, ac yn yr achos hwnnw rhaid rhoi'r nifer derbyn mewn perthynas â phob grŵp oedran perthnasol o'r fath.

Bydd [*nodwch enw'r cynigydd*] yn cyhoeddi crynodeb o unrhyw wrthwynebiadau a ddaw i law (ac na chânt eu tynnu'n ôl yn ysgrifenedig) yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, ynghyd â'i sylwadau arnynt, cyn pen cyfnod o 28 diwrnod o ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu.

Llofnodwyd …...

Ar ran [*yr awdurdod lleol neu'r corff llywodraethu*]

[*Dyddiad - **dylai** hwn fod yr un dyddiad â'r dyddiad cyhoeddi*]

NODYN ESBONIADOL

[*Efallai y bydd yn ddefnyddiol cynnwys Nodyn Esboniadol sy'n esbonio'r cynigion mewn iaith syml ac sy'n rhoi rhagor o wybodaeth a chefndir i'r cynigion*.]

Atodiad C: Templed o'r ddogfen ymgynghori

Mae'r templed canlynol yn nodi awgrym o fformat, ond nid fformat gorfodol, ar gyfer yr wybodaeth y mae'n ofynnol ei chynnwys mewn dogfen ymgynghori. Nid yw'r amlinelliad hwn o'r cynnwys yn hollgynhwysfawr a byddai disgwyl i gynigwyr gynnwys elfennau ychwanegol gan ddibynnu ar gyd-destun y cynigion sy'n cael eu hystyried.

Cyflwyniad - Esboniad o'r ymgynghoriad

Gallai'r adran hon nodi bod y cynigwyr yn ystyried ad-drefnu lleoedd ysgolion mewn ardal benodol ac enw'r ysgol/ysgolion yr effeithir arni/arnynt. Gallai esbonio bod y cynigwyr, cyn bwrw ymlaen â'u cynigion, am geisio barn pawb sy'n debygol o fod â buddiant yn y cynnig/cynigion fel y gellir ystyried eu barn cyn gwneud penderfyniad.

Gallai'r adran hon wedyn nodi'r broses ar gyfer cynnal ymgynghoriad, gan gynnwys:

- rhestr o bawb yr ymgynghorir â hwy (Nodir y sawl y mae'n **rhaid** i gynigwyr ymgynghori â hwy yn Adran 3 o'r Cod. Fodd bynnag, disgwylir y byddai'r cynigwyr hefyd yn ymgynghori ag eraill sydd â diddordeb yn y mater nad ydynt wedi'u cynnwys yn y rhestr hon, lle y bo'n briodol yng nghyd-destun cynnig penodol);
- os bwriedir cynnal cyfarfodydd, dyddiad, amser, lleoliad a chynulleidfa unrhyw gyfarfodydd o'r fath (gan roi digon o rybudd i'r rhai sy'n debygol o fynd iddynt);
- enw a chyfeiriad y sawl y dylid anfon sylwadau ysgrifenedig ar y cynnig/cynigion ato, a'r dyddiad cau ar gyfer cael y sylwadau hyn;
- y trefniadau a wneir i blant a phobl ifanc gymryd rhan;
- manylion unrhyw drefniadau ymgynghori eraill megis diwrnodau agored, arddangosfeydd, ac ati.

Cefndir i'r cynnig/cynigion

Gallai hyn nodi'r manylion canlynol ar gyfer pob ysgol y mae'r cynigion yn effeithio arni neu'n debygol o effeithio arni, gan gynnwys ysgolion a allai ddisgwyl derbyn disgyblion ychwanegol yn y dyfodol, ac ysgolion arbennig:

- enwau, lleoliadau, categorïau a chategorïau iaith pob ysgol bresennol y mae'r cynnig yn debygol o effeithio arni (er enghraifft, yn achos cynnig i gau ysgol, dylid rhoi gwybodaeth am yr holl ysgolion cyfagos y gellid ystyried yn rhesymol y bydd disgyblion yn dymuno trosglwyddo iddynt);
- nifer y disgyblion ar y gofrestr ar hyn o bryd a'r ffigurau a gofnodwyd ar gyfer y pedwar cyfrifiad ysgolion blynyddol blaenorol ym mhob ysgol bresennol y mae'r cynigion yn debygol o effeithio

arni (ar gyfer ysgolion cynradd, **dylid** dangos nifer y disgyblion meithrin ar wahân ac ni ddylid eu cynnwys mewn rhagolygon);

- rhagolygon pum mlynedd o'r disgyblion ar y gofrestr ym mhob ysgol bresennol y mae'r cynnig yn debygol o effeithio arni, a hynny ar hyn o bryd (h.y. yn seiliedig ar y ffordd y mae ysgolion wedi'u trefnu ar hyn o bryd) a phe gweithredid y cynnig;
- capasiti lleoedd disgyblion (yn seiliedig ar Gylchlythyr Llywodraeth Cymru Rhif 21/2011 'Mesur Capasiti Ysgolion yng Nghymru');
- nifer y lleoedd meithrin lle y bo'n gymwys;
- nifer y lleoedd chweched dosbarth lle y bo'n gymwys;
- ansawdd yr adeiladau a'r ystafelloedd, gan gyfeirio at gategorïau cyflwr adeiladau'r ysgol fel y'u nodwyd yn sgil unrhyw arolygon o'r ysgol.

Pan gynigir sefydlu ysgol newydd:

- ar gyfer yr ysgol newydd:
    - y nifer derbyn a'r trefniadau derbyn arfaethedig;
    - ystod oedran;
    - capasiti lleoedd disgyblion a/neu nifer y lleoedd meithrin;
    - lleoliad a hygyrchedd;
    - categori;
    - categori iaith (ac esboniad o hyn);
    - manylion yr adeiladau a'r ystafelloedd arfaethedig i gynnwys rhestr o'r cyfleusterau arfaethedig;
    - trefniadau a pholisi cludiant rhwng y cartref a'r ysgol yr awdurdod lleol, ynghyd â gwybodaeth am lwybrau cerdded diogel;
    - Yn achos uned adnoddau anghenion addysgol arbennig (AAA) mewn ysgol brif ffrwd neu ysgol arbennig, gwybodaeth am anghenion arbennig y disgyblion.

Pan gynigir cau ysgol:

- manylion unrhyw opsiynau amgen sydd wedi'u hystyried yn lle cau'r ysgol, a'r rhesymau dros beidio â bwrw ati â'r rhain;
- yr effaith ar unrhyw ysgol neu ddarparwr y mae'r cynnig yn effeithio arni/arno - yn enwedig ar ysgolion amgen a enwir mewn cynnig cau;
- effaith debygol y cynigion ar y gymuned leol, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig ac mewn ardaloedd sydd wedi'u dynodi ar gyfer rhaglenni Cymunedau yn Gyntaf neu raglenni olynol;

- yr effaith debygol ar staff yr ysgolion a enwir mewn cynnig;
- yn achos trosglwyddo disgyblion i leoliad gwahanol:
    - enw a lleoliad y ddarpariaeth amgen arfaethedig;
    - cymhariaeth rhwng ansawdd ac amrywiaeth yr addysg a ddarperir yn yr ysgol y byddai'r disgyblion yn trosglwyddo ohoni a'r dewis/dewisiadau amgen arfaethedig ac amlinelliad o unrhyw gamau y mae angen eu cymryd i sicrhau yr eir i'r afael ag unrhyw ddiffygion yn yr opsiwn amgen;
    - trefniadau derbyn yr ysgol amgen arfaethedig;
    - cymhariaeth o ansawdd yr adeiladau a'r ystafelloedd yn yr ysgol y byddai'r disgyblion yn trosglwyddo ohoni a'r opsiwn amgen arfaethedig ac amlinelliad o unrhyw gamau y mae angen eu cymryd i sicrhau yr eir i'r afael ag unrhyw ddiffygion yn yr opsiwn amgen;
    - gwybodaeth ynghylch sut y gwneir darpariaeth ar gyfer y plant sy'n trosglwyddo yn yr ysgol amgen, gan gynnwys meintiau dosbarthiadau ar ôl y gweithredu;
    - yr effaith ar amseroedd teithio disgyblion i'r ysgol;
    - hygyrchedd llwybrau cerdded diogel i ysgolion amgen.

Pan fydd cynigion yn ymwneud ag ysgol arbennig neu ddarpariaeth AAA ddynodedig mewn ysgol brif ffrwd:

- yr effaith ar ddarpariaeth AAA
- sut y bydd y cynigion yn cyfrannu'n fwy cyffredinol at wella ansawdd yr addysg a'r cymorth i blant ag AAA.

Pan fydd unrhyw ysgol y mae cynnig yn ymwneud â hi neu'n effeithio arni yn addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg:

- effaith y cynigion ar y Gymraeg (*gweler* yr asesiad o'r effaith ar y Gymraeg yn Atodiad D).

Pan fydd y cynnig yn ymwneud ag ysgol â chymeriad crefyddol dynodedig:

- yr effaith ar argaeledd a mynediad i ysgolion â'r un cymeriad crefyddol dynodedig.

Pan fydd y cynnig yn ymwneud â newid categori:

- effaith y newid categori ar drefniadau llywodraethu a phwerau'r corff llywodraethu mewn perthynas â pholisïau a threfniadau derbyn, cyflogaeth a chwricwlwm;

- Unrhyw newidiadau arfaethedig i bolisïau a threfniadau derbyn, cyflogaeth a chwricwlwm.

Pan fydd y cynnig yn ymwneud â gwaredu neu drosglwyddo tir neu adeiladau, mae’r manylion yr un fath.

Gallai'r adran hon egluro hefyd pam yr ystyrir bod y ddarpariaeth yn yr ysgolion presennol yn annigonol neu'n anfoddhaol drwy gyfeirio, fel y bo'n briodol, at y ffactorau a nodir yn Adran 1 o'r Cod.

Y cynigion - Disgrifiad a rhesymeg

Gallai'r adran hon roi disgrifiad manwl o’r sefyllfa bresennol a nodi union natur y newid/newidiadau arfaethedig, gan gynnwys yr effaith ar bob ysgol sy’n destun cynnig/cynigion statudol, a phawb arall y mae'r cynnig/cynigion yn debygol o effeithio arnynt.

Gall yr adran hon hefyd gynnwys yr wybodaeth ganlynol, fel y bo'n briodol:

- y diwygiadau disgwyliedig i'r data ysgolion lleol (fel y nodir yn yr adran gefndir uchod) ar ôl gweithredu'r cynigion;
- dyddiadau gweithredu a manylion unrhyw drefniadau pontio;
- arbedion/costau refeniw;
- costau cyllid cyfalaf, gan gynnwys ffynhonnell unrhyw gyllid o'r fath;
- disgrifiad o unrhyw adeiladau ac ystafelloedd newydd;
- trefniadau derbyn newydd arfaethedig;
- trefniadau cludiant newydd arfaethedig a hygyrchedd y trefniadau amgen;
- materion staffio;
- Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned;
- Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg;
- Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb;
- manteision tebygol i blant a phobl ifanc, yn unol â saith nod craidd Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn.

Gallai'r adran hon hefyd nodi'r rhesymeg dros newid – annigonolrwydd y sefyllfa bresennol (yn ogystal â’r rhinweddau sydd ganddi) a’r manteision a ddaw yn sgil y newidiadau gan gyfeirio at Adran 1 o'r Cod. Os yw'n briodol, gellid nodi anfanteision y cynigion hefyd gan esbonio pam bod y manteision yn drech na’r anfanteision hyn. **Dylid** pwysleisio natur hollbwysig safonau addysgol, a **dylid** cyfeirio'n uniongyrchol at sut y byddai'r cynnig o fudd i'r ddarpariaeth addysgol gyffredinol yn yr ardal ac yn ymdrin â'r ffactorau eraill a nodir yn Adran 1 o'r Cod.

Gellid ystyried cynigion amgen hefyd yn yr adran hon, os yw'n briodol, a'r rhesymau pam nad yw'r rhain wedi'u dewis.

Esboniad o'r broses statudol

Gallai'r adran hon nodi'r broses statudol ar gyfer cyhoeddi cynigion a'u cymeradwyo/penderfynu arnynt gan gynnwys y dyddiad y bwriedir cyhoeddi'r hysbysiad/hysbysiadau; esboniad o'r cyfnod gwrthwynebu a'r ffyrdd yr ymdrinnir â gwrthwynebiadau, a sicrwydd y gall unrhyw un wrthwynebu'r cynnig.

Ffurflen Ymateb

Dylid atodi ffurflen ymateb i'r ddogfen ymgynghori ar gyfer cyflwyno sylwadau, gan gynnwys cyfle i ymgyngoreion nodi eu dymuniad i gael gwybod pan gaiff yr adroddiad ar yr ymgynghoriad ei gyhoeddi.

Atodiad D: Asesiadau o'r effaith ar y gymuned a'r effaith ar y Gymraeg

Mae Llywodraeth Cymru o'r farn na ddylai'r gofyniad i gynnal asesiadau fod yn rhy feichus ac nid yw’n ystyried bod angen comisiynu gwaith o'r fath gan ymgynghorwyr allanol. Mae dyletswydd ar awdurdodau lleol eisoes i gynnal asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb, a allai fod yn sail i'r asesiadau effaith a nodir yn y canllawiau hyn.

Effaith ar y Gymuned

Yn ddelfrydol, dylai asesiadau effaith gael eu cynnwys mewn dogfennau ymgynghori. Er nad yw'r nodiadau hyn yn rhagnodi'r hyn y dylid ei gynnwys mewn asesiad o'r effaith ar y gymuned, gallai cynigwyr gynnwys y canlynol:

- gwybodaeth am gyfran y disgyblion o'r dalgylch sy'n mynychu'r ysgol;
- gwybodaeth am gyfran y disgyblion o'r tu allan i'r dalgylch sy'n mynychu'r ysgol;
- gwybodaeth am unrhyw gyfleusterau eraill a ddarperir yn yr ysgol e.e. clwb ieuenctid/cylch chwarae;
- gwybodaeth am unrhyw gyfleusterau neu wasanaethau eraill y mae'r ysgol yn eu darparu e.e. clybiau ar ôl ysgol, llyfrgell gymunedol;
- os darperir adeiladau, ystafelloedd, cyfleusterau neu wasanaethau gan ysgol, ble y byddent yn cael eu darparu os caiff ysgol ei chau;
- p'run a gaiff neu p'run a ellid gwella'r cyfleusterau eraill sydd ar gael yn y gymuned leol neu'r gymuned ehangach pe cai’r ysgol ei chau (e.e. gwella neuaddau pentref, meysydd chwarae, y cynlluniau chwarae a ddarperir yn ystod y gwyliau);
- gwybodaeth am y cyfleusterau a'r gwasanaethau a ddarperir mewn unrhyw ysgol amgen;
- gwybodaeth am bellter ac amser teithio i ysgol amgen yn yr un categori iaith;
- sut y gellid cefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar yr ysgol amgen ac unrhyw gyfleusterau y gall eu cynnig (e.e. sut y cynorthwyir disgyblion (yn enwedig y rhai sydd o dan anfantais) i gymryd rhan mewn gweithgareddau ar ôl ysgol);
- gwybodaeth am oblygiadau ehangach y newidiadau ar ddarpariaethau trafnidiaeth gyhoeddus;
- gwybodaeth am faterion diogelwch cymunedol ehangach.

Effaith ar y Gymraeg

Nid yw'r nodiadau hyn yn rhagnodol nac yn hollgynhwysfawr ond gallai'r asesiad o'r effaith mewn perthynas â'r Gymraeg gynnwys y canlynol:

- gwybodaeth am gategori iaith yr ysgol;
- gwybodaeth am gategori iaith unrhyw ysgol amgen;
- gwybodaeth am safonau'r Gymraeg yn yr ysgol ac mewn unrhyw ysgol amgen;
- gwybodaeth am weithgareddau ar ôl ysgol sy'n rhoi cyfleoedd ychwanegol i ddefnyddio'r Gymraeg yn yr ysgol ac mewn unrhyw ysgol amgen (e.e. Clybiau'r Urdd);
- gwybodaeth ynghylch a yw'r ysgol yn darparu cyfleusterau i aelodau'r gymuned ddysgu Cymraeg, neu gyfleusterau iddynt ymgymryd â gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg, a lle y gellid darparu unrhyw gyfleusterau amgen;
- a allai fod yn briodol darparu cyfleusterau ychwanegol ar ôl ysgol mewn unrhyw ysgol amgen i atgyfnerthu safonau'r Gymraeg;
- sut y gellid cefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar unrhyw ysgol amgen ac unrhyw welliant penodol o ran darpariaeth ieithyddol y mae'r ysgol honno yn ei gynnig (e.e. sut y cynorthwyir disgyblion i gymryd rhan yng nghlybiau'r Urdd);
- gwybodaeth ynghylch sut mae'r cynnig yn cyd-fynd â Chynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg yr awdurdod ac unrhyw gamau y bydd angen eu cymryd yn y dyfodol o ganlyniad i'r newid i barhau i gydymffurfio â'r cynllun neu gyrraedd targedau'r cynllun.

Atodiad D: Pwyllgor penderfynu lleol

Mae'r model a amlinellir isod yn un ffordd bosibl o sefydlu 'pwyllgor penderfynu lleol'.

Byddai maint y pwyllgor yn dylanwadu'n arwyddocaol ar ei effeithiolrwydd. Pe bai'n rhy fawr, byddai'n drwsgl a byddai'n anodd cael consenswS. Pe bai'n rhy fach, efallai na fyddai digon o ddadlau a gallai'r safbwynt fod yn rhy gul. Efallai mai pwyllgor â phum aelod fyddai'r maint delfrydol.

Bydd cyfansoddiad y pwyllgor yn bwysig ac yn dylanwadu ar sut y bydd yn cael ei weld gan bobl. Os mai'r bwriad yw pwysleisio ei annibyniaeth ar weithrediaeth yr awdurdod lleol, efallai y bydd angen 'anghymwyso' aelodau'r weithrediaeth ac unrhyw un sydd â chysylltiad â'r awdurdod lleol, y cynigydd (os yw'n wahanol i'r awdurdod lleol) neu'r ysgol y mae'r cynigion yn berthnasol iddynt, a all godi amheuon ynglŷn â'u gallu i weithredu'n ddiduedd mewn perthynas â'r cynnig.

Cyn belled nad ydynt wedi'u 'hanghymwyso', gall awdurdodau lleol benderfynu penodi pwyllgorau sy'n cynnwys aelodau awdurdodau lleol yn unig, neu bobl nad ydynt yn gysylltiedig â'r awdurdod lleol (gan gynnwys aelodau awdurdod lleol arall), neu unrhyw gyfuniad o'r ddau.

Os bydd ysgol â chymeriad crefyddol Catholig neu'r Eglwys yng Nghymru (neu y bwriedir iddi fod â chymeriad crefyddol o'r fath) yn destun cynnig, gall yr awdurdod lleol wahodd Bwrdd Addysg Esgobaethol esgobaeth berthnasol yr Eglwys yng Nghymru neu Esgob esgobaeth berthnasol yr Eglwys Gatholig i enwebu cynrychiolydd i fod yn un o aelodau'r pwyllgor. Yn achos unrhyw ysgol wirfoddol arall â chymeriad crefyddol dynodedig, gall yr unigolyn neu'r bobl sy'n penodi'r llywodraethwyr sefydledig gael eu gwahodd i enwebu cynrychiolydd.

Efallai y bydd awdurdodau lleol am sicrhau bod gan o leiaf un aelod o'r pwyllgor brofiad uniongyrchol o weithio yn y sector addysg. Gall aelod neu gyn-aelod o dîm uwch reoli ysgol neu lywodraethwr ysgol profiadol fod yn addas yn hyn o beth.

Os bydd y pwyllgor yn cynnwys aelodau'r awdurdod lleol yn unig, efallai yr hoffai'r awdurdod lleol ystyried ei wneud yn fwy cytbwys o safbwynt gwleidyddol yn y ffordd a amlinellir yn adrannau 15 a 16 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989.

Hwyrach y bydd yr awdurdod lleol am recriwtio, hyfforddi a chadw cronfa o unigolion cymwys a phenodi i bwyllgor yn ôl yr angen. Byddai nifer o fanteision i hyn, gan gynnwys lleihau'r amser sydd ei angen i sefydlu pwyllgor yn ôl yr angen a byddai'n helpu'r awdurdod lleol i sicrhau bod darpar aelodau'r pwyllgor wedi derbyn hyfforddiant digonol.

Gallai awdurdodau lleol gydweithredu hefyd i ddatblygu cronfeydd rhanbarthol. Byddai hyn yn cynyddu nifer yr ymgeiswyr cymwys a phrofiadol

ac yn darparu mwy o gyfleoedd i aelodau'r pwyllgor ennill profiad a datblygu arbenigedd wrth wneud penderfyniadau am drefniadaeth ysgolion. Fodd bynnag, wrth benodi paneli o unrhyw gronfa ranbarthol o'r fath, efallai yr hoffai awdurdodau lleol sicrhau bod gan rai aelodau o leiaf wybodaeth leol benodol.

Byddai'r awdurdod lleol am sicrhau bod holl aelodau'r pwyllgor yn derbyn hyfforddiant priodol cyn ystyried unrhyw gynigion a bod aelodau profiadol yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am unrhyw newidiadau i ganllawiau ac yn cael cyfle i loywi eu hyfforddiant. Nid oes angen i'r hyfforddiant fod yn hollgynhwysfawr ond hwyrach y dylai geisio sicrhau bod aelodau'r pwyllgor yn gyfarwydd â'r canllawiau yn y Cod a'r rhannau perthnasol o Ddeddf 2013. Gallai dau awdurdod lleol neu fwy gydweithredu i ddarparu hyfforddiant a allai gyflwyno manteision megis rhannu arferion da yn eang, yn ogystal â sicrhau arbedion ariannol posibl.

Byddai'n fuddiol i'r pwyllgor sicrhau bod yr awdurdod lleol yn darparu gwasanaethau clerc. Er na fyddai'r clerc yn aelod o'r pwyllgor, gall weithredu fel ffynhonnell cyngor annibynnol. Er mwyn gallu gwneud hyn, byddai angen i'r clerc fod â dealltwriaeth dda o'r Cod a'r rhannau perthnasol o Ddeddf 2013, a'i fod wedi derbyn hyfforddiant priodol. Byddai angen i'r awdurdod lleol ddarparu cyngor cyfreithiol priodol i'r pwyllgor yn ôl yr angen. Ni ddylai'r clerc fod wedi ymwneud ag unrhyw ran o'r cynnig y mae'r pwyllgor yn ei ystyried ac ni ddylai fod ag unrhyw fuddiant mewn unrhyw benderfyniad a wneir gan aelodau'r pwyllgor.

Byddai tasgau allweddol y clerc yn cynnwys:

- gwneud y trefniadau gweinyddol angenrheidiol ar gyfer y pwyllgor;
- bod yn ffynhonnell cyngor annibynnol ar weithdrefnau, y Cod a'r rhannau perthnasol o Ddeddf 2013;
- cofnodi'r trafodion, y penderfyniad a'r rhesymau drosto;
- sicrhau bod y penderfyniad yn cael ei hysbysu a'i gyhoeddi yn unol â pharagraff 5.13.

Er mwyn i'r pwyllgor allu gwneud penderfyniad deallus, byddai angen i'r awdurdod lleol anfon y dogfennau a amlinellir ym mharagraff 5.3 uchod at y clerc penodedig yn fuan ar ôl diwedd y cyfnod gwrthwynebu. Dylai'r pwyllgor seilio ei benderfyniad ar y dystiolaeth ysgrifenedig hon yn hytrach na cheisio neu ystyried gwybodaeth newydd (oni bai ei fod o'r farn y bydd yn helpu i wneud ei benderfyniad o fewn yr amserlen) neu ystyried sylwadau ar lafar.

ADRODDIAD I'R CABINET
Hydref 9fed, 2012

Aelod Cabinet: Y Cyng. Sian Gwenllian – Aelod Cabinet Addysg a Plant a Phobl Ifanc

Pwnc: Cynllun Blaenoriaethau – Maes Trefniadaeth Darpariaeth Addysg

Swyddog Cyswllt: Iwan T Jones – Cyfarwyddwr Corfforaethol

Y penderfyniad a geisir/ Pwrpas yr adroddiad

Argymhellir y dylai'r Cabinet dderbyn y cyfeiriad sy'n cael ei amlinellu yn yr adroddiad hwn gan nodi cynnwys y Cynllun Blaenoriaethau sydd yn cynnwys materion penderfynwyd arnynt eisoes, ac yn ychwanegol;

i. Penderfynu blaenoriaethu adolygiad o ddarpariaeth addysg gynradd yn ardal Y Groeslon, i gynnwys Carmel a Bronyfoel (Fron).
ii. Penderfynu bwrw mlaen a symud trafodaeth sefyllfa ysgolion Meirionnydd gan adrodd ymhellach ar fanylion y cynllun i'r Cabinet
iii. Penderfynu cynnal gwaith ymchwil i sefyllfa llefydd gweigion yn ysgolion y sir ac ystyried cynlluniau i leihau llefydd gweigion

---

Sylwadau Aelodau Lleol

Bydd Aelodau Lleol perthnasol wedi derbyn gwahoddiad i gyfarfod y Cabinet

---

1. CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

1.1 Yn ystod cyfnod y Cyngor diwethaf datblygwyd Strategaeth Ad-drefnu Ysgolion – '*Addysg Gynradd o Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd*'[1] gan Weithgor trawsbleidiol. Yn Ebrill 2009, cefnogwyd y strategaeth yn ddiwrthwynebiad gan y Cyngor Llawn gan osod gweledigaeth, amcanion ac egwyddorion clir ar gyfer y gwaith o adolygu trefniadaeth ysgolion y Sir. Yna, wedi cyfnod o weithredu'r strategaeth fe'i hadolygwyd yng nghyfarfod y Cyngor Llawn ar 16 Rhagfyr 2010, ac o ganlyniad gwnaethpwyd rhai newidiadau i weithrediad y Strategaeth.

1.2 Yn ystod yr un cyfnod, datblygwyd a chefnogwyd uwch strategaeth, '*Rhaglen Strategol - Tuag at 2025*'[2] gan y Cyngor Llawn ar 21 Hydref 2010. Darparwyd y ddogfen hon fel sylfaen strategol i osod cyfeiriad i ddatblygiadau ym maes addysg a hyfforddiant yng Ngwynedd am y 15 mlynedd nesaf. Cyflwynwyd y rhaglen yng nghyd-destun polisïau a

[1] Atodiad 1 - '*Addysg Gynradd o Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd*'
[2] Atodiad 2 – '*Rhaglen Strategol – Tuag at 2025*'

chynlluniau sydd ar y gweill - yn lleol ac yn genedlaethol - i drawsnewid gwasanaethau a ddarperir ar gyfer plant, pobl ifanc a'u teuluoedd.

1.3 Mae'r achos dros newid yng nghyfundrefn addysg Gwynedd yn glir. Dyma rai o'r penawdau:

- Yr angen i sicrhau fod plant a phobl ifanc y Sir yn derbyn profiad addysg o'r radd flaenaf a hynny mewn amgylchedd dysgu derbyniol i ddysgwyr ac addysgwyr yr unfed ganrif ar hugain.
- Mae **nifer disgyblion cynradd y Sir wedi lleihau 25% ers 1975** (2,750 yn llai o ddisgyblion)
- Mae **28% o lefydd gweigion** o fewn ysgolion Gwynedd, **y ganran uchaf yng Nghymru**. Golyga hyn fod dros 6,400 o lefydd gweigion yn ein hysgolion sydd yn golygu fod adnoddau yn cael eu gwario pob blwyddyn ar gynnal adeiladau a chyfundrefnau aneffeithlon yn hytrach nag ar addysg plant a phobl ifanc y Sir.
- Mae angen adolygu i sicrhau fod y nifer cywir a phriodol o ysgolion yn y mannau cywir o fewn y Sir.
- **Mae 31 o ysgolion cynradd y Sir yn derbyn rhyngddynt £600k o gymorth ariannol ychwanegol oherwydd diffyg niferoedd disgyblion (blwyddyn ariannol 2012/13)**.
- Yng Nghymru dim ond 12 (5%) o ysgolion uwchradd sydd gyda **llai na 400** o ddisgyblion. O'r 12 yma **mae 6 ysgol uwchradd yng Ngwynedd gan gynnwys pob un o ysgolion uwchradd Meirionnydd.**
- Sylwadau a beirniadaeth rheoleiddwyr fel Swyddfa Archwilio Cymru, Estyn a Llywodraeth Cymru bod angen sicrhau fod y defnydd cywir a mwyaf effeithlon o adnoddau yn cael ei wneud er mwyn sicrhau ansawdd addysg plant a phobl ifanc nawr, ac i'r dyfodol.

1.4 Yn seiliedig ar y cyfeiriad strategol y cytunwyd arno, aethpwyd ati i weithredu rhaglen o drawsnewid. Yn gryno, dyma ddeilliannau'r cynlluniau hyd yma:

- Mae trafodaethau ar ddyfodol trefniadaeth ysgolion wedi eu cynnal yn nalgylchoedd Tywyn, Y Berwyn (Bala) a rhan o ddalgylch Y Gader (Dolgellau).
- Mae'r trafodaethau hyd yma wedi cwmpasu **21 o ysgolion**.
- Mae'r Cyngor **wedi sicrhau y bydd addysg wledig yn cael ei gynnal** yn ardaloedd Tywyn, Dolgellau a'r Bala mewn ysgolion hyfyw a chynaliadwy i'r dyfodol.
- Bydd **ysgolion gwledig a threfol** yn yr ardaloedd hyn **yn cael eu huwchraddio**
- Mae cynlluniau arloesol ar droed sydd **yn torri tir newydd** (datblygir sefydliadau addysg gydol oes yn Bala a Dolgellau, a sefydlir Ysgolion Ardal Gwledig – ac un o'r rheiny ar ddau safle).
- Bydd y cynlluniau o fewn y Cynllun Blaenoriaethau yn arwain at **fuddsoddiad o £44miliwn i wella a datblygu ysgolion**. Bydd pob ymdrech i gadw'r budd yn lleol drwy brosesau caffael er mwyn rhoi cyfle i gontractwyr lleol elwa o'r buddsoddiad.

2. CYD-DESTUN / YSTYRIAETHAU PELLACH

2.0.1. Mae cyd-destun deddfwriaethol a strategol cenedlaethol a lleol i'r cynllun trawsnewid yma. Yn y rhan yma eglurir y cyd-destun yr ydym yn gweithio ynddo.

2.1 Cyd-destun Strategol Cenedlaethol

2.1.1. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae Llywodraeth Cymru wedi mynegi dyhead i wella safonau ac effeithlondeb y gyfundrefn addysg yng Nghymru. Wedi cyhoeddi Adroddiad Pisa (Rhagfyr 2010) sydd yn cymharu perfformiad a safonau addysg ar draws nifer fawr o wledydd, bu cryn sylw i rai o wendidau'r system yn genedlaethol yng Nghymru. Er bod perfformiad disgyblion yng Ngwynedd yn parhau i fod gyda'r uchaf yng Nghymru, rydym yn benderfynol o wella ymhellach gyrhaeddiad addysgol a dysgu plant a phobl ifanc mewn nifer o feysydd gwahanol, ar draws yr holl Gyfnodau Allweddol. Byddwn yn rhoi mwy o bwyslais ar leihau'r gwahaniaethau mewn perfformiad o fewn ysgolion a rhwng ysgolion, ac yn sgil hynny, codi lefelau cyrhaeddiad yn gyffredinol.

2.1.2. Yn ogystal, mae llawer o sylw diweddar ar leihau nifer llefydd gweigion yng Nghymru. Cyhoeddwyd adroddiad gan Estyn[3] sydd yn nodi;
"*Pan fydd lefelau uwch na'r angen o leoedd ysgol, mae adnoddau'n cael eu defnyddio'n aneffeithlon a gellid eu defnyddio yn well i wella ansawdd yr addysg ar gyfer pob dysgwr*".

2.1.3. Yna yn dilyn hynny, anfonwyd llythyr at holl Awdurdodau Cymru gan Y Gweinidog Addysg a Sgiliau[4]. Yng ngeiriau'r Gweinidog…"***mae pob lle gwag yn dreth ar bob un dysgwr***…".

2.1.4. Yn y llythyr mae'r Gweinidog yn nodi yn glir ei ddisgwyliad fod pob awdurdod sydd â mwy na 20% o lefydd gwag yn y sector cynradd neu uwchradd yn nodi pa gamau y bwriedir eu cymryd i leihau'r lefel yn is na 15% erbyn Ionawr 2015.

2.1.5. Mae Estyn a'r Llywodraeth wedi mynegi pryder am y defnydd aneffeithiol o adnoddau. Yn ôl Estyn, mae pob lle gwag yn adlewyrchu hyn drwy wario ar gynnal cyfundrefnau (dyblygiadau gweinyddol a rheolaethol, a chostau cynnal adeiladau a systemau ayb), yn hytrach nag yn uniongyrchol ar addysg ein plant a phobl ifanc.

2.1.6. Yng Ngwynedd mae'r ganran uchaf o leoedd gweigion yng Nghymru (ac yn bedwerydd o ran nifer – dros 6,400).

2.1.7. Lluniwyd ymateb gan Aelod Cabinet Addysg Gwynedd i'r her yma[5]. Cydnabuwyd bod gan Wynedd gyfraniad i'w wneud o ran lleihau llefydd gweigion o fewn ysgolion y Sir. Ond, nodwyd yn glir fod ymateb i'r her o fewn cyd-destun darparu addysg mewn ardal wledig fel Gwynedd yn hynod o anodd oherwydd pellteroedd teithio a dyraniad poblogaeth, a bod angen adnoddau cyfalaf i wireddu cynlluniau i leihau llefydd gweigion. Gwnaethpwyd yn glir mai un ffactor a ystyrir ydyw llefydd gweigion, a bod llu o ffactorau eraill yn cael eu hystyried wrth lunio argymhellion ar gyfer sefyllfaoedd yng Ngwynedd.

[3] Atodiad 3 – Adroddiad Estyn Mai 2012 - '*Sut mae lleoedd dros ben yn effeithio ar yr adnoddau sydd ar gael i wario ar wella deilliannau ar gyfer disgyblion'*
[4] Atodiad 4 – Copi o lythyr y Gweinidog Addysg a Sgiliau ar yr angen i leihau llefydd gweigion
[5] Atodiad 5 – Copi o lythyr yr Aelod Cabinet yn ymateb i lythyr Gweinidog Addysg a Sgiliau

2.2 Rhaglen Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain (Rhaglen Ysgolion 21G)

2.2.1. Yn ystod 2009 cyhoeddwyd rhaglen newydd gan y Llywodraeth ar gyfer uwchraddio holl ysgolion Cymru dan faner Rhaglen *Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain*. Mae'r rhaglen newydd yn uno holl grantiau cyfalaf Llywodraeth Cymru dan un rhaglen fuddsoddi.

2.2.2. Cafwyd datganiad gan Weinidog y Llywodraeth ar 5 Rhagfyr 2011 yn nodi pa gynlluniau o'r rhai gyflwynwyd gan Wynedd a fu yn llwyddiannus. ***Cyhoeddwyd fod Cyngor Gwynedd, mewn egwyddor, wedi llwyddo i sicrhau amlen fuddsoddi gwerth mwy na £36 miliwn*** yn ychwanegol i'r buddsoddiad a ddenwyd drwy ffynonellau trosiannol. Nodir mai'r cynlluniau canlynol fu'n llwyddiannus ar y cam cyntaf;

CYNLLUN	COST Y CYNLLUN (Amcangyfrif)
Dalgylch Y Berwyn	£10.27m
Rhan o ddalgylch Y Gader	£3.60m
Canolfan Rhagoriaeth Addysg Arbennig	£12.40m
Ardal Y Groeslon	£4.84m
Glancegin	£5.11m
CYFANSWM	**£36.22m**

2.2.3. Bydd gwaith pellach i'w wneud i ddenu'r arian yma gan y Llywodraeth, a bydd angen sicrhau achosion busnes cadarn sydd yn dangos fod y buddsoddiad yn; cwrdd ag anghenion strategol, rhoi gwerth am arian, ac yn welliant ar unrhyw sefyllfa bresennol. Mae'r Llywodraeth wedi awgrymu yn gryf mai cyfyng fydd y cyfleoedd pellach i ddenu cyfalaf am rhai blynyddoedd (hyd at oddeutu 2017/18).

2.3 Cyd-destun Deddfwriaethol

2.3.1. Yn dilyn adolygiad o'r ddeddf bresennol, mae *Mesur Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru)* wedi ei gyflwyno gan Lywodraeth Cymru. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y mesur yn ddeddfwriaeth yn ystod 2013. Mae'r Mesur yn edrych i symleiddio'r broses statudol o newidiadau trefniadaeth addysg ac hefyd symud grym penderfyniadau yn fwy lleol. Bydd angen ystyried y newidiadau deddfwriaethol arfaethedig ac ymateb yn briodol.

2.4 Cyd-destun Strategol Lleol

2.4.1. Fel cyd-destun strategol lleol, soniwyd eisoes am strategaeth '*Tuag at 2025*' a '*Strategaeth Addysg o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd*'. Mae strategaethau a chynlluniau eraill o fewn Cynllun Strategol y Cyngor yn gyd-destun pwysig ar gyfer y maes yma, a dyma rai ohonynt;

- Prosiect Torri'r Cylch
- Trawsnewid Gwasanaethau i Blant a Phobl Ifanc gydag ADY
- Trawsnewid Addysg a Hyfforddiant Ôl-16

2.4.2. Yn ogystal, ers yr etholiad ym Mai 2012 - mae'r Aelod Cabinet dros Addysg wedi amlinellu ei blaenoriaethau ac yn greiddiol yn hyn mae gweledigaeth a dyhead i greu cyfundrefn addysg fydd yn mynnu ansawdd i'r dyfodol. Cyflwynwyd y papur hwn gerbron

Grŵp Cynllunio Strategol Uwchradd Gwynedd ar 12 Gorffennaf 2012, Pwyllgor Craffu Gwasanaethau 31 Gorffennaf 2012 a gerbron Fforwm Penaethiaid Cynradd y Sir.

2.5 Mae'r wybodaeth uchod yn gosod cyd-destun ar gyfer llunio Cynllun Blaenoriaethau rhaglen waith trefniadaeth ysgolion am y blynyddoedd nesaf.

3. RHESYMAU DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

3.0.1. Felly, wrth ystyried cyfeiriad y strategaeth, y cyd-destun ehangach a'r hyn sydd wedi ei gyflawni'n barod, argymhellir rhai meysydd penodol i'w blaenoriaethu:

A) Cynlluniau arfaethedig sydd eisoes wedi eu penderfynu a chynlluniau Rhaglen Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain,
B) Sefyllfa niferoedd disgyblion ysgolion cynradd ac uwchradd Meirionnydd,
C) Sefyllfaoedd argyfyngus
Ch) Sefyllfa llefydd gweigion

3.1 <u>Cynlluniau arfaethedig a chynlluniau Ysgolion 21G</u>

3.1.1. Fel y nodwyd, mae'r Cyngor wedi, neu wrthi'n mynd drwy'r, prosesau statudol ynglŷn ag ad-drefnu dyfodol darpariaeth mewn rhai ardaloedd. Yn ogystal, mae rhai cynlluniau penodol wedi eu hadnabod sydd i dderbyn buddsoddiad sylweddol drwy Raglen Ysgolion 21G.

3.1.2. Bydd angen sicrhau fod y cynlluniau hynny sydd eisoes wedi eu penderfynu yn cael eu gwireddu yn nalgylchoedd Tywyn, Y Berwyn a'r Gader.

3.1.3. Mae penderfyniad gan Gyngor Gwynedd i sicrhau cyfraniad yr Awdurdod tuag at y cynlluniau, ac mae'r Llywodraeth wedi nodi fod cynlluniau'r Cyngor wedi llwyddo yng ngham cyntaf y broses ariannu. Mae camau dilynol ar gyfer sicrhau cyfraniad Llywodraeth Cymru, a bydd angen dilyn rhaglen waith er mwyn gwneud hynny. Bydd camau cynhwysfawr a thrafodaethau i'w cynnal ar gyfer rhai o'r prosiectau mwyaf e.e. y Ganolfan Rhagoriaeth Addysg Arbennig newydd a champws gydol oes yn Bala.

3.2 <u>Sefyllfa Niferoedd Disgyblion Ysgolion Cynradd ac Uwchradd Meirionnydd</u>

3.2.1. Mae'r broses o ad-drefnu ysgolion wedi cychwyn yn nifer o ysgolion cynradd Meirionnydd, - dalgylchoedd Tywyn, Y Berwyn ac Y Gader. Blaenoriaethwyd y dalgylchoedd hyn oherwydd sefyllfa fregus yr ysgolion cynradd. Fel y datblygodd y drafodaeth yn y dalgylchoedd hyn, penderfynodd Cyngor Llawn 16/12/2010 ymestyn adolygiad trefniadaeth darpariaeth addysg i gynnwys elfennau traws-sector – meithrin, cynradd, uwchradd, arbennig a modelau gydol oes.

3.2.2. Mae trafodaeth cychwynnol ynglŷn â sefyllfa ysgolion uwchradd Meirionnydd wedi ei chynnal mewn fforymau gwleidyddol yn ystod y Cyngor diwethaf a gan Benaethiaid Uwchradd yr ardal, a chafwyd consensws fod rhaid cynnal trafodaeth pellach ynglŷn â'r sefyllfa. Mae pryder ynglŷn â niferoedd gostyngol disgyblion cynradd ac uwchradd yn yr ardal. Cynhaliwyd trafodaethau fel a ganlyn:

- Gweithdy gydag Aelodau Meirionnydd -15 Gorffennaf 2011
- Adroddiad yn dilyn y Gweithdy i'r Pwyllgor Craffu Plant a Phobl Ifanc - 22 Medi 2011

- Adroddiad ar dueddiadau demograffig i'r Pwyllgor Craffu Plant a Phobl Ifanc - 9 Rhagfyr 2011
- Bu trafodaethau yn y cyfnod hwn yng Ngweithgor Trawsbleidiol Ad-drefnu Ysgolion yn ogystal

3.2.3. Yn sgil canfyddiadau gwaith cynnar a dyhead Aelodau Lleol Meirionnydd i fwrw mlaen a'r mater yma, mae angen cynnal adolygiad a thrafodaeth ar ddyfodol addysg ym Meirionnydd er mwyn adeiladu ar y gwaith trawsnewidiol sydd eisoes wedi cychwyn yn yr ardal.

3.3 <u>**Sefyllfaoedd Argyfyngus**</u>

3.3.0.1. Nodwyd yn y Strategaeth *'Addysg o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd'* fod angen sicrhau modd i fedru rhoi sylw i sefyllfaoedd rhai ysgolion sydd yn fregus:
"Dylid ystyried gwybodaeth broffesiynol berthnasol er mwyn tynnu sylw at sefyllfaoedd argyfyngus o fewn y Sir sy'n amharu yn uniongyrchol ar ansawdd addysg a phrofiadau disgyblion (e.e. niferoedd bychan iawn mewn ysgol, cyflwr adeiladau'r ysgol yn hynod ddrwg, methu recriwtio pennaeth)".

Bellach, mae wedi amlygu fod dau gategori penodol o sefyllfaoedd argyfyngus sydd angen sylw; sefyllfaoedd argyfyngus oherwydd cyflwr adeiladau ac addasrwydd adeiladau a sefyllfaoedd sy'n fregus oherwydd niferoedd isel

3.3.1. <u>Cyflwr/Addasrwydd Adeiladau</u>

3.3.1.1. Mae'r Strategaeth yn nodi'r angen i sicrhau'r hyblygrwydd i gychwyn trafodaeth oherwydd bod angen buddsoddi yn sylweddol i wella'r ddarpariaeth addysg mewn ardal benodol. Mae'r sefyllfaoedd hyn yn cael eu hadnabod drwy arolygon cyflwr ac addasrwydd trwy Wasanaeth Eiddo'r Cyngor.

3.3.1.2. Un sefyllfa sydd eisoes wedi ei hamlygu gan y Cyngor (cyfarfod 16/12/2010) yw sefyllfa cyflwr adeilad Ysgol Y Groeslon. Oherwydd cyflwr rhan o adeilad yr ysgol bu yn rhaid trefnu mesurau eraill i ddarparu addysg yno o fis Medi 2012 ymlaen ac mae yn rhaid blaenoriaethu sylw i'r sefyllfa hon.

3.3.1.3. Yn y gorffennol cyflwynwyd cais ariannol i Llywodraeth Cymru am arian i adeiladu ysgol newydd yn Y Groeslon ond bu'n aflwyddiannus gan nad oedd y cynllun busnes yn ymateb i anghenion strategol ehangach.

3.3.1.4. Er mwyn sicrhau fod yr adnoddau angenrheidiol ar gael o Raglen Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain – bydd angen sicrhau fod cynllun busnes cadarn yn cael ei ddatblygu sydd yn dangos fod y Cyngor yn ymateb yn strategol i ddarpariaeth anghenion yr ardal i'r dyfodol. Felly, bydd yn rhaid sefydlu panel adolygu lleol i drafod dyfodol darpariaeth addysg yn yr ardal.

3.3.2. <u>Diffyg Niferoedd</u>

3.3.2.1. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae rhai plant, staff a thrigolion Gwynedd wedi wynebu sefyllfaoedd heriol ble mae nifer disgyblion sy'n mynychu ysgol wedi disgyn i

lefelau isel iawn. Gall nifer disgyblion mewn ysgol ddisgyn mor isel nes ystyrir yn sefyllfa argyfyngus. Mewn sefyllfa o'r fath, rhaid ystyried tegwch i'r disgyblion a'r staff. Rhaid ystyried bod adnoddau ysgol yn gyfyngedig a ddaw'n anodd i un athro/athrawes arwain a sicrhau darpariaeth addas a phriodol o'r cwricwlwm cyfan.

3.3.2.2. Yn 2009 bu i Ysgolion Rhydyclafdy, Llawrybetws a Croesor gau oherwydd niferoedd isel iawn (cyn lleied â 4 o blant). Ym Mawrth 2011, bu i Ysgol Abergynolwyn gau ar ôl i niferoedd ddisgyn i 14 o ddisgyblion. Yn 2010 bu i ysgol arall gysylltu â'r Adran Addysg i geisio ymateb i sefyllfa niferoedd disgyblion isel. Pleidleisiodd y llywodraethwyr ar y pryd i barhau a'r sefyllfa am flwyddyn ychwanegol ac adolygu pryd hynny.

3.3.2.3. Mae'n bwysig felly fod gan y Cyngor weithdrefn i fynd i'r afael â'r ysgolion argyfyngus hynny mewn modd effeithiol a hyblyg. Mae'r hyblygrwydd a'r gallu i ymateb yn amserol i sefyllfaoedd fel hyn yn lleihau ansicrwydd i ysgolion, staff, disgyblion a rhieni. Nid yw gadael i ysgolion gau ohonynt eu hunain, gyda niferoedd disgyblion yn lleihau bob blwyddyn nes dod yn anghynaladwy yn dderbyniol. Bydd angen datblygu mecanwaith addas i fonitro ac asesu sefyllfaoedd ysgolion, gan ymateb yn briodol pan fydd niferoedd yn disgyn yn unol â'r hyn nodwyd mewn dogfen a baratowyd gan Ffederasiwn Penaethiaid Cynradd y Sir;

'Y mae ysgol sydd â llai na nifer penodol o blant a'i rhagolygon o safbwynt niferoedd yn isel, yn anghynaladwy. Wrth nodi hyn dylid ystyried cyd-destun ysgol yn ei hardal gan gynnwys a fyddai'r plant yn medru mynd i ysgol arall yn hwylus, llefydd gweigion a niferoedd staff. Cytunwyd bod ysgol sydd â llai nag ugain o ddisgyblion yn y categori yma'[6].

3.4 <u>Yr Angen i Leihau Llefydd Gweigion</u>

3.4.1. Yn dilyn yr adroddiad gan Estyn (Mai 2012) a'r her ddilynol osodwyd gan y Gweinidog Addysg a Sgiliau i leihau canran y llefydd gweigion yn ein hysgolion - rhaid cydnabod fod sefyllfa yng Ngwynedd na ellir ei hanwybyddu. **Yng Ngwynedd mae'r ganran uchaf o lefydd gweigion yn ysgolion trwy Gymru - 28%.**

3.4.2. O ran nifer, **mae hyn yn golygu fod dros 6,400 o lefydd gweigion o fewn ysgolion y Sir, allasai, yn ôl Estyn - arwain at aneffeithlonrwydd ariannol sylweddol.**

3.4.3. Mae'r Cyngor eisoes wedi cychwyn symud ymlaen i ymateb i'r her yma a bydd cynlluniau arfaethedig yn cyfrannu i leihau'r ganran Sirol. Er hyn, ar ôl gwireddu'r cynlluniau arfaethedig mae her bellach o leihau oddeutu 2,500 o lefydd gweigion er mwyn ymgyrraedd tuag at y targed cenedlaethol o 15%. Er bod adolygu trefniadaeth ysgolion yn heriol, yn ôl Estyn;
"***Gall cau ac uno ysgolion fod yn ymarferion anodd a hirfaith ond dyma'r enghreifftiau mwyaf effeithiol o strategaethau a fydd yn cael gwared ar leoedd dros ben ac yn rhyddhau arbedion ar gyfer ail-fuddsoddi i godi safonau***".

3.4.4. Gall rheoli lleoedd olygu ymdrech wrth sicrhau cydbwysedd o sicrhau digon o lefydd mewn ysgolion yn yr ardaloedd o dwf, a rhesymoli sefyllfaoedd sydd â llefydd gweigion. Mae cydnabyddiaeth ei bod yn afresymol disgwyl i leihau yr holl leoedd gwag yn yr

[6] Atodiad 7 – Dogfen Ffederasiwn Penaethiaid Cynradd ar Ad-drefnu Ysgolion Cynradd

ysgolion. Mae dyletswydd i ddarparu digon o leoedd ysgol a'r angen i reoli amrywiadau yn y galw (canlyniad newidiadau demograffig a dewisiadau rhieni), mae angen mynd i'r afael â gormodedd o adeiladau gwag gan eu bod yn gallu clymu adnoddau y gellid eu defnyddio i wella'r ddarpariaeth addysgol.

3.4.5. Fel y nodwyd, mae'r Cyngor hwn wedi bod yn ystyried nifer fawr o ffactorau, yn cynnwys llefydd gweigion, wrth edrych i drawsnewid ei ddarpariaeth addysg mewn ardaloedd ar draws y Sir.

3.4.6. Mae rhaglen adeiladu Ysgolion 21G Llywodraeth Cymru yn cefnogi cynllunio strategol gan awdurdodau lleol er mwyn darparu adeiladau ysgol newydd neu well, gan leihau lleoedd gwag. Bydd cynigion ar gyfer buddsoddiad sydd wedi'i gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru yn mynd i'r afael â chapasiti gwag a chyflwr gwael adeiladau ysgol ac yn cynorthwyo i ddarparu ysgolion cynaliadwy, cost-effeithiol sy'n addas ar gyfer yr 21[ain] Ganrif.

3.4.7. Fodd bynnag, ar gyfer yr ardaloedd hynny nad ydynt eisoes wedi eu had-drefnu, neu wedi eu cynnwys yn rhaglen Ysgolion 21G bydd angen cymryd ymagwedd bragmatig, fwy creadigol, er mwyn mynd i'r afael â'r defnydd aneffeithlon o adeiladau ysgol.

4. CASGLIADAU A CHAMAU NESAF

4.0.1. Felly, o ystyried y cyd-destun a'r cefndir a osodwyd yn yr adroddiad, mae'r pedwar maes blaenoriaeth uchod yn cael eu hamlygu. O fewn y pedwar maes mae prosiectau unigol sydd yn cwmpasu'r Cynllun Blaenoriaethau. Bydd adroddiad pellach ynglŷn a chapasiti i gyflawni'r rhaglen gynhwysfawr hon. Dyma fanylion y rhaglen waith am y cyfnod nesaf :

4.1 Canolfan Rhagoriaeth Addysg Arbennig

4.1.1. Nodwyd dyhead gan y Cyngor i ddiwygio ei ddarpariaeth Addysg Arbennig oherwydd bod y ddarpariaeth bresennol yn Ysgol Hafod Lon dros ei chapasiti ac angen ei moderneiddio a'i hymestyn. Cyflwynwyd cais ar gyfer y datblygiad yma yn rhan o becyn Rhaglen Ysgolion 21G y Cyngor.

4.1.2. Mae darpariaeth briodol ac addas ar gyfer Gogledd y Sir yn Ysgol Pendalar, Caernarfon, a bydd y datblygiad yma yn anelu i sicrhau darpariaeth debyg, mewn man canolog, ar gyfer gweddill y Sir. Y bwriad yw darparu canolfan rhagoriaeth ranbarthol Addysg Anghenion Arbennig ac i resymoli'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion sydd wedi'u lleoli allan o'r Sir ar hyn o bryd. Nid yw'r ddarpariaeth bresennol wedi ei lleoli'n ganolog ar gyfer yr ardal mae'n ei gwasanaethu, ac nid yw'r cyfleusterau ynddi chwaith ddim yn cwrdd ag anghenion addysgol modern.

4.1.3. Er mwyn symud ymlaen â'r datblygiad hwn, argymhellir sefydlu Tîm Prosiect yn ystod Tymor yr Hydref i yrru'r prosiect ymlaen. Mae'r prosiect werth oddeutu £12.5miliwn.

4.2 Sefyllfaoedd Argyfyngus – Cyflwr Adeiladau – Adolygu a gwella darpariaeth addysg yn ardal Y Groeslon a datblygiad adeilad newydd ar gyfer Ysgol Glancegin

4.2.1. Mae'r Cyngor wedi bod yn monitro cyflwr rhan o adeilad Ysgol Y Groeslon ers peth amser. Caewyd cegin yr ysgol rhai blynyddoedd yn ôl, ac yn ddiweddar bu'n rhaid darparu addysg mewn unedau symudol ar gyfer rhai o'r disgyblion.

4.2.2. Gwnaethpwyd cais yn 2010 am arian o Raglen Cyfalaf Trawsffurfio Ton 3 (Tranche 3) gan Lywodraeth Cymru ar gyfer adeiladu ysgol newydd yn Y Groeslon. Bu'r cais yn aflwyddiannus, a barnwyd gan Lywodraeth Cymru nad oedd cyflwr yr adeilad ynddo ei hun yn ddigonol er mwyn rhyddhau'r arian. Roedd angen i'r cais fod ynghlwm wrth gynllun strategol ar gyfer darparu addysg mewn ardal er mwyn ymateb i ofynion strategol. Yn yr un modd ni fyddai modd i'r Cyngor edrych i wario ar un ysgol heb edrych ar sefyllfa yn ehangach.

4.2.3. Felly, yn unol â'r Strategaeth a phenderfyniad blaenorol gan y Cyngor Llawn (16/12/2010), oherwydd cyflwr bregus adeilad Ysgol Y Groeslon, a'r arweiniad a gafwyd gan Lywodraeth Cymru ynglŷn a chymorth ariannu, bydd angen blaenoriaethu trafodaethau lleol, a sefydlu Panel Adolygu ar gyfer yr ardal. Bydd angen symud mlaen gyda thrafodaethau i ddatblygu darpariaeth addysgol gyda chymorth y grant gan Lywodraeth Cymru a'r Cyngor ar y cyd.

4.2.4. Er mwyn gwneud hyn rhaid diffinio ardal benodol er mwyn mynd â'r drafodaeth hon yn ei blaen. Nid oes angen cynnal trafodaeth dalgylch gyfan Dyffryn Nantlle ar hyn o bryd gan fod y dalgylch yn ei chyfanrwydd yn isel o ran trefn blaenoriaeth. Yn wir, byddai cynnal trafodaeth dalgylch cyfan yn cymeryd llawer mwy o amser, a byddai hynny yn rhwystr i symud ymlaen yn ddi-oed gydag unrhyw opsiwn. Wrth ddiffinio'r ardal, ystyriwyd nifer o ffactorau.

4.2.5. Mae ardal Carmel a'r Fron yn ddaearyddol agos i'r Groeslon a hynny o fewn dalgylch Ysgol Dyffryn Nantlle. Mae daearyddiaeth a dalgylch naturiol yr ardal yn ei diffinio ei hunan. Ond, mae ffactorau eraill sydd yn cryfhau'r rhesymeg ymhellach.

4.2.6. Mae nifer arwyddocaol o lefydd gweigion yn y tair ysgol:

Ysgol	Niferoedd			
	Disgyblion Medi 2011	**Capasiti'r Ysgol**	**Nifer Lle Gwag**	**Canran Lle Gwag**
Groeslon	84	128	44	**34%**
Carmel	47	78	31	**40%**
Bronyfoel	30	52	22	**42%**
Cyfanswm	161	258	97	

O ran nifer – mae hyn gyfystyr â bron iawn i 100 o lefydd gweigion (97).

4.2.7 Mae tua £3,000 (£2,958) o wahaniaeth yng nghost y pen rhwng y 3 ysgol - mae anghyfartaledd yn hyn o beth mewn cwta 2 filltir o bellter.

4.2.8 Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb i ddefnyddio arian cyhoeddus yn ddarbodus gan sicrhau cynaladwyedd ysgolion yn unol â'r Strategaeth. Er mwyn sicrhau defnydd effeithlon o adnoddau rhaid cymeryd y cyfle i ystyried yr opsiynau fydd yn sicrhau darpariaeth addysg gynaliadwy a chadarn i'r dyfodol a hynny o fewn fframwaith y Strategaeth.

4.2.9 Drwy ddiffinio'r ardal yn y modd yma felly, mae gan y Cyngor gyfle;

A) I ddenu cyfraniad ariannol gan Lywodraeth Cymru

B) Gwireddu nifer o ddyheadau'r strategaeth drwy gael llawer gwell effaith ar:
- Gysoni maint dosbarthiadau a lleihau'r amrediad oedran sydd mewn dosbarthiadau
- Ymateb i'r her yn y newid poblogaeth fydd yn debygol o ddigwydd i'r dyfodol
- Gwella amgylchedd dysgu i fwy o ddisgyblion gan sicrhau ysgol fyddai'n gallu diwallu anghenion ysgolion yr 21G
- Sicrhau arweinyddiaeth a rheolaeth gadarn
- Sicrhau adnodd newydd, addas i bwrpas a chynaliadwy
- Lleihau amrediad cost y pen ar gyfer darparu addysg yn yr ardal
- Cysoni nifer o ysgolion yn yr ardal i gyd fynd â'r galw
- Rhyddhau arian i'w wario ar blant yn y gyfundrefn addysg yn hytrach nag ar adeiladau a chynnal yr isadeiledd bresennol
- Lleihau llefydd gweigion sylweddol sydd yn yr ysgolion gan gynyddu effeithiolrwydd

4.2.10 Bwriedir felly, cynnal trafodaeth ar ddyfodol darpariaeth addysg gynradd yn ardal pentrefi - Y Groeslon, Carmel a'r Fron. Bydd panel o gynrychiolwyr o ysgolion Y Groeslon, Carmel a Bronyfoel yn cael ei ffurfio i drafod y mater.

4.2.11 Fel rhan o'r cais ariannol o'r Rhaglen Ysgolion 21G, llwyddwyd i agor y drws i ddenu'r buddsoddiad ar gyfer adeiladu ysgol newydd ar gyfer Ysgol Glancegin. Mae adeilad yr ysgol yma mewn cyflwr gwael. Ni fydd angen cynnal adolygiad llawn o'r dalgylch cyfan yn ardal ehangach Bangor. Yn unol â'r Strategaeth mae angen datblygu cynllun ar gyfer darparu addysg ym Maesgeirchen oherwydd cyflwr bregus yr adeilad.

4.2.12 Bydd cryn waith angen ei wneud cyn y bydd yr ysgol newydd yn cael ei datblygu. Bydd angen datblygu cynllun busnes cadarn, a datblygu cynlluniau ategol fydd yn canolbwyntio ar anghenion y plentyn a'r teulu fydd yn cyd-fynd efo'r datblygiad adeiladol. Y gobaith ydy y bydd modd dod â buddion ehangach i'r gymuned hon drwy'r datblygiad a manteisio ar brofiadau a datblygiadau fu ynghlwm wrth ddatblygu Ysgol Yr Hendre yng Nghaernarfon.

4.2.13 Er mwyn gwneud y gwaith bydd angen sefydlu Tîm Prosiect yn y blynyddoedd nesaf, gyda'r pwyslais ar weithio gyda phrosiectau cymunedol a theuluol. Yn ychwanegol i'r buddiannau hyn, bydd modd dileu nifer fawr o lefydd gweigion sydd yn yr ysgol.

4.3 Cynlluniau Ar y Gweill

4.3.1 Mae nifer o gynlluniau ar droed yn nalgylchoedd Tywyn, Y Berwyn a'r Gader yn barod. Bydd angen sicrhau fod y cynlluniau hynny yn cael eu gwireddu yn unol â phenderfyniadau a wnaethpwyd eisoes, ac yn unol â phenderfyniadau arfaethedig.

4.3.2 Cynlluniau sydd eisoes wedi eu penderfynu arnynt yn derfynol ac angen eu gweithredu:

- Datblygu a sefydlu Ysgol Ardal ym Mro Dysynni a chau ysgolion Bryncrug, Llanegryn a Llwyngwril
- Datblygiad Ysgol Penybryn, Tywyn a chau Ysgol Aberdyfi
- Gwelliannau gweddill dalgylch Tywyn a sefydlu Ffederasiwn Ysgolion Dyffryn Dulas a Pennal
- Datblygiad Ysgol OM Edwards a chau Ysgol Y Parc

4.3.3 Cynlluniau ble disgwylir am benderfyniad arfaethedig neu ble bo trafodaethau pellach i'w gwireddu:

- Sefydlu Ysgol Ardal Aml-Safle ym Mrithdir a Dinas Mawddwy a chau ysgolion Brithdir, Dinas Mawddwy, Machreth ac Ieuan Gwynedd (yn amodol ar benderfyniad y Gweinidog Addysg a Sgiliau)
- Symud ymlaen â thrafodaethau sefydlu Cymuned Ddysgu Gydol Oes yn Nolgellau
- Parhau â thrafodaethau sefydlu Campws Gydol Oes yn Bala a chau ysgolion Y Berwyn, Beuno Sant a Bro Tegid
- Gwelliannau ysgolion Bro Tryweryn a Ffridd Y Llyn

4.4 Sefyllfaoedd Bregus - Niferoedd Isel Mewn Ysgolion

4.4.1 Nodwyd ynghynt yn yr adroddiad fod plant, staff a rheini rhai o ysgolion yn y Sir wedi wynebu sefyllfaoedd heriol ble mae niferoedd disgyblion yn disgyn i lefel isel iawn. Gall niferoedd ysgol ddisgyn mor isel nes eu hystyried fel sefyllfa argyfyngus. Mewn sefyllfa o'r fath rhaid ystyried tegwch i ddisgyblion a staff.

4.4.2 Felly, bydd angen datblygu mecanwaith addas i fonitro ac asesu sefyllfaoedd ysgolion, gan ymateb yn briodol pan fydd niferoedd disgyblion yn disgyn i lefel fregus. Bydd angen ystyried sefyllfaoedd bregus sydd yn codi mewn ysgolion unigol, gan gynnal trafodaethau priodol i geisio dod ag atebion cynaliadwy a rhoi sicrwydd i addysg y disgyblion.

4.5 Llefydd Gweigion

4.5.1 Fel rhan o'r rhaglen waith i ymateb i her y Llywodraeth i leihau llefydd gweigion bydd angen cynnal arolwg o wir ddarlun llefydd gweigion yn ysgolion y Sir. Bwriedir llunio rhaglen waith o gamau syml, ymarferol y gellid eu cymryd i ostwng nifer y llefydd gweigion ar draws y Sir:

- Ail ymweld â chapasiti ysgolion i weld beth yw gwir ddefnydd yr adeiladau a chyfrifo llefydd gweigion yn fwy manwl fel gwaelodlin.
- Adnabod ysgolion sydd â llefydd gweigion "sylweddol" gan flaenoriaethu'r sefyllfaoedd hyn
- Rheoli'r gyfundrefn mynediad i sicrhau bod agweddau capasiti yn cael sylw priodol
- Bydd angen cymryd ymagwedd bragmatig, fwy creadigol, er mwyn mynd i'r afael â'r defnydd aneconomaidd o adeiladau ysgol gan edrych ar ddefnydd amgen o

ystafelloedd/adeiladau a bod yn effro i gyfleon i wneud defnydd mwy effeithlon o adeiladau ysgolion.

4.6 Rhan Orllewinol o Ddalgylch Y Gader

4.6.1 Fel y nodwyd, mae trafodaethau ar y gweill yn nalgylch Y Gader, a bydd angen dychwelyd i ran orllewinol y dalgylch i edrych ar y modd gorau o ddarparu addysg yn yr ardal i'r dyfodol. Rhagwelir cynnal y drafodaeth yma o fewn tymor canolig y rhaglen waith.

4.7 Darpariaeth Addysg ym Meirionnydd

4.7.1 Mae pryder gwirioneddol ynglŷn â sefyllfa'r ddarpariaeth addysg ym Meirionnydd. Yn wir, yn unol â'r Strategaeth gynradd, dalgylchoedd yr ardal yma a flaenoriaethwyd oherwydd fod y sefyllfa yn fregus yn sgil nifer o ffactorau sydd yn cynnwys; lleihad mewn niferoedd disgyblion, cyflwr adeiladau a phroblemau recriwtio penaethiaid.

4.7.2 Nodwyd fod trafodaeth a gwaith cychwynnol eisoes ar droed i edrych ar ddyfodol darpariaeth addysg uwchradd ym Meirionnydd sydd yn cwmpasu ysgolion uwchradd Tywyn, Y Berwyn (Bala), Y Gader, Y Moelwyn (Blaenau Ffestiniog) ac Ardudwy (Harlech). Yn wir, mewn dwy ddalgylch, mae'r drafodaeth ar y sector cynradd wedi ymestyn i gynnwys yr uwchradd yn nalgylchoedd y Berwyn a'r Gader. Ond, cydnabyddir bod sefyllfa'r ddarpariaeth addysg uwchradd yn ardal Meirionnydd angen sylw penodol yn fuan. Dyma rai ffeithiau ynglŷn â'r sefyllfa:

- Ers 1975 mae oddeutu 1000 yn llai o ddisgyblion yn yr ysgolion uwchradd.
- O ran cymhariaeth genedlaethol, maint cyfartalog ysgol uwchradd yng Nghymru yw 900 o ddisgyblion – tra bod cyfartaledd maint ysgol uwchradd ym Meirionnydd yn 350.
- Mae rhagolygon yn dangos fod y tueddiad yma o leihad am barhau eto am oddeutu 10 mlynedd – gyda rhagolygon o gyfanswm o oddeutu 1400 o ddisgyblion rhwng y 5 ysgol ym Meirionnydd erbyn 2020. Gall rhai ysgolion uwchradd Meirionnydd fod mor fach â 240(au) erbyn diwedd y ddegawd hon.
- Mae cyfartaledd llefydd gweigion yn ysgolion uwchradd Meirionnydd yn 44%, o gymharu â chyfartaledd Gwynedd yn 30% a Chymru yn 15%.
- Mae'r lleihad mewn niferoedd – ynghyd â'r sefyllfa ariannol gyffredinol yn golygu ei bod yn her medru cynnal digon o gynhwysedd addysgol i ddarparu'r cwricwlwm.
- Mae pryderon ynglŷn â chynaladwyedd cynnal safonau o fewn y fframwaith addysgol presennol.

4.7.3 Bydd rhaid cynnal trafodaeth ar ddyfodol addysg yn ei gyfanrwydd gyda'r nôd o sicrhau dyfodol cynaliadwy i addysg yr ardal. Argymhellir cynnal gweithdy i Aelodau Meirionnydd i ailgynnau'r trafodaethau, a symud y mater yn ei flaen i drafod y cyfeiriad gorau ar gyfer darparu addysg yn yr ardal i'r dyfodol.

5 Crynodeb

5.1 O fewn y rhaglen drawsnewidiol yma yn narpariaeth addysg Gwynedd, mae nifer o brosiectau a chynlluniau o bwys. Mae'r rhain yn ategu ei gilydd ac yn cyfrannu tuag at yr her o sicrhau ein bod yn rhoi'r cyfle a phrofiadau gorau i'n plant a phobl ifanc, a hyn er mwyn gwireddu eu potensial i'r dyfodol a hynny drwy wneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd gennym. Bydd adroddiadau pellach i ddilyn ar faterion penodol yn unol â cherrig milltir y prosiectau unigol.

5.2 I grynhoi felly, nodir isod penawdau y Cynllun Blaenoriaethau:

i. Adolygu'r ddarpariaeth addysg gynradd yn ardal Y Groeslon, i gynnwys Carmel a Bronyfoel (Fron).

ii. Gwireddu cynlluniau y penderfynwyd yn derfynol arnynt eisoes yn nalgylchoedd Tywyn a'r Berwyn, sef;
   - Datblygu, adeiladu a sefydlu Ysgol Ardal ym Mro Dysynni a chau ysgolion Bryncrug, Llanegryn a Llwyngwril
   - Datblygiad Ysgol Penybryn, Tywyn a chau Ysgol Aberdyfi
   - Gwelliannau gweddill dalgylch Tywyn a sefydlu Ffederasiwn Ysgolion Dyffryn Dulas a Pennal
   - Datblygiad Ysgol OM Edwards a chau Ysgol Y Parc

iii. Rhoi cynllun a rhaglen waith fanwl mewn lle ar gyfer datblygu'r Ganolfan Rhagoriaeth Addysg Arbennig.

iv. Cynnal adolygiad cynhwysfawr o ddarpariaeth addysg gynradd ac uwchradd ym Meirionnydd.

v. Datblygu mecanwaith a chymeryd camau priodol mewn sefyllfaoedd ysgolion sydd yn fregus oherwydd eu niferoedd isel.

vi. Symud ymlaen â thrafodaethau a chynlluniau yng ngweddill dalgylchoedd Y Berwyn ac Y Gader;
   - Sefydlu Ysgol Ardal Aml-Safle ym Mrithdir a Dinas Mawddwy a chau ysgolion Brithdir, Dinas Mawddwy, Machreth ac Ieuan Gwynedd (yn amodol ar benderfyniad y Gweinidog Addysg a Sgiliau)
   - Symud â thrafodaethau sefydlu Cymuned Ddysgu Gydol Oes yn Nolgellau
   - Adolygu'r ddarpariaeth addysg yng ngorllewin dalgylch Y Gader
   - Symud â thrafodaethau a datblygu cynlluniau sefydlu Campws Gydol Oes yn Bala a gwelliannau yn ysgolion Bro Tryweryn a Ffridd Y Llyn

vii. Gwneud gwaith ymchwil i sefyllfa llefydd gweigion yn ysgolion y sir ac ystyried cynlluniau i leihau llefydd gweigion.

viii. Symud ymlaen â thrafodaethau a datblygu cynlluniau i adeiladu adeilad newydd ar gyfer Ysgol Glancegin.

6. Argymhelliad

6.1 Argymhellir y dylai'r Cabinet dderbyn y cyfeiriad sy'n cael ei amlinellu yn yr adroddiad hwn gan nodi cynnwys y Cynllun Blaenoriaethau sydd yn cynnwys materion penderfynwyd arnynt eisoes, ac yn ychwanegol;

i. Penderfynu blaenoriaethu adolygiad o ddarpariaeth addysg gynradd yn ardal Y Groeslon, i gynnwys Carmel a Bronyfoel (Fron).
ii. Penderfynu bwrw mlaen a symud trafodaeth sefyllfa ysgolion Meirionnydd gan adrodd ymhellach ar fanylion y cynllun i'r Cabinet
iii. Penderfynu cynnal gwaith ymchwil i sefyllfa llefydd gweigion yn ysgolion y sir ac ystyried cynlluniau i leihau llefydd gweigion

---

Barn Y Swyddogion Statudol

Y Prif Weithredwr:

1. Rwyf yn croesawu yr hwylustod o gael holl gynlluniau moderneiddio trefniadaeth ysgolion mewn un ddogfen a'r wybodaeth ynglŷn ag effaith y cynlluniau ar ardaloedd gwahanol i'r tymor canolig.

2. Mae'r argymhellion yn adlewyrchu'r camau pellach sy'n angenrheidiol i gyflawni penderfyniadau sydd eisoes wedi cael sylw'r Cyngor. Mae sefyllfa benodol cynaladwyedd Addysg uwchradd Meirionnydd yn fater o bryder sylweddol ac mae'n bwysig bod Aelodau a swyddogion yn cefnogi'r Aelod Cabinet i gyfarch y broblem mewn ffordd greadigol ac effeithiol

Y Swyddog Monitro:

"Mae'r adroddiad yn darparu diweddariad amserol o sefyllfa yr amryw faterion sydd ar y gweill ym maes trefniadaeth ysgolion ynghyd a chamau gweithredol. Wrth i'r gwaith fynd ymlaen bydd angen cymhwyso gofynion cyfreithiol i'r cynllunio a phenderfyniadau. Dim sylwadau ychwanegol o safbwynt priodoldeb ar hyn o bryd."

Y Pennaeth Cyllid:

"Rwy'n cefnogi'r bwriad i ad-drefnu ysgolion mewn modd teg a rhesymegol, er gwaetha'r her o ymdrechu i gyflawni'r amcanion yma mewn cyd-destun ariannol hynod heriol. Mae'r adroddiad yn adnabod sawl ardal lle mae risgiau wrth oedi a byddai buddion wrth symud ymlaen.

Byddwn yn pwyso a mesur y risgiau wrth ddadansoddi a sylwebu ar ardrawiad ac ymhlygiadau ariannol yr opsiynau unigol wrth i'r tîm prosiect ddatblygu'r cynlluniau perthnasol, fel ddigwyddodd yn nalgylchoedd Tywyn, Y Berwyn a'r Gader lle bu penderfyniadau eisoes."

Atodiadau

Atodiad	Dogfen
Atodiad 1	Addysg Gynradd o Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd
Atodiad 2	Rhaglen Strategol – Tuag at 2025'
Atodiad 3	Adroddiad Estyn Mai 2012 - 'Sut mae lleoedd dros ben yn effeithio ar yr adnoddau sydd ar gael i wario ar wella deilliannau ar gyfer disgyblion'
Atodiad 4	Copi o lythyr y Gweinidog Addysg a Sgiliau ar yr angen i leihau llefydd gweigion
Atodiad 5	Copi o lythyr yr Aelod Cabinet yn ymateb i lythyr Gweinidog Addysg a Sgiliau
Atodiad 6	Prif Faterion 2012-2017 – Aelod Cabinet Addysg ac Aelod Arweiniol Plant a Phobl Ifanc Cyngor Gwynedd
Atodiad 7	Dogfen Ffederasiwn Penaethiaid Cynradd ar Ad-drefnu Ysgolion Cynradd

NEWYDDLEN – CANOLFAN RHAGORIAETH ADDYSG ARBENNIG

Addysg

CYNGOR GWYNEDD Mehefin 2013

Y stori hyd yn hyn

Yn dilyn cais am arian Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif derbyniodd Cyngor Gwynedd gadarnhad yn Rhagfyr 2011 bod Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo, mewn egwyddor, i gyd-ariannu sefydlu Canolfan Rhagoriaeth Addysg Arbennig newydd yng Ngwynedd. Mae'r cais hwn yn golygu buddsoddiad o £12.4 miliwn i sefydlu darpariaeth fodern o'r ansawdd orau ar gyfer plant gydag anghenion addysg arbennig a'u teuluoedd yn Meirionnydd a Dwyfor.

Bellach mae bwrdd prosiect wedi ei sefydlu ac wedi bod yn brysur yn adnabod anghenion y Ganolfan newydd a chynllunio'r camau sydd angen eu cyflawni er mwyn dilyn y drefn statudol a chwblhau'r hyn sy'n ofynnol i sicrhau derbyn y cyllid gan Lywodraeth Cymru.

Mae Adran Gofal Cwsmer y Cyngor hefyd wedi bod yn brysur yn ceisio adnabod safle addas ar gyfer y Ganolfan sydd digon mawr, mewn lle i allu darparu ar gyfer Meirionnydd a Dwyfor a chyda mynediad hwylus i'r prif ffyrdd. Erbyn hyn rydym wedi adnabod safle a allasai fod yn gartref addas ar ei chyfer. Rhaid pwysleisio fan hyn fod gwaith technegol manwl o'n blaenau i sicrhau fod y safle yn gweddu ym mhob ffordd cyn penderfynu'n derfynol ar y safle.

Dywedodd Sian Gwenllian, Aelod Cabinet y Cyngor Dros Addysg:

"Wedi i ni edrych ar nifer o safleoedd, rydw i'n falch o gadarnhau fod swyddogion o adrannau Gofal Cwsmer ac Addysg y Cyngor wedi bod yn edrych ar safle 6.25 erw, neu 25,294m^2, o fewn Parc Busnes Eryri ym Mhenrhyndeudraeth.

"Llywodraeth Cymru sydd berchen y safle ar hyn o bryd ac rydym mewn trafodaethau gyda'n cydweithwyr o fewn y sefydliad hwnnw, ac yn cynnal gwaith ymchwil manwl ein hunain, er mwyn pwyso a mesur os ydyw'n safle addas ar gyfer y datblygiad pwysig hwn."

Ychwanegodd: "Er mwyn sicrhau fod yr ysgol newydd yn llwyddiannus – ac yn gallu darparu'r addysg, profiadau a'r ofal mae plant Gwynedd yn eu haeddu – rydym wedi gweithio allan y byddai rhaid i'r safle byddwn yn adeiladau arno fod o leiaf 4.95 erw, neu 20,000m^2 o faint ac efo cysylltiadau da i'r rhwydwaith trafnidiaeth.

"Dyna pam rydym wedi adnabod y safle yma fel man sydd gyda potensial ar gyfer ysgol arbennig newydd."

Y camau nesaf

Nawr fod safle addawol posib ar gyfer y ganolfan newydd wedi ei adnabod mi fedr y Cyngor fwrw mlaen ar gamau nesa'r prosiect er mwyn anelu i sicrhau fydd Canolfan Ragoriaeth i Addysg Arbennig yn agor ei drysau i blant Meirionnydd a Dwyfor yn 2016.

Er mwyn sicrhau'r model orau ar gyfer y Ganolfan rydym am ymgysylltu gydag arbenigwyr ym maes addysg anghenion arbennig yn y trafodaethau. I'r perwyl hwn rydym wedi sefydlu gweithgor ac mi fyddwn yn cynnal cyfarfodydd dros y misoedd nesa i gytuno'r model orau. Y trafodaethau hyd fydd sail yr achos busnes cynhwysfawr y bydd rhaid i'r Cyngor ei gyflwyno er mwyn sicrhau arian o Raglen Ysgolion 21ain Ganrif Llywodraeth Cymru tuag at sefydlu'r Ganolfan newydd.

Ar yr un pryd mi fyddwn yn cychwyn trafod briff ar gyfer y Ganolfan gyda phensaer er mwyn cychwyn gwireddu'r weledigaeth ar gyfer y Ganolfan bwysig hon.

Rydym yn awyddus iawn i gynnwys staff, rhieni, gofalwyr a llywodraethwyr, yn ogystal a buddiolwyr eraill, ar hyd y daith felly mae'n fwriad i'ch diweddaru'n aml a threfnu cyfarfodydd er mwyn derbyn eich mewnbwn i geisio sicrhau'r gorau i blant gydag anghenion addysg arbennig a'u teuluoedd ym Meirionnydd a Dwyfor.

Am mwy o wybodaeth gallwch gysylltu a'r tim prosiect

drwy e-bost: CanolfanRhAA@gwynedd.gov.uk neu ffôn: 01286 679648

CYNGOR GWYNEDD COUNCIL

NEWSLETTER– CENTRE OF EXCELLENCE FOR SPECIAL EDUCATION

Addysg

GWYNEDD COUNCIL June 2013

The story so far

Following an application for 21st Century Schools Programme funding, Gwynedd Council received confirmation in December 2011 that the Welsh Government's Department for Education and Skills has approved, in principle, to co-finance the establishment of a new Centre of Excellence for Special Education in Gwynedd. This application represents an investment of £12.4 million to establish a modern provision of the highest quality central to Meirionnydd and Dwyfor for children with special education needs and their families.

A project board has been established and has been busy recognising the needs of the new Centre as well as the steps that need to be implemented to follow the statutory procedures and complete what is required to ensure the funds are received from the Welsh Government.

The Council's Customer Care Department has also been busy trying to identify a suitable site for the Centre that is large enough, in a suitable location to cater for Meirionnydd and Dwyfor and with a convenient access to main roads We are pleased to announce that plans to establish the Centre are a step closer now as Gwynedd Council officers have identified a site that could be suitable for the Centre. It must be emphasized here that further detailed research is needed to ensure that the site is fit in all aspects before a final decision can be taken on the site.

Sian Gwenllian, the Council's Cabinet Member for Education said:

""Having looked at a number of sites, I'm delighted to confirm that officers from the Council's Customer Care and Education departments have been looking at a 6.25 acre site – or 25,294m^2 – in the Eryri Business Park at Penrhyndeudraeth.

"The land currently belongs to the Welsh Government and we are in discussions with our collegaues from that authority, as well as carrying out our own detailed background work, so that we can weigh up whether the site is suitable for this important development."

She added: "To ensure that this new school is successful – and can provide the education, experiences and care that children in Gwynedd who have special educational needs deserve – we have calculated that the site on which we will build needs to be at least 4.95 acres, or 20,000m^2 with good links to the local transport network.

"This is why we have identified this area as a potensial site for a new special school."

The next steps

Now that a possible site for the new centre has been identified the Council can proceed with the next stages of the project to try to ensure that the Centre of Excellence for Special Education opens its doors to children living in Meirionnydd and Dwyfor in 2016.

In order to achieve the best model for the Centre we will engage with experts in the field of special education needs during our discussions. To this end we have established a working group and we will hold meetings over the coming months to agree on the best model. Outputs of these discussions will be the basis of a comprehensive business case which Gwynedd needs to present in order to secure funding from the Welsh Government's 21st Century Schools Programme towards establishing the new Centre.

At the same time we will begin discussing the brief for the Centre with an architect to start realising the vision for this important Centre. We are very keen to involve staff, parents, carers and governors, as well as other beneficiaries, along the way therefore it is our intention to update you regularly and arrange meetings in order to receive your input to try to ensure the best for children with special education needs and their families in Meirionnydd and Dwyfor.

For further information you can contact the project team

by e-mail: CanolfanRhAA@gwynedd.gov. uk or phone: 01286 679648

CYNGOR GWYNEDD COUNCIL

NEWYDDLEN – YSGOL ARBENNIG MEIRION DWYFOR

Addysg

CYNGOR GWYNEDD Rhagfyr 2013

Yn dilyn cais am arian Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif derbyniodd Cyngor Gwynedd gadarnhad yn Rhagfyr 2011 bod Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo, mewn egwyddor, i gyd-ariannu sefydlu Ysgol Addysg Arbennig newydd yng Ngwynedd. Mae'r cais hwn yn golygu buddsoddiad o £12.4 miliwn i sefydlu darpariaeth fodern o'r ansawdd orau ar gyfer plant gydag anghenion addysg arbennig dwys a chymhleth a'u teuluoedd yn Meirionnydd a Dwyfor.

Cwestiynau ac atebion yn dilyn cyfarfodydd ymgysylltu

Yn ystod misoedd Hydref a Tachwedd cynhaliwyd nifer o gyfarfodydd gyda staff a llywodraethwyr ysgolion yn ogystal â diwrnodau agored arbennig i siarad gyda rhieni a'r cyhoedd yn Nolgellau, Pwllheli, Porthmadog a Blaenau Ffestiniog.

Pwrpas y digwyddiadau hyn oedd diweddaru pawb am y prosiect, i rannu'r opsiynau sy'n cael eu hystyried ar gyfer dyfodol addysg anghenion arbennig ym Meirionnydd a Dwyfor, a chyflwyno cynlluniau ar gyfer yr ysgol arbennig newydd mae'r Cyngor yn gobeithio adeiladu ym Mhenrhyndeudraeth.

Da oedd gweld gymaint o bobl yn mynychu'r cyfarfodydd; roeddent yn gyfleoedd gwych i ateb cwestiynau, i drafod a gwrando ar sylwadau cefnogol i'r cynlluniau ar gyfer yr ysgol newydd.

Gan nad oedd pawb wedi gallu manteisio ar y cyfle i fynychu'r digwyddiadau penderfynwyd rhannu'r prif gwestiynau a godwyd, a'r sylwadau ac atebion a ddaeth i law fel bod eglurder ynglŷn â'r cynlluniau cyffrous sydd ar droed.

Dyma'r prif gwestiynau a godwyd:

C: Ble fydd yr ysgol arbennig newydd?

A: Rydym yn gobeithio adeiladu'r ysgol newydd ym Mharc Busnes Eryri ym Mhenrhyndeudraeth ond mae rhaid sicrhau addasrwydd y tir a'r safle cyn gwneud y penderfyniad terfynol. Mae Llywodraeth Cymru yn barod wedi cytuno i roi les y tir i ni er mwyn ei ddatblygu fel safle i'r ysgol newydd. Ond mae dal angen:

a) Cael cytundeb yr Adran Gynllunio i newid defnydd y tir (ar hyn o bryd mae'r tir wedi ei neilltuo ar gyfer defnydd diwydiannol yn unig)

b) Mae'r Adran Eiddo yn gwneud gwaith i wneud yn siŵr bydd adeiladu ar y tir ddim yn rhy anodd na'n rhy gostus.

C: Pryd fydd yr ysgol yn agor?

A: Rydym yn anelu i gwblhau'r gwaith adeiladu erbyn Ebrill 2016 er mwyn i'r plant gael mynd yno yn achlysurol a dod i arfer a'r ysgol newydd yn ystod Tymor yr Haf, cyn trosglwyddo yn barhaol i'r safle newydd ym Medi 2016.

C: A fydd Ysgol Hafod Lon ac unedau Tŷ Meirion a Thŷ Aran yn cau?

A: Ar hyn o bryd mae 4 opsiwn posib. Mi fydd angen gwneud gwaith ychwanegol pellach ar y 4 opsiwn yma cyn byddwn yn gallu penderfynu ar yr opsiwn terfynol. Mi fydd y penderfyniad terfynol ar yr opsiwn yma yna'n ddibynnol ar ganlyniad y drefn statudol a chytundeb Llywodraeth Cymru.

Yr opsiynau dan sylw ydi:

- *Gwneud dim*

- *Ysgol newydd gan gau Ysgol Hafod Lon, Tŷ Aran a Thŷ Meirion.*
- *Ysgol newydd gan gau Ysgol Hafod Lon yn unig gan barhau gyda Thŷ Aran a Thŷ Meirion.*
- *Ysgol newydd gan gau Ysgol Hafod Lon a Thŷ Aran yn unig gan barhau gyda Thŷ Meirion.*

C: A fydd staff yr ysgolion ac uned/unedau AAA sy'n cau yn cael gwaith yn yr ysgol newydd?

A: Rydym yn rhagweld bydd angen mwy o staff yn yr ysgol newydd felly'r gobaith ydi y bydd digon o gyfleoedd swyddi i'r staff presennol gynnig amdanynt.Yn unol â rheoliadau staffio, y corff llywodraethol sydd gyda'r hawl i benderfynu strwythur staffio'r ysgol. Golyga hyn byddent yn penderfynu'r nifer o athrawon a chymorthyddion fydd eu hangen yn yr ysgol newydd a'r ffordd fydd yr ysgol yn llenwi'r swyddi. Mi fydd yr Adran Addysg yn pwyso ar y corff i roi ystyriaeth deg i'r staff presennol ac anogir y llywodraethwyr i gynnig cyfweliad i'n staff o unrhyw ysgol/uned fydd yn cau.

Mi fydd Gwasanaeth Arlwyaeth a Glanhau Ysgolion yr Adran Addysg yn rhoi ystyriaeth deg i staff arlwyaeth a glanhau presennol fydd yn dymuno cael gwaith yn yr ysgol newydd ac yn cynnig cyfweliad iddynt.

C: Faint o blant fydd yn gallu mynd i'r ysgol?

A: Roedd y cais gwreiddiol ar gyfer 84 o blant, ond, oherwydd cynnydd yn y galw ac yn dilyn ymgynghori mewn awdurdodau lleol eraill am adeiladu ysgolion newydd tebyg, rydym yn gobeithio sicrhau'r cynhwysedd ar gyfer oddeutu 100 o blant a phobl ifanc yn yr ysgol newydd.

C: Faint o welyau fydd yn yr uned breswyl ac egwyl fer?

A: Mi fydd gan yr uned 6 gwely ar gyfer defnydd preswyl a gofal egwyl fer.

C: Pryd fydd y darpariaeth egwyl fer ar gael?

A: Mae yna nifer o fodelau ar gyfer darpariaeth egwyl fer a mae angen inni ystyried nhw i gyd ymhellach cyn dod i benderfyniad terfynol. Ymysg yr opsiynau byddwn yn eu ystyried fydd y posiblrwydd o agor dros benwythnosau a gwyliau ysgol.

C: Pa adnoddau fydd yn yr ysgol?

A: Wrth gwrs mae'r safonau cenedlaethol ar gyfer adeiladu ysgol arbennig yn llywio'r drafodaeth yma, ond rhagwelir cynnwys yr adnoddau canlynol:

- Pwll hydrotherapi
- Stafelloedd synhwyrol
- Stafelloedd therapi cyffredinol
- Stafell therapi 'rebound'
- Neuadd gyda llwyfan
- Cegin, lle bwyta a chaffi
- Dosbarthiadau gydag offer angenrheidiol
- Amgylchfyd allanol symbylus ac aml synhwyrol
- Adnodd ar gyfer datblygu entrepreneuriaeth y tu allan (gerddi ayyb)
- Cwrt chwaraeon pob tywydd
- Man chwarae addas (gan gynnwys peldroed)

Mae'r pensaer yn brysur yn datblygu cynlluniau ar gyfer yr ysgol newydd a wedi bod yn trafod yr anghenion gyda pobl sydd yn gweithio gyda plant ag anghenion arbennig, athrawon a'r plant eu hunain. Derbyniodd cynlluniau cychwynol ar gyfer yr ysgol ymateb bositif iawn yn ystod y diwrnodau agored yn Hydref a Tachwedd a mae'r sylwadau dderbynwyd wedi eu rhannu gyda'r pensaer.

C: Bydd y cyfleusterau fel y pwll hydrotherapi, ystafell synhwyrol a neuadd ar gael i'w defnyddio gan y cyhoedd y tu allan i oriau ysgol?

A: Y gobaith yw sicrhau hyn mewn cydweithrediad â'n partneriaid e.e. gwasanaethau cymdeithasol, iechyd a'r drydedd sector.

C: A fydd rhaid i blant gydag anghenion arbennig fynd i'r ysgol newydd?

A: Ni ragwelwn newid i'r polisi presennol, ac mi fydd y drefn statudol gytunedig a sefydlwyd eisoes yn digwydd ar y cyd rhwng rhieni a'r Adran Addysg (sef trafod a chytuno ar ysgol briodol drwy Ddatganiad o Anghenion Addysgol Arbennig).

C: A fydd plant sydd yn mynd i'r ysgol newydd yn cael cludiant o'u cartrefi?

A: Mi fydd plant yn derbyn cludiant i'r ysgol newydd yn unol â'r polisi cludiant Cyngor Gwynedd i ddysgwyr gydag Anghenion Addysgol Arbennig.

C: A fydd plant sy'n mynd i'r ysgol newydd yn gallu mynd i ysgol prif lif am rai gwersi?

A: Mi fydd hyn yn parhau fel y polisi presennol, sef trefniant ar sail asesu anghenion pob plentyn yn unigol fel ar hyn o bryd.

C: A fydd llwyfan yn y neuadd?

A: Un o ddymuniadau mwyaf poblogaidd plant Ysgol Hafod Lon ydi cael llwyfan yn y neuadd ar gyfer perfformiadau, felly mae cael llwyfan yn y neuadd ar frig y rhestr.

C: A fydd lle i chwarae peldroed yn yr ysgol newydd?

A: Dymuniad arall poblogaidd gan ddisgyblion yr ysgol presennol ydi cael lle i chwarae peldroed a mae'n fwriad sicrhau man addas ar gyfer hyn ar safle'r ysgol newydd.

C: A fydd digon o le parcio ar gyfer teuluoedd pan fydd cyngherddau?

A: Ar hyn o bryd mae'r cynllun ar gyfer 70 o gerbydau gan gynnwys bysiau mini. Os na fydd hyn yn cynnig digon o le ar gyfnodau prysur fel cyngherddau yna mae digon o le parcio ychwanegol ar y stad.

C: A fydd posib ychwanegu at yr adeilad yn y dyfodol os fydd angen mwy o le?

A: Mae safle a chynllun yr ysgol newydd yn caniatáu ychwanegu ato yn y dyfodol os oes angen.

C: A fydd gwasanaethau anghenion arbennig, fel therapi cerdd, yn cael eu cynnig o'r ysgol newydd?

A: Bydd penderfyniadau am y gwasanaethau fydd yn cael eu cynnig oddi fewn i'r ysgol yn cael eu cymryd yn dilyn ymgynghoriadau rhwng yr Adran Addysg, ein partneriaid allweddol megis gwasanaethau cymdeithasol ac iechyd, a darparwyr eraill.

C: A fydd unrhyw asiantaethau eraill yn gweithio yn yr ysgol?

A: Y gobaith ydi gallu cynnig lleoliad i bartneriaid allweddol ymgartrefu yn yr ysgol er budd plant gydag anghenion arbennig ym Meirionnydd a Dwyfor.

C: A fydd yna gydweithio rhwng yr ysgol a busnesau a chymdeithasau eraill yn yr ardal e.e. Seren a busnesau ar y stad diwydiannol?

A: Mi fydd datblygu cyfleoedd cydweithio rhwng yr ysgol a busnesau a chymdeithasau lleol yn werthfawr iawn a rhagwelir bydd trafodaethau i wneud hyn yn digwydd yn agosach i ddyddiad agor yr ysgol.

C: Beth fydd yn digwydd i adeilad Ysgol Hafod Lon ar ôl cau?

A: Mae gan Cyngor Gwynedd bolisi o roi'r cyfle cyntaf i'r gymuned leol wneud cais am safle unrhyw ysgol sy'n cau. Os na fydd y gymuned am wneud cais yna mi fydd y safle'n cael ei werthu ar y farchnad agored.

Y camau nesaf

Ionawr	Llywodraeth Cymru'r asesu a phenderfynu ar gam 1 achos fusnes
Chwefror - Mawrth	Gweithio ar gam 2 yr achos fusnes
Mawrth	Cabinet y Cyngor yn cymeradwyo'r hawl i ymgynghori statudol
Ebrill - Mai	Ymgynghori statudol Llywodraeth Cymru'r asesu a phenderfynu ar gam 2 achos fusnes
Mehefin	Cabinet yn cymeradwyo penderfyniad ymgynghori statudol Gweithio ar gam 3 yr achos fusnes
Gorffennaf	Llywodraeth Cymru'r asesu a phenderfynu ar gam olaf achos fusnes Rhybudd statudol
Medi - Hydref	Penderfyniad terfynol Cabinet Cyngor (neu arall)

Adeiladu ysgol newydd

Ionawr – Tachwedd 2014	Cynllunio ysgol newydd, caniatâd cynllunio, tendro am gwmni i'w adeiladu
Ionawr 2015 – Mawrth 2016	Adeiladu a dodrefnu yr ysgol newydd

Am mwy o wybodaeth gallwch gysylltu a'r tim prosiect

drwy e-bost: Ysgolarbennigmeiriondwyfor@gwynedd.gov.uk neu ffôn: 01286 679648

CYNGOR GWYNEDD COUNCIL

ATODIAD 4

Ysgol Arbennig Meirion Dwyfor

Asesiadau o effaith ail-leoli Ysgol Hafod Lon ac Uned Tŷ Aran i safle newydd ym Mhenrhyndeudraeth

Dyddiad: 24 Mawrth 2014

Cynnwys:

Cyflwyniad

1. **Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned**

2. **Asesiad o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg**

3. **Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb**

Cyflwyniad

Fel rhan o Raglen Ysgolion 21 Ganrif mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn gweithio ar brosiect i wella darpariaeth anghenion addysg arbennig ar gyfer ardaloedd Meirionnydd a Dwyfor o Wynedd. Er mwyn gwneud hyn rydym wedi sicrhau buddsoddiad cyfalaf, mewn egwyddor, o £6.2m gan Lywodraeth Cymru er mwyn datblygu ysgol newydd ar gyfer hyd at 100 o blant gydag uned breswyl / egwyl fer 6 gwely. Cyfanswm y buddsoddiad fydd £12.4m. Mi fydd y ddarpariaeth newydd yn cael ei leoli ym Mhenrhyndeudraeth, sydd yn ganolig i'r 2 ardal.

Er mwyn gwireddu'r datblygiad hwn mae Cyngor Gwynedd wedi ystyried nifer o opsiynau er mwyn cytuno ar ba ddarpariaeth fydd eu hangen yn dilyn y datblygiad. Yn dilyn gwaith sylweddol a thrafodaethau eang dros y flwyddyn ddiwethaf rydym o'r farn mae'r model orau fydd i agor ysgol ac uned breswyl / egwyl fer newydd gan ail-leoli Ysgol Hafod Lon a chau Uned Tŷ Aran, gan barhau â Uned Tŷ Meirion. Mae'r rhesymeg tu ôl i'r penderfyniad hwn i'w weld yn y ddogfen ymgynghori.

Wrth gynllunio i wireddu agor neu chau unrhyw ysgol mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 sy'n rhoi arweiniad ar y drefn sydd angen ei ddilyn. Mae'r cod yma yn nodi fod awdurdodau lleol yn gorfod cynnal asesiadau o'r effaith fydd unrhyw newid yn narpariaeth ysgolion yn ei gael ar y gymuned, ar yr iaith Gymraeg ac ar gydraddoldeb, felly diben y ddogfen hon ydi asesu effaith yr opsiwn yma ar y ffactorau hyn gan nodi unrhyw gamau i fynd i afael ag unrhyw effaith negyddol sy'n cael eu hadnabod.

Datblygwyd y gwaith yma gyda chymorth penaethiaid perthnasol a Swyddog Cydraddoldeb ac Iaith Cyngor Gwynedd.

Lleoliad Unedau Tŷ Aran ac Ysgol Hafod Lon a lleoliad tybiedig yr ysgol newydd (Penrhyndeudraeth)

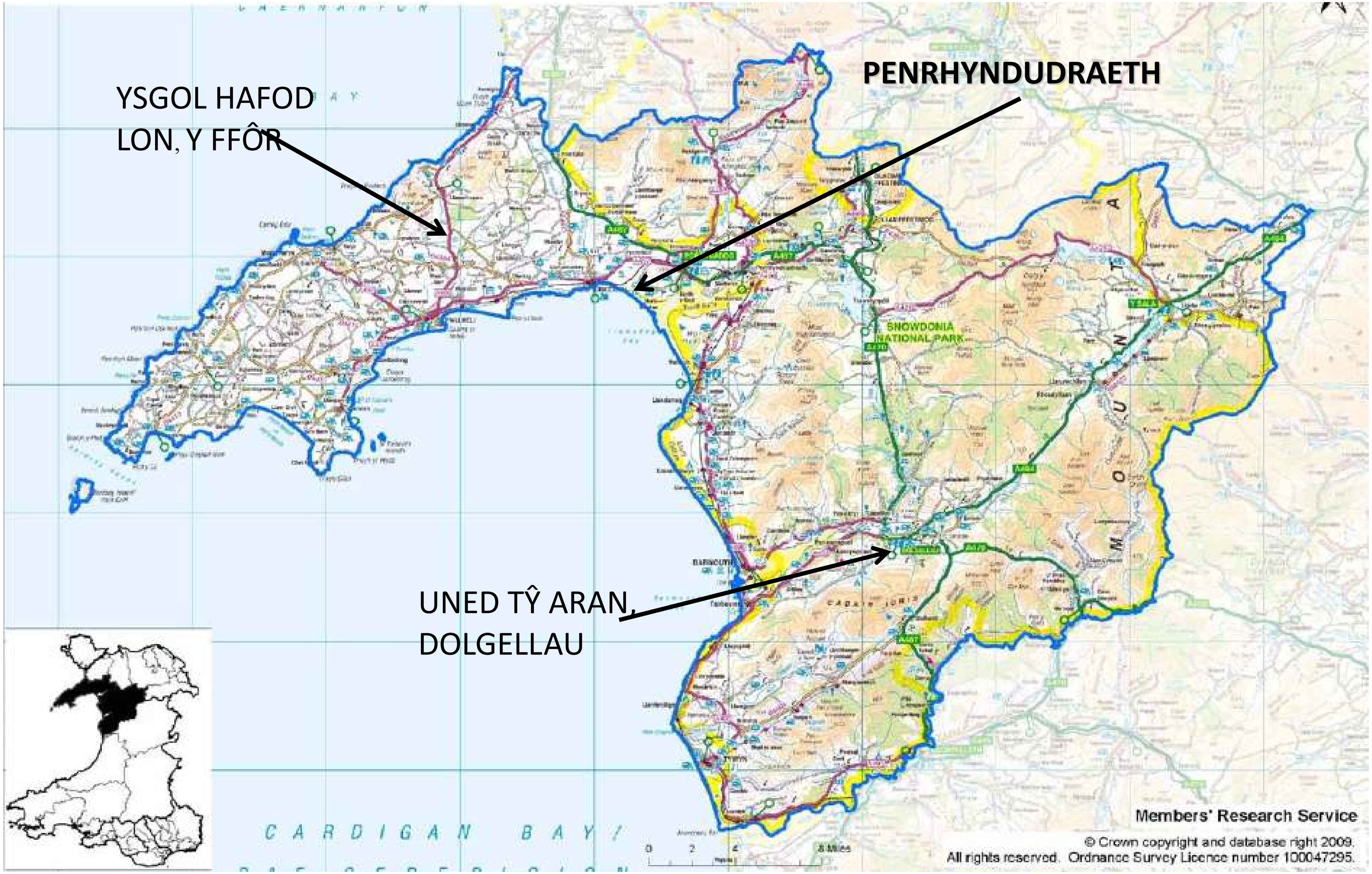

1. Asesiad o’r effaith ar y gymuned

Diben yr asesiad hwn yw ystyried effaith posib y cynnig ar deuluoedd y disgyblion a’r cymunedau leol, gan sicrhau nad oes unrhyw aelod o’r cymunedau’n cael eu trin na’u heffeithio’n llai ffarfiol.

Methodoleg

Er mwyn asesu’r effaith bosibl, yn unol â chanllawiau Côd Trefniadaeth Ysgolion 2013, mae’r ffactorau canlynol wedi’u hystyried:

- gwybodaeth am gyfran y disgyblion o'r dalgylch sy'n mynychu'r ysgol;
- gwybodaeth am gyfran y disgyblion o'r tu allan i'r dalgylch sy'n mynychu'r ysgol;
- gwybodaeth am unrhyw gyfleusterau eraill a ddarperir yn yr ysgol e.e.clwb ieuenctid/cylch chwarae;
- gwybodaeth am unrhyw gyfleusterau neu wasanaethau eraill y mae'r ysgol/uned yn eu darparu e.e. clybiau ar ôl ysgol, llyfrgell gymunedol;
- os darperir adeiladau, ystafelloedd, cyfleusterau neu wasanaethau gan ysgol/uned, ble y byddent yn cael eu darparu os caiff ysgol ei chau;
- p'run a gaiff neu p'run a ellid gwella'r cyfleusterau eraill sydd ar gael yn y gymuned leol neu'r gymuned ehangach pe cai’r ysgol ei chau (e.e. gwella neuaddau pentref, meysydd chwarae, y cynlluniau chwarae a ddarperir yn ystod y gwyliau);
- gwybodaeth am y cyfleusterau a'r gwasanaethau a ddarperir mewn unrhyw ysgol amgen;
- gwybodaeth am bellter ac amser teithio i ysgol amgen yn yr un categori iaith;
- sut y gellid cefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar yr ysgol amgen ac unrhyw gyfleusterau y gall eu cynnig (e.e. sut y cynorthwyir disgyblion (yn enwedig y rhai sydd o dan anfantais) i gymryd rhan mewn gweithgareddau ar ôl ysgol);
- gwybodaeth am oblygiadau ehangach y newidiadau ar ddarpariaethau trafnidiaeth gyhoeddus;
- gwybodaeth am faterion diogelwch cymunedol ehangach.

Y sefyllfa bresenol

a) Gwybodaeth am y disgyblion sy'n mynychu Ysgol Hafod Lon ac UnedTŷ Aran

Does dim dalgylch penodol i'r ysgol nac uned gan fod plant yn gallu mynychu o pob cwr o Meirion a Dwyfor a tu hwnt i'r 2 ardal yma mewn rhai achosion

Ble mae'r plant yn byw a pellter teithio 2012-13

		Dolgellau	Blaenau Ffestiniog	Tŷwyn	Abermaw	Bala	Dinas Mawddwy	Porthmadog	Trawsfynydd	Caernarfon	Pwllheli	Harlech
Tŷ Aran	Nifer	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Pellter teithio	Milltir	0	22	0	0	0	0	0	14	0	0	0
Hafod Lon	Nifer	1	8	0	2	0	0	11	2	4	20	3
Pellter teithio	Milltir	37	24	0	42	0	0	15	24	18	3	22

b) Adnoddau a defnydd cymunedol

Dolgellau

- Canolfan Gymunedol
- Canolfan Hamdden
- Cyfleusterau Chwaraeon
- Meithrinfa Breifat
- Cae Chwarae Plant
- Capel-Festri-Eglwys
- Ystafelloedd Gyfarfod mewn gwestai â Thŷ Siamas
- Llyfrgell / Library
- Siopau a Swyddfa Bost
- Caffis

Mae disgyblion Tŷ Aran yn gwneud ychydig o ddefnydd o gyfleusterau y Ganolfan Hamdden.

Mae'n bosib eu bod yn gwneud defnydd o'r adnoddau eraill tu allan i oriau'r ysgol.

Y Ffôr, Pwllheli

- Siopau a Swyddfa Bost
- Canolfan arddio a caffi
- Canolfan bentref
- Capel a festri

Nid oes defnydd rheolaidd yn cael ei wneud o'r cyfleusterau, hyn yn ystod oriau ysgol.

Mae'n bosib eu bod yn gwneud defnydd o'r adnoddau tu allan i oriau'r ysgol.

c) Asesiad

Meini prawf ar gyfer yr effaith gymunedol	Ysgol Hafod Lon presenol	Uned Tŷ Aran	Ysgol newydd	Mesurau lliniaru ar gyfer effaith negyddol
Gwybodaeth am unrhyw gyfleusterau neu wasanaethau eraill y mae'r ysgol/uned yn eu darparu e.e. clybiau ar ôl ysgol, llyfrgell gymunedol, clwb ieuenctid/cylch chwarae.	Ni ddarperir unrhyw ddarpariaeth cymunedol yn yr ysgol.	Ni ddarperir unrhyw ddarpariaeth cymunedol yn yr uned.	Gan fydd cyfleusterau ac adnoddau pwrpasol fel pwll hydrotherapi, ystafelloedd synhwyraidd, neuadd fawr, ystafelloedd hyfforddi a llefydd chwarae yn yr ysgol newydd mi fydd mwy o gyfle ar gyfer defnydd cymunedol.	Dim angen
Os darperir adeiladau, ystafelloedd, cyfleusterau neu wasanaethau gan yr Ysgol/uned, ble y byddent yn cael eu darparu os caiff ysgol ei chau?	Does dim defnydd o'r ysgol gan y gymuned	Does dim defnydd o'r uned gan y gymuned		Dim angen

P'run a gaiff neu p'run a ellid gwella'r cyfleusterau eraill sydd ar gael yn y gymuned leol neu'r gymuned ehangach pe cai'r ysgol ei chau (e.e. gwella neuaddau pentref, meysydd chwarae, y cynlluniau chwarae a ddarperir yn ystod y gwyliau).	Mae yna ysgol gynradd yn y pentref. Pe bydda Ysgol Hafod Lon yn cau mi fydda'r cyfleustrerau eraill yn parhau ar gyfer defnydd y gymuned.	Mae yna ysgol uwchradd a chynradd yn nhref Dolgellau a mae defnydd cymunedol o'r Ganolfan Hamdden, Tŷ Siamas ayyb. Pe bydda'r uned yn cau mi fydda'r cyfleustrerau eraill yn parhau ar gyfer defnydd y gymuned.		Dim angen
Gwybodaeth am y cyfleusterau a'r gwasanaethau a ddarperir mewn unrhyw ysgol amgen.			Gan fydd cyfleusterau ac adnoddau pwrpasol fel pwll hydrotherapi, ystafelloedd synhwyraidd, neuadd fawr, ystafelloedd hyfforddi a llefydd chwarae yn yr ysgol newydd mi fydd mwy o gyfle ar gyfer defnydd cymunedol.	Dim angen
Gwybodaeth am bellter ac amser teithio i ysgol amgen yn yr un categori iaith.	Gan fydd y darpariaeth newydd yn gwasanaethu pob cwr o Meirionnydd a Dwyfor mae'n bosib fydd rhai yn gorfod teithio ymhellach yn y dyfodol. Ar sail y disgyblion presenol bydda 47% yn teithio ymhellach.	Gan fydd y darpariaeth newydd yn gwasanaethu pob cwr o Meirionnydd a Dwyfor mae'n bosib fydd rhai yn gorfod teithio ymhellach yn y dyfodol. Ar sail y disgyblion presenol bydda 0% yn teithio ymhellach.	Rhagwelir fydd pellter teithio i'r darpariaeth newydd yn decach ar gyfer plant y 2 ardal fydd yn cael ei wasanaethu, sef Meirionnydd a Dwyfor. Ar sail y disgyblion presenol bydd 49% yn teithio ymhellach.	
Sut y gellid cefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar yr ysgol amgen ac unrhyw gyfleusterau y gall eu cynnig e.e. sut y cynorthwyir disgyblion (yn enwedig y rhai sydd o dan anfantais) i gymryd rhan mewn gweithgareddau ar ôl ysgol.			Pe bydda gweithgareddau yn cael eu cynnal tu allan i oriau ysgol yna mi fydd yr ysgol yn sicrhau cefnogaeth i rieni a plant i gymryd rhan e.e trefniadau teithio.	Cynnig cefnogaeth yn ol y galw

Gwybodaeth am oblygiadau ehangach y newidiadau ar ddarpariaethau trafnidiaeth gyhoeddus.	Trefnir cludiant pwrpasol ar gyfer disgyblion felly nid oes defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus.	Trefnir cludiant pwrpasol ar gyfer disgyblion felly nid oes defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus.	Er fydd cludiant pwrpasol yn cael ei drefnu ar gyfer mwyafrif y plant, mae'r ysgol newydd ar un o'r prif lwybrau bysiau yn Meirionnydd o Borthmadog a mae gorsaf trên agos, felly mae defnyddio trafnidiaeth cyhoeddus i blant, rhieni a defnyddwyr eraill yn opsiwn.	
Gwybodaeth am faterion diogelwch cymunedol ehangach.	Dim wedi eu adnabod	Dim wedi eu adnabod	Dim wedi eu rhagweld	

Effaith newid darpariaeth:

Sgôr	Cadarnhaol 5	Niwtral 3	Negyddol 0

Casgliad

Yn dilyn dadansoddiad o’r defnydd cymunedol presennol o Ysgol Hafod Lon ac uned Tŷ Aran, a’u cyfraniad i’w cymunedau ac asesu’r effaith fydda’r drefn newydd yn ei gael ar hyn, daethpwyd i’r casgliad na fydda unrhyw effaith negyddol ar yr ardaloedd ble mae’r ddarpariaeth bresennol a’r plant sy’n mynychu ac y byddai’r ddarpariaeth newydd yn creu cyfleoedd cadarnhaol i’r dyfodol.

Gan nad oes effaith negyddol wedi ei adnabod o ail-leoli Ysgol Hafod Lon neu cau Uned Tŷ Aran, ni rhagwelir unrhyw angen am fesurau lliniaru sylweddol.

Wrth weithredu’r cynnig o sefydlu’r ysgol newydd bwriedir hyrwyddo defnydd cymunedol i’r gymuned yn ehangach, yn enwedig rhai gyda anghenion arbennig, er mwyn gwneud defnydd llawn o’r ddarpariaeth newydd a’r adnoddau arbennigol.

2. Asesiad o’r Effaith ar yr Iaith Gymraeg

Methodoleg

Er mwyn asesu’r effaith bosibl, yn unol â chanllawiau Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013, mae’r ffactorau canlynol wedi’u hystyried:

• gwybodaeth am gategori iaith yr ysgol;
• gwybodaeth am gategori iaith unrhyw ysgol amgen;
• gwybodaeth am safonau'r Gymraeg yn yr ysgol ac mewn unrhyw ysgol amgen;
• gwybodaeth am weithgareddau ar ôl ysgol sy'n rhoi cyfleoedd ychwanegol i ddefnyddio'r Gymraeg yn yr ysgol ac mewn unrhyw ysgol amgen (e.e. clybiau’r Urdd);
• gwybodaeth ynghylch a yw'r ysgol yn darparu cyfleusterau i aelodau'r gymuned ddysgu Cymraeg, neu gyfleusterau iddynt ymgymryd â gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg, a lle y gellid darparu unrhyw gyfleusterau amgen;
• a allai fod yn briodol darparu cyfleusterau ychwanegol ar ôl ysgol mewn unrhyw ysgol amgen i atgyfnerthu safonau'r Gymraeg;
• sut y gellid cefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar unrhyw ysgol amgen ac unrhyw welliant penodol o ran darpariaeth ieithyddol y mae'r ysgol honno yn ei gynnig (e.e. sut y cynorthwyir disgyblion i gymryd rhan yng nghlybiau’r Urdd);
• gwybodaeth ynghylch sut mae'r cynnig yn cyd-fynd â Chynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg yr awdurdod ac unrhyw gamau y bydd angen eu cymryd yn y dyfodol o ganlyniad i'r newid i barhau i gydymffurfio â'r cynllun neu gyrraedd targedau'r cynllun.

Amcanion y Cynllun Addysg Gymraeg

Nod y Polisi Iaith yw sicrhau bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar ddwyieithrwydd cytbwys er mwyn eu galluogi i fod yn aelodau cyflawn o’r gymdeithas ddwyieithog y maent yn rhan ohoni.

Er mai nod cyffredinol y polisi yw dwyieithrwydd, mae pwyslais yn cael ei roi ar y Gymraeg yn y blynyddoedd cynnar (hyd at ddiwedd CA1) er mwyn gosod sylfeini cadarn ar gyfer datblygiad pellach. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu y bydd mwyafrif yr ysgolion yn cychwyn cyflwyno’r Saesneg yn ffurfiol ar ddiwedd CA1.Yn y cyfnodau allweddol eraill, disgwylir i ysgolion gynllunio er mwyn datblygu gafael disgyblion ar y Gymraeg.

Mae hyn yn golygu bod y Gymraeg yn cael ei haddysgu fel iaith gyntaf yn ysgolion cynradd y sir.

Polisi Iaith Addysg Anghenion Arbennig

Mae’r Cynllun Addysg Gymraeg yn sicrhau bod plant a phobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig (AAA) yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol o safbwynt addysg ddwyieithog.

Mae darpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog ar gael ar gyfer yr holl ystod ac amrywiaeth o AAA. Mae gan ddisgyblion a'u rhieni fynediad i wasanaeth sydd yn gwbl ddwyieithog.

Cynllun Addysg Gymraeg

Mae Cyngor Gwynedd wedi paratoi Cynllun Addysg Gymraeg newydd sy'n egluro sut rydym yn bwriadu darparu gwasanaethau addysg yn Gymraeg ac yn ddwyieithog. I weld copi o'r Cynllun Drafft ewch i'r dudalen Cynllun Addysg Gymraeg ar wefan Cyngor Gwynedd.

Cyflwyniad

Mae pob un o sefydliadau addysgol y sir wedi eu dynodi fel ysgol ddwyieithog.

Isod mae tabl yn arddangos iaith gyntaf neu gartref pob disgybl.

	Ffigyrau 2012-2013	
	Hafod Lon	Tŷ Aran
Nifer disgyblion	51	2
Cymraeg yn iaith gyntaf gartref	33	1
Saesneg yn iaith gyntaf gartref	9	1
Dim wedi datgan	9	0

	Sefyllfa Bresennol			
Meini prawf ar gyfer yr effaith ar yr iaith	**Ysgol Hafod Lon presenol**	**Uned Tŷ Aran**	**Ysgol newydd**	**Mesurau lliniaru ar gyfer effaith negyddol**
Iaith y plant	65% o'r disgyblion presenol yn siarad Cymraeg yn y cartref fel eu iaith cyntaf.	50% o'r disgyblion presenol yn siarad Cymraeg yn y cartref fel eu iaith cyntaf.	Mi fydda 64% o'r disgyblion presenol yn siarad Cymraeg yn y cartref fel eu iaith cyntaf.	

Defnydd iaith y plant yn yr ysgol tu allan i'r gwersi e.e yn ystod amser chwarae, yn ystod amser cinio.	Cymraeg yw'r iaith drechaf yn ystod amser chwarae ac amser cinio.	Cymraeg yw'r iaith drechaf yn ystod amser chwarae ac amser cinio.	Ni ragwelir unrhyw newid i'r sefyllfa bresenol	
Gwybodaeth am weithgareddau ar ôl ysgol sy'n rhoi cyfleoedd ychwanegol i ddefnyddio'r Gymraeg yn yr ysgol ac mewn unrhyw ysgol amgen (e.e. Clybiau'r Urdd).	Nid oes unrhyw weithgareddau ar ol ysgol yn digwydd.	Nid oes unrhyw weithgareddau ar ol ysgol yn digwydd.	Mae posiblrwydd fydd yr ysgol newydd yn gallu gynnig cyfle i ddatblygu gweithgareddau ar ôl ysgol i blant fydd yn golygu cyfleoedd ychwanegol iddynt ddefnyddio'r Gymraeg.	
Gwybodaeth ynghylch a yw'r ysgol yn darparu cyfleusterau i aelodau'r gymuned ddysgu Cymraeg, neu gyfleusterau iddynt ymgymryd â gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg, a lle y gellid darparu unrhyw gyfleusterau amgen.	Nid oes unrhyw weithgareddau ar ol ysgol yn digwydd.	Nid oes unrhyw weithgareddau ar ol ysgol yn digwydd.	Mae posiblrwydd fydd yr ysgol newydd yn gallu gynnig cyfle i ddatblygu gweithgareddau ar ôl ysgol i oedolion a plant fydd yn golygu cyfleoedd ychwanegol iddynt ddefnyddio'r Gymraeg.	
A allai fod yn briodol darparu cyfleusterau ychwanegol ar ôl ysgol mewn unrhyw ysgol amgen i atgyfnerthu safonau'r Gymraeg.			Mae posiblrwydd fydd yr ysgol newydd yn gallu gynnig cyfle i ddatblygu gweithgareddau ar ôl ysgol i blant ac oedolion i dderbyn cyfleoedd dysgu a defnyddio'r Cymraeg	
Sut y gellid gefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar unrhyw ysgol amgen ac unrhyw welliant penodol o ran darpariaeth ieithŷddol y mae'r ysgol honno yn ei gynnig (e.e. sut y cynorthwyir disgyblion i gymryd rhan yng nghlybiau'r Urdd).			Pe bydda gweithgareddau yn cael eu cynnal tu allan i oriau ysgol yna mi fydd staff yr ysgol yn sicrhau cefnogaeth i rieni a plant i gymryd rhan e.e trefniadau teithio	

Effaith newid darpariaeth:

Sgôr	Cadrnhaol 6	Niwtral 0	Negyddol 0

Casgliad

Ein disgwyliadau yw bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar ddwyieithrwydd cytbwys oed a gallu perthnasol er mwyn eu galluogi i fod yn aelodau cyflawn o'r gymdeithas ddwyieithog y maent yn rhan ohoni.

Bydd angen i unrhyw gynigion i newid trefniadaeth yn lleol gymryd ystyriaeth lawn o effeithiau ieithyddol posib. Bydd cynnal a gwella'r defnydd o'r Gymraeg fel iaith addysgol ac fel iaith gymdeithasol ymhlith plant felly yn ystyriaeth allweddol wrth lunio cynigion o fewn ardaloedd.

Yn gryno, yr hyn nodwyd yn yr asesiad oedd na fydda cau uned Tŷ Aran nag ail-leoli Ysgol Hafod Lon yn cael effaith negyddol ar ddefnydd yr iaith Gymraeg yn yr ysgol/uned ble mae nhw wedi eu lleoli nac ar y gymuned leol gan fod mwyafrif y plant yn teithio o nifer o leoliadau gwasgaredig i dderbyn eu haddysg yn y 2 leoliad.

Y teimlad yw fydd sefydlu'r ysgol newydd yn creu mwy o gyfleoedd i atgyfnerthu'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn arbennig i'r rhai hynny fydda wedi mynychu'r unedau gan fydd cyfle iddynt gymysgu gyda mwy o blant drwy'r Gymraeg. Mi fydd mynychu'r ysgol newydd hefyd yn gyfle i'r plant hynny fydda'n gorfod mynd all-sirol (i ddarpariaeth di-Gymraeg), dan y drefn bresennol, i dderbyn addysg Gymraeg a chyfle i gymysgu gyda phlant drwy'r iaith Gymraeg.

Dylid nodi ei bod yn anodd ceisio mesur effaith bosibl trefniadaeth ysgolion ar y Gymraeg. Y prif bwyntiau cadarnhaol sy'n deillio o'r asesiad o effaith yw'r manteision i'r ddarpariaeth o ran addysg. Er na fydd categori presennol yr ysgol o ran iaith yn newid, mae'r cynnig yn gyfle i wella addysg a chryfhau addysg cyfrwng Cymraeg plant gyda AAA yn Meirionnydd a Dwyfor.

3. Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 (y Ddeddf) yn cyfuno'r deddfau gwrthwahaniaethol blaenorol ac yn creu un Deddf i'w disodli. Mae'n symleiddio ac yn cryfhau'r gyfraith, yn cael gwared ag anghysondebau ac yn ei gwneud yn haws i bobl ddeall y gyfraith a chydymffurfio â hi. Daeth y rhan fwyaf o'r Ddeddf i rym ar 1 Hydref 2010.

Mae'r Ddeddf yn cynnwys dyletswydd newydd ynghylch cydraddoldeb ar gyfer y sector cyhoeddus (y 'ddyletswydd gyffredinol') sy'n disodli'r dyletswyddau ar wahân ynghylch cydraddoldeb mewn perthŷnas â hil, anabledd a rhywedd. Daeth y ddyletswydd hon i rym ar 5 Ebrill 2011.

Beth yw'r ddyletswydd gyffredinol?

Nod y ddyletswydd gyffredinol yw sicrhau bod awdurdodau cyhoeddus a'r sawl sy'n cyflawni swyddogaeth gyhoeddus yn ystyried sut y gallant gyfrannu'n gadarnhaol at gymdeithas decach drwy wella cydraddoldeb a chysylltiadau da yn eu gweithgareddau o ddydd i ddydd. Mae'r ddyletswydd yn sicrhau bod ystyriaethau ynghylch cydraddoldeb yn cael eu hymgorffori yn y modd y caiff polisïau eu cynllunio a'r modd y caiff gwasanaethau eu darparu, ac mae'n sicrhau bod polisïau a gwasanaethau'n cael eu hadolygu'n barhaus. Bydd hynny'n sicrhau gwell canlyniadau i bawb h.y.cael gwared â chamwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth; hyrwyddo cyfleoedd cyfartal; meithrin perthnasau da.

Mae'r dyletswyddau yn rhwymedigaethau cyfreithiol. Gallai awdurdodau sy'n methu â bodloni'r dyletswyddau wynebu her gyfreithiol.

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn gwarchod pobl ar sail cyfres o nodweddion gwarchodedig: Hil, Rhyw, Anabledd, Cyfeiriadedd Rhywiol, Ail-bennu Rhyw, Crefydd a Chred ac Oedran. Pan yn berthnasol, mae hefyd yn gwarchod ar sail Priodas a Phartneriaeth sifil a beichiogrwydd a mamolaeth. Nodir yn ogystal bod y Ddeddf yn gwarchod ar sail 'cysylltiad' a'r nodweddion gwarchodedig, ac felly byddai'n gwarchod rhieni neu ofalwyr plant anabl ar sail cysylltiad â'r plentyn. Mae'r Ddeddf yn mynnu bod y ddyletswydd i roi 'sylw dyledus' yn amlwg yn ystod y broses o wneud penderfyniadau. Mae hefyd yn bwysig nodi bod yr awdurdodau cyhoeddus sy'n rhwym wrth y dyletswyddau ynghylch cydraddoldeb hefyd yn debygol o fod yn rhwym wrth y rhwymedigaethau sy'n berthnasol i'r Ddeddf Hawliau Dynol. Felly, byddai'n ddoeth ystyried yr effaith bosibl y gallai penderfyniadau ei chael ar hawliau dynol hefyd, yn rhan o'r un broses.

Sefyllfa bresennol

Census 2011							Ffigyrau 2012-2013	
	Lleoliad	**Abererch (Ward Hafod Lon)**	**Dwyfor**	**Dolgellau**	**Meirionnydd**	**Gwynedd**	**Ysgol Hafod Lon bresenol**	**Uned Tŷ Aran**
	Poblogaeth	1,354	27,725	2,688	33,576	121,874	51	2
Rhyw	Gwryw						36	2
	Benyw						15	0
Iaith	Cymraeg						33	1
	Saesneg						9	1
	Heb ddatgan						9	0
Ethnigrwydd	Gwyn Prydeinig/Gwyddelig	1,321	26,830	2,615	32,761	115,642	49	2
	Gwyn arall	6	511	24	315	1,931		
	Grwpiau ethnig cymysg	11	170	16	197	964		
	Grwpiau ethnig arall	16	214	33	303	3,337	2	
Crefydd	Cristnogaeth	931	17,903	2,654	20,906	72,503		
	Arall	16	345	30	444	2,773		
	Dim crefydd	331	7,152	740	9,333	36,136		
	Heb nodi crefydd	76	2,325	222	2,893	10,435	51	2

Cadarnhaol	Niwtral	Negyddol

	Dyletswyddau	Effaith (cadarnhaol, niwtral neu negyddol)	Mynd i'r afael
Dyletswyddau Deddf Cydraddoldeb 2010	Cael gwared â chamwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth	Dim newid. Parhau i gydymffurfio a pholisïau statudol sy'n bodoli eisoes.	
	Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Mi fydd darpariaeth newydd gyda cyfleusterau modern yn sicrhau cyfleoedd cyfartal i blant Meirionnydd a Dwyfor. Mi fydd y darpariaeth newydd yn cynnig cyfleoedd cyfartal i'r hyn mae plant Arfon a siroedd eraill yn barod yn ei dderbyn. Rhagweliri fydd lleoli'r ysgol yn ganolig i Meirionnydd a Dwyfor yn sicrhau pellter teithio cymharol i mwyafrif plant y ddwy ardal. Mi fydd y ddarpariaeth newydd yn rhoi cyfle i rieni ddewis danfon eu plant i Ysgol AAA neu i prif-lif. Mi fydd y darpariaeth newydd yn caniatau i blant fydda, ar hyn o bryd, yn gorfod mynd all-sirol am eu addysg i aros o fewn y sir.	Mi fydd cludiant ar gyfer y disgyblion a mi fydd y ddarpariaeth gwell yn gorbwyso'r teithio ychwanegol.
	Meithrin perthnasau da	Mi fydd y cyfle yn parhau yn Uned Tŷ Meirion i'r plant integreiddio gyda plant y prif lif ac i'r gwrthwyneb.	Cyfle i annog intergreiddio gyda ysgolion yn ardal Penrhyndeudraeth a Porthmadog. Cyfle i gydweithio gyda busnesau ar y stad a chyfagos.
NODW EDDION	Hil	NI ragwelir unrhyw newid sylweddol i'r sefyllfa bresenol.	Parhau i gydymffurfio a pholisïau perthnasol

	Anabledd	Darpariaeth ac adnoddau gwell i blant Meirionnydd a Dwyfor.	Gan mae ysgol AAA fydd yr ysgol newydd mi fydd sicrhau ymateb i anableddau plant yn cael sylw naturiol.
	Rhyw	Mae'n anodd darogan rhaniad rhyw yr ysgol newydd ond ni ragwelir fydd y rhaniad yn creu unrhyw broblem.	Ymateb i unrhyw faterion , ac os, maent yn codi yn y dyfodol
	Ailbennu Rhywedd	Ddim yn fater ar hyn o bryd	Parhau i gydymffurfio a pholisïau perthnasol
	Cyfeiriadedd Rhywiol	Ddim yn fater ar hyn o bryd	Parhau i gydymffurfio a pholisïau perthnasol
	Crefydd neu gred	NI ragwelir unrhyw newid sylweddol i'r sefyllfa bresenol.	Parhau i gydymffurfio a pholisïau perthnasol
	Yr Iaith Gymraeg	Ni ragwelir unrhyw newid sylweddol yn rhaniad iaith yr ysgol newydd. Mi fydda 64% o'r disgyblion presenol yn siarad Cymraeg yn y cartref fel eu iaith cyntaf. Mi fydd y darpariaeth newydd yn caniatau i blant fydda ar hyn o bryd yn gorfod mynd all-sirol i ysgolion di-Gymraeg i dderbyn addysg Gymraeg yn agosach i adref.	Parhau i gydymffurfio a pholisïau perthnasol
	Oedran	Bydd yr ysgol yn gwasanaethu plant o 3-19 oed.	Parhau i gydymffurfio a pholisïau perthnasol

Effaith newid darpariaeth:

Cadarnhaol 3	Niwtral 8	Negyddol 0

Casgliad

Cynhaliwyd asesiad cydraddoldeb llawn o effaith gwahanol fodelau. Mae'r asesiad yn nodi'r nodweddion cydraddoldeb sydd angen eu hystyried, effaith y newid arnynt a'r camau i fynd i'r afael ac unrhyw effaith negyddol. Canlyniad hyn ydi fod ystyriaeth deg wedi ei roi i anghenion cydraddoldeb ac ein bod yn hyderus bydd trefniadau mewn lle i sicrhau fod y cynnig yn cyd-fynd ac unrhyw bolisïau perthnasol yn hyrwyddo cyfleoedd cyfartal yn gadarnhaol a bod mesurau mewn lle i sicrhau na fydd camwahaniaethu anghyfreithlon yn digwydd. Angen pwysleisio drachefn mai ysgol AAA sydd dan sylw ac felly bod cydraddoldeb anabledd yn rhan cwbl allweddol o'r holl ystyriaethau ac mai'r nod yn y pendraw yw gwella darpariaeth i ddisgyblion AAA.

Ffynonellau gwybodaeth:

Mae'r ffynonellau canlynol o wybodaeth wedi'u defnyddio at ddiben y ddogfen hon:

- Holi Penaethiaid yr ysgolion dan sylw
- Data CYBLD Ionawr 2013
- Data ystadegol a gaiff ei chadw gan Wasanaethau Dysgu Cyngor Gwynedd
- Gwybodaeth o'r Cyfrifiad
- Data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol

ATODIAD 3

Asesiad Safleoedd

Gan fod cydnabyddiaeth y byddai angen adeiladu ysgol newydd ar safle newydd i ymdrin â'r angen cynyddol am lefydd ysgol AAA yn yr ardal, pe bai yna benderfyniad i ddatblygu ysgol newydd, penderfynwyd y dylid adnabod safle priodol.

Adnabuwyd y byddai angen i unrhyw ddarpariaeth newydd fod wedi'i lleoli yn ganolog i Feirionnydd a Dwyfor ac o'r herwydd penderfynwyd chwilio am safleoedd priodol yn ardaloedd Porthmadog a Phenrhyndeudraeth.

Yn dilyn chwilio'r ardal hon yn fanwl, adnabuwyd chwe safle posib. I benderfynu ar y safle mwyaf priodol, defnyddiwyd y ffactorau a ganlyn gan gymharu pob opsiwn yn eu herbyn:

a) Maint – roedd yn rhaid i'r safle fod yn o leiaf 20,000m^2.
b) Technoleg – pa anawsterau technolegol oedd yn debygol o godi wrth ddatblygu'r safle?
c) Llifogydd – pa mor ddrwg oedd y risg o lifogydd?
d) Traffig – pa mor anodd fyddai darparu mynediad i'r safle?
e) Cynllunio – beth fyddai'r tebygolrwydd o gael caniatâd cynllunio?
f) Effaith ar gostau datblygu – y tebygolrwydd y byddai datblygu'r safle yn creu unrhyw gostau sylweddol yn ychwanegol i'r costau hynny a adnabuwyd eisoes ac sydd wedi'u cynnwys yn y gyllideb.

O ganlyniad i asesu'r chwech opsiwn yn erbyn y ffactorau hyn (gweler isod), daethpwyd i'r casgliadau a ganlyn:

a) Bod llifogydd yn risg uchel yn y safle ger Ysgol Eifionydd;
b) Nad oedd unrhyw un o'r safleoedd yn gyfan gwbl heb risg, ond fod y risgiau oedd yn gysylltiedig â safle Parc Eryri yn llai na'r safleoedd eraill ac y byddai modd eu rheoli wrth gynllunio'n ofalus.
c) Ystyriwyd mai safle Parc Eryri oedd yr opsiwn gorau o ran y dechnoleg.
d) Penderfynwyd felly mai Parc Eryri oedd yr opsiwn gorau.

Safle	Maint Angen safle **20,000m²** - (4.95 acer)	Technegol	Llifogydd	Ardrawiad traffig	Cynllunio	Effaith ar y costau datblygu

Safle ger Meadow Drive, Porthmadog. (Wrth ochr Ysgol Eifionydd)	• 36,432m² – (9 acer)
	• Mwy na digon o dir i adeiladu
	• Tir Preifat ond ar y farchnad.
		• Eithaf gwastad a chlir
		• Cyn safle swyddfeydd contractwyr ffordd osgoi Porthmadog, felly
		  • Mynediad i'r safle yn barod
		  • Trydan ar y safle i'r contractwyr
			• Mewn parth risg llifogydd uchel – C1
			• Modelau llifogydd wedi'u paratoi gan Ymgynghorwyr allanol.
			• Angen gwaith paratoi i godi lefelau'r safle cyn adeiladu.
			• Angen ail-fodelu'r safle wedi cyhoeddi Model Llifogydd diwygiaedig yr NRW ddiwedd Mai.
			• Posibilrwydd cryf o achosi llifogydd mewn mannau eraill pe datblygir y safle yma.
			• Trafodaeth gyda'r NRW wedi parhau ers misoedd, dim datrusiad ar y gorwel.
				• Mynediad prsesennol i'r safle yn dda.
				• **OND** Ni fyddai modd defnyddio'r mynediad yma i'r Ysgol gan na fyddai yn cydymffurfio a gofynion TAN15 Datblygiada llifogydd.
				• O ganlyniad i'r uchod byddai'n rhaid defnyddio'r mynediad presennol i Ysgol Eifionydd sydd eisioes yn is-safonol.
				• Bydd angen darparu man troi a pharcio oddi ar y briffordd
				• Dim asesiad traffig ffurfiol wedi'i gomisiynu.
					Yn erbyn:
					• Tu allan i'r ffin datblygu; dim tystiolaeth ei fod wedi cael ei ddatblygu yn y gorffennol.
					• Oddi mewn i'r parth risg llifogydd uchel C1
					
					O blaid:
					• Y safle ar un o brif lwybrau bysus yr ardal, ac o fewn taith gerdded neu feicio i drigolion lleol, felly'n hygyrch trwy ddulliau gwahanol o deithio.
						• Costau sylweddol i godi lefelau lloriau'r adeilad uwchlaw lefel y llifogydd er mwyn cydymffurfio a TAN 15 Datblygiad a Risg Llifogydd.
						• Costau amddiffyn adeiladau a thiroedd cyfagos rhag effeithiau llifogydd wedi newid lefelau'r safle.
						• Creu mynedfa newydd i'r safle drwy Ysgol Eifionydd.

Safle i'r Dwyrain o Dremadog ger y drofan gyferbyn ag Ysgol Y Gorlan.	• 24,500m² – (5.93 acer) • Tir preifat – gyda cynnig i'w werthu.	• Gwastad a chlir yn gyffredinol • Peth tystiolaeth o ddwr yn sefyll ar y tir • Ceuffos ddraenio fawr ar	• Mewn parth risg llifogydd uchel – C1 • Dim modelu llifogydd wedi'u	• Mynediad oddi ar Ffordd Dulyn, Tremadog gyda gwelededd da i'r ddau gyfeiriad.	*Yn erbyn:* • Tu allan i'r ffin datblygu; dim tystiolaeth ei fod wedi cael ei ddatblygu yn y gorffennol. • Oddi mewn i'r parth risg	• Costau sylweddol i godi lefelau lloriau'r adeilad uwchlaw lefel y llifogydd er mwyn

		hyd ffin gorllewinol y safle. • Tystiolaeth fod olion Rhufeinig wedi'u darganfod i'r gorllewin o'r safle – angen mwy o ymchwiliadau archeolegol.	comisiynu'n benodol ar y safle yma, ond tebygrwydd y byddai'r canlyniadau'n debyg i Safle Meadow Drive.	• Dim asesiad traffig ffurfiol wedi'i gomisiynu.	llifogydd uchel C1 • Ymwthiad i gefn gwlad agored; *O blaid*: • Y safle ar un o brif lwybrau bysus yr ardal, ac o fewn taith gerdded neu feicio i drigolion lleol, felly'n hygyrch trwy ddulliau gwahanol o deithio. • Mae'r safle'n llenwi bwlch rhwng y pentref a ffordd osgoi newydd Tremadog a Phorthmadog.	cydymffurfio a TAN 15 Datblygiad a Risg Llifogydd. • Costau amddiffyn adeiladau a thiroedd cyfagos rhag effeithiau llifogydd wedi newid lefelau'r safle.
Safle cyn bencadlys Gelert, Parc Busnes Porthmadog.	• 18,000m² – (4.45 acer) • Tir preifat – ar werth.	• Safle gwastad wedi'i ddatblygu eisioes. 40% o'r safle wedi orchuddio gan adeilad diwydianol a swyddfeydd. • Lefel llawr yr adeilad yma uwchlaw lefel y llifogydd. Byddai angen tua hanner arwynebedd y llawr yma i'r Ysgol. • Byddai angen gwneud profion i sefydlu os y byddai'r sylfaeni yn addas i'r Ysgol newydd. • Gwasanaethau ar y safle.	• Y Safle gyfan mewn parth risg llifogydd uchel – C1 • Tystiolaeth fod 40% o'r safle wedi'i godi uwchlaw lefel y llifogydd pan y datblygwyd y safle. • Dim modelu llifogydd wedi'u comisiynu'n benodol ar y safle yma, ond tebygrwydd y byddai'r canlyniadau'n debyg i Safle Meadow Drive.	• Mynediad da i'r safle oddi ar Ffordd Penamser (A497) • Dim asesiad traffig ffurfiol wedi'i gomisiynu.	*Yn erbyn:* • Y safle yn rhan o barc busnessy'n cael ei warchod yn y CDU ar gyfer defnydd cyflogaeth – dosbarth defnydd B1.	• Gan fod y safle eisioes wedi cael ei ddatblygu mae'n bur debyg fod y prif wasanaethau ar y safle yn barod. • Lefel 40% o'r safle wedi godi yn barod. • Costau uwch i brynu'r safle gan fod adeilad arn o yn barod • Costau dymchwel yr adeilad presenol.
Safle ym Mharc Busnes Eryri, Penrhyndeudraeth.	• 25,294m² - (6.25 acer) • Tir ym mherchnogaeth Llywodraeth Cymru ond parodrwydd	• Gwahaniaeth lefel sylweddol (9.00m) o flaen i gefn y safle. Angen gwaith peirianyddol sylweddol i lefelu neu greu terasau. • Y safle ei hyn heb ei ddatblygu, OND yr holl wasanaethau ar yr ystad.	• Ddim mewn parth risg llifogydd	• Mynediad safonol oddi ar y briffordd i'r Parc Busnes. • Lôn fynediad i'r safle o'r ddwy ochr gyda palmentydd. • Byddai angen creu drapariaeth parcio a	*Yn erbyn:* • Dim tystiolaeth fod y safle wedi cael ei ddatblygu yn y gorffennol. • Yn rhan o barc busnes sy'n cael ei warchod yn y CDU ar gyfer defnydd cyflogaeth, dosbarth defnydd B1.	• Yr angen am waith peirianyddol sylweddol i lefelu/sefydlu terasau yn arwain at gostau uwchlaw yr hyn a ddefnyddiwyd wrth lunio'r bid cyfalaf. • Gwrthddadl i'r uchod

	i'w osod ar lês o 999 mlynedd.	• Ffyrdd mynediad, gyda thraeniant a goleuadau mewn lle yn barod. • Astudiaethau manwl wedi'i gwneud o'r safle eisioes gan eraill yn ddiweddar, gan ddangos nad oes rhwystrau naturiol i ddatblygu'r safle o safbwynt daeareg, ecoleg nag archeoleg. • Gwifrau trydan 400kV yn croesi yn agos at ffin ddwyreiniol y safle. Cadarnhad gan National Grid nad oes lefelau uwch yn y maes magnetig 100m i ffwrdd o'r gwifrau nag a geir yn unrhywle arall. Golygai hyn fod 90% o'r safle ar gael i'w ddatblygu.		man troi oddi ar y safle, ond mae digon o le. • Prinder llefydd parcio yn Galw Gwynedd, ceir yn parcio ar y ffordd fynediad. • Dim asesiad traffig ffurfiol wedi'i gomisiynu.	• Adeiladau presennol yn y Parc yn cael eu defnyddio ar gyfer defnydd amgen. Byddai angen ystyried beth fyddai colli rhagor o ofod i ddefnydd amgen ar y strategaeth i gynnall cyflenwad digonol o dir i ddibenion cyflogaeth B1. • Astudiaeth Tir Cyflogaeth 2012, sy'n ffurfio rhan o sail dystiolaeth i'r CDLl ar y Cyd, wedi'i adnabod fel un o gyfres o Brif Safleoedd sydd angen eu gwarchod. *O blaid*: • Mae'r safle'n agos at Benrhyneudraeth ac yn cael ei amgylchynu fwy neu lai gan ddatblygiad presennol • Y safle ar un o brif lwybrau bysus yr ardal, ac o fewn taith gerdded neu feicio i drigolion lleol, felly'n hygyrch trwy ddulliau gwahanol o deithio. • Potensial i sgrinio. • Y safle wedi adnabod wedi'i ddynodi ar gyfer defnydd B1 yn y CDU presennol ac mewn cynllun datblygu blaenorol, er hyn nid oes ymgais wedi'i wneud i'e ddatblygu i'r defnydd yma.	yw fod prif wasanaethau, ynghyd a thraeniant a ffyrdd yn gwasanaethu'r safle yn barod.
Safle	**Maint**	**Technegol**	**Llifogydd**	**Ardrawiad traffig**	**Cynllunio**	**Effaith ar y costau datblygu**
Safle ger Canol Cae, Penrhyndeudraeth. (Tu ôl i'r gyfnewidfa deleffon	• 13,200 m² - (3.3 acer) • Safle fel ag y mae ddim yn ddigon mawr, ond posibilrwydd fod tir sy'n ymylu ar y safle ar gael.	• Tir anwastad gyda sawl ponc greigiog a phant. Angen gwaith sylweddol i lefelu'r tir cyn y gellid ei ddatblygu fel safle ysgol. Posib ei fod yn fwy addas i adeiladu tai gan nad yw lefelau mor bwysig. Nifer o unedau llai. • Nant yn rhedeg drwy ganol y safle, byddai angen creu	• Nid yw'r safle oddi mewn i barth llifogydd. • Rhan o'r safle gyda brwyn yn tyfu arno, tystiolaeth ei fod yn wlyb.	• Mynediad presennol oddi ar y briffordd yn annigonol ac yn cael ei rannu â'r ffermdy ac ystad o dai preswyl. • Dim asesiad traffig ffurfiol wedi'i gomisiynu.	*Yn erbyn:* • Mae rhan o'r safle wedi cael ei ddynodi ar gyfer tai yn y CDU presennol ac mewn cynllun datblygu blaenorol. • Er hyn, nid oes ymgais wedi'i wneud i'w ddatblygu i'r defnydd yma. • Y safle wedi adnabod ar y Gofrestr Tir posib ar gyfer y	• Gan fod y safle wedi#i ddynodi yn dir adeiladu tai, peryg y bydd ei werth/bris yn llawer uwch nag sydd wedi'i ddarparu yn yr achos busnes. • Costau sylwedol i lefelu'r safle i'w wneud yn addas i Ysgol.

	• Tir preifat, ond ar y farchnad. • Dim sicrwydd fod tir ychwannegol ar gael.	ceuffos neu beipen i'w chladdu er mwyn gwneud y mwyaf or safle. • Gwifrau trydan 15kV yn croesi'r safle. • Peipen nwy pwysedd uchel yn ymylu ar ac yn croesi rhan ddwyreiniol y safle.			CDLl ar y Cyd sy'n dangos ei argaeledd ar gyfer datblygiad tai. *O blaid*: • Mae'r rhan fwyaf o'r safle y tu mewn i'r ffin ddatblygu. • Y safle'n integreiddio a chysylltu'n dda gyda phatrwm datblygu presennol y ganolfan leol • Yng nghanol y ganolfan leol sydd ar un o brif lwybrau bysus yr ardal, ac o fewn taith gerdded neu feicio i drigolion lleol, felly'n hygyrch trwy ddulliau gwahanol o deithio, cyd-fynd a maen prawf 2 o Bolisi CH37. • Potensial i sgrinio	• Costau sylweddol i amgau'r ffos, uwchlaw beth sydd yn yr achos busnes. • Costau dadgyfeirio'r llinell drydan.
Safle ger cae chwarae Maes Y Parc, Penrhyndeudraeth.	• 21,350m² - (5.3 acer) • Tir preifat. – Cynnig i'w werthu.	• Llethr gweddol serth i lawr o'r briffordd (A487) i lawr i waelod y dyffryn. Gweddol wastad 66% o'r safle. • Mynedfa oddi ar y briffordd. • Angen gwaith sylweddol i greu ffordd i lawr at lefel adeiladu. • Angen codi lefelau llawr y dyffryn i osgoi llifogydd. • Brwyn yn tyfu o amgylch y nant – tir gwlyb • Gwifrau trydan 15kV yn croesi'r safle o ddau gyfeiriad. • Prif beipen nwy (Hen ac ddim yn cael ei defnyddio) yn croesi'r safle.	• Hanner y safle oddi mewn i barth llifogydd C2. • Byddai angen codi'r tir yn yr ardal yma i gyd-ymffurfio â gofynion cynllunio TAN 15 Datblygiad a Risg Llifiogydd • Dim modelu llifogydd wedi'u comisiynu'n benodol ar y safle.	• Mynediad presennol oddi ar y briffordd yn annigonol, ond y mae cyfleuon i greu mynediad gwell. • Angen gwaith sylweddol i greu mannau troi a ffordd i lawr i'r Ysgol. • Dim asesiad traffig ffurfiol wedi'i gomisiynu.	*Yn erbyn:* • Mae'r safle tu allan i'r ffin ddatblygu ac nid ellir ei ddisgrifio fel tir a ddatblygwyd o'r blaen, gan nad oes adeilad arno'n barod nac olion adeilad a fu yno yn y gorffennol. • Hanner y safle tu mewn i barth llifogydd C2. Angen bodloni gofynion Polisi B29 y CDU, Polisi Cynllunio Cymru a TAN15 Datblygiad a Risg Llifogydd. • Er bod cae chwarae gerllaw, nid oes cysylltiad da rhwng y safle a ffurf adeiledig bresennol y ganolfan leol. Credir y byddai'r datblygiad yn ymwthiad i gefn gwlad agored sy'n ffurfio rhan o osodiad i Barc Cenedlaethol Eryri. • Y safle yn ffinio â ffin Parc Cenedlaethol Eryri. **NODYN:** Awgrym gan y Cynllunwyr y gellid	• Costau codi lefel y tir uwchlaw'r lefel llifiogydd. • Costau sylweddol i amgau'r ffos, uwchlaw beth sydd yn yr achos busnes. • Costau dadgyfeirio'r llinell drydan. • Costau prynu, digolledu' ac ail-leoli'r Cae Chware. • Yr angen am waith peirianyddol sylweddol i greu ffordd i lawr i'r lefel isaf.

					lleihau rhai o'r pryderon uchod drwy gyfnewid safle gyda'r Cae Chwarae, gan adeiladu'r Ysgol ar y cae chwarae sydd yn agosach at y pentref. *O blaid*: • Mae'r safle ar un o brif lwybrau bysus yr ardal, ac o fewn taith gerdded neu feicio i drigolion lleol, felly'n hygyrch trwy ddulliau gwahanol o deithio, cyd-fynd a maen prawf 2 o Bolisi CH37.	

ADRODDIAD I'R CABINET
10 Mehefin 2014

Aelod Cabinet: Cynghorydd Gareth Thomas

Pwnc: Dyfodol darpariaeth addysg anghenion arbennig ym Meirionnydd a Dwyfor

Swyddog cyswllt: Iwan T Jones – Cyfarwyddwr Corfforaethol /
Garem Jackson – Swyddog Gwella Ansawdd Addysg / Arweinydd Prosiect

---

Y penderfyniad a geisir/pwrpas yr adroddiad

Pwrpas yr adroddiad hwn yw ceisio caniatâd Cabinet y Cyngor i gychwyn cyfnod o ymgynghori statudol ar y cynnig i ddatblygu ysgol addysg anghenion arbennig newydd ym Mhenrhyndeudraeth. Gyda darpariaeth preswyl ac egwyl fer, ac ail-leoli Ysgol Hafod Lon ac Uned Tŷ Aran i'r safle.

Barn yr aelod lleol

Bydd unrhyw sylwadau gan yr Aelodau Lleol yn cael eu cyflwyno yn y cyfarfod.

---

1. CYFLWYNIAD

1.1 Pwrpas yr adroddiad hwn yw gofyn i Gabinet y Cyngor am ganiatâd i gynnal cyfnod o ymgynghori statudol ar y bwriad i aildrefnu'r ddarpariaeth Anghenion Addysgol Arbennig (AAA) yn ardaloedd Meirionnydd a Dwyfor o Wynedd. Gofynnwn i'r Cabinet benderfynu ar:

i. Y model a ffafrir ar gyfer y ddarpariaeth AAA i ymgynghori arno,
a
ii. Y safle newydd arfaethedig ar gyfer yr ysgol AAA i wasanaethu'r plant a phobl ifanc ym Meirionnydd a Dwyfor sydd angen addysg AAA.

1.2 Yn ei gyfarfod ar 9 Hydref 2012, cytunodd y Cabinet ar y *'Cynllun Blaenoriaethau – Maes Trefniadaeth Addysg'* oedd yn cynnwys bwriad y Cyngor i addasu ei ddarpariaeth AAA.

1.3 Yn yr adroddiad nodwyd *dyhead gan y Cyngor i ddiwygio ei ddarpariaeth Addysg Arbennig oherwydd bod y ddarpariaeth bresennol yn Ysgol Hafod Lon dros ei chapasiti ac angen ei moderneiddio a'i hymestyn.*

1.4 Hefyd, nodwyd fod *darpariaeth briodol ac addas ar gyfer rhan ogleddol y sir yn Ysgol Pendalar, Caernarfon, a bydd y datblygiad yma yn anelu i sicrhau darpariaeth debyg, mewn man canolog, ar gyfer gweddill y sir. Y bwriad yw darparu canolfan rhagoriaeth ranbarthol Addysg Anghenion Arbennig ac i resymoli'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion sydd wedi'u lleoli allan o'r sir ar hyn o bryd. Nid yw'r ddarpariaeth bresennol wedi ei lleoli'n ganolog ar gyfer yr ardal mae'n ei gwasanaethu, ac nid yw'r cyfleusterau chwaith ddim yn cwrdd ag anghenion addysgol modern.*

1.5 Sefydlwyd Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif gan Lywodraeth Cymru ym mis Mawrth 2010 fel rhaglen fuddsoddi cyfalaf strategol, tymor hir i sefydlu cenhedlaeth o ysgolion 21ain ganrif yng Nghymru. Nod y rhaglen yw canolbwyntio adnoddau yn yr ysgolion iawn yn y llefydd iawn.

1.6 Mae Cyngor Gwynedd wedi adnabod Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif fel blaenoriaeth allweddol yng Nghynllun Corfforaethol Strategol yr Awdurdod Lleol. Mae'r Cyngor yn ymroddedig i ddatblygu prosiectau cyfalaf o ansawdd uchel fel rhan greiddiol o wella'r ddarpariaeth addysg trwy sicrhau ysgolion o faint a lleoliad priodol trwy'r sir.

1.7 Mae Cyngor Gwynedd wedi adnabod yr angen am ysgol AAA newydd ar gyfer ardaloedd Meirionnydd a Dwyfor yng Ngwynedd fel un o'r prosiectau blaenoriaeth yn ei Raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif.

1.8 Mi fydd yr ysgol newydd yn derbyn unrhyw blentyn sydd â datganiad oherwydd cyflwr cydnabyddedig o ran anghenion addysgol/meddygol, e.e. awtistiaeth, a fyddai ddigon difrifol ym marn arbenigwyr a'r panel cymedroli datganiadau (sy'n cynnwys pennaeth ysgolion Hafod Lon a Phendalar) i gael mynediad at ysgol arbennig. Ni fyddai'r ysgol yn derbyn plant ag anawsterau emosiynol ac ymddygiadol ble nad oes ganddynt gyflwr anghenion addysgol/meddygol yn ogystal.

1.9 Byddai'r cynnig i adeiladu ysgol AAA newydd yn sicrhau y gwireddir **Cynllun Strategol 2013 – 2017** y Sir i ddarparu'n gyfartal a theg ar gyfer ei holl drigolion, trwy adeiladu ysgol arbennig newydd yn ne'r sir sy'n sicrhau mynediad cyfartal i ddarpariaeth arbenigol, waeth lle mae disgyblion gydag anawsterau dysgu mwy dwys a lluosog yn byw.

1.10 Bydd y datblygiad hefyd yn helpu i gwrdd â'r pedair nod yng **Nghynllun Strategol 2013 - 2017** Gwynedd ar gyfer **Plant a Phobl Ifanc, *'Cefnogi pob plentyn a pherson ifanc i fyw bywydau llawn'*** gyda phwyslais arbennig ar flaenoriaethau 1, 2 a 3, a gwell rhagolygon ar gyfer cyflawni'r bedwaredd flaenoriaeth.

- Codi safonau addysgol plant a phobl ifanc;
- Rhoi cyfleoedd cyfartal i grwpiau o blant, pobl ifanc a theuluoedd bregus;
- Gwella addasrwydd y system ysgolion;
- Paratoi pobl ifanc yn well ar gyfer gwaith a bywyd.

1.11 Mae'r **Cynllun Strategol** yn cyfeirio at yr angen i: 'wella rhai adeiladau i greu rhwydwaith cynaliadwy o ysgolion sy'n addas ar gyfer y dyfodol' a 'chynyddu nifer y llefydd ysgol sydd ar gael i blant gydag anghenion addysgol ychwanegol ym Meirionnydd/Dwyfor', sef yr ardaloedd lle mae'r boblogaeth yn fwyaf gwasgaredig yng Ngwynedd.

1.12 Bydd datblygu Ysgol AAA newydd sy'n addas o ran ei lleoliad, yr adeilad, y staff a'r adnoddau yn galluogi'r awdurdod i ymateb yn llawn i hawliau rhieni i ddewis addysg addas i'w plant – boed hynny'n ysgol briflif neu ysgol arbennig **(Deddf Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd 2001)** ac i gydymffurfio â gofynion y **Ddeddf Cydraddoldeb (2008)**.

1.13 Bydd y datblygiad hwn hefyd yn cydymffurfio â pholisi Iaith Gymraeg a Strategaeth Iaith ddiweddaraf Cyngor Gwynedd wrth sicrhau ein bod yn bodloni hawl y disgyblion hyn i dderbyn eu haddysg yn eu hiaith gyntaf, ac y perchir dymuniadau eu rhieni.

1.14 Bydd penderfyniad Cyngor Gwynedd i flaenoriaethu darpariaeth ysgol AAA newydd sy'n addas i bwrpas, yn ateb yr argymhelliad i parhau i weithio gyda'r AALl i wireddu'r cynlluniau ar gyfer gwella addasrwydd ac ansawdd yr adeilad yn adroddiad arolwg Ysgol Hafod Lon gan Estyn yn 2010 oedd yn

datgan nad yw *'maint yr ysgol a'r cyfleusterau ynddi bellach yn ddigonol ar gyfer nifer y dysgwyr'* (roedd 38 o ddisgyblion yn mynychu'r ysgol ar adeg yr arolwg).

1.15 Yn ogystal, mae'r **Adroddiad Adolygiad Strategol o Anghenion Dysgu Ychwanegol** a gomisiynwyd i CAPITA gan Gyngor Gwynedd yn 2011, yn gwneud cysylltiadau uniongyrchol rhwng yr angen i drawsffurfio gwasanaethau ADY/AAA a darpariaeth yr ysgol AAA newydd yn ardal Meirionnydd a Dwyfor.

2. YR ACHOS FUSNES

2.1 Yn dilyn cymeradwyaeth y Cabinet i '*Cynllun Blaenoriaethau – Maes Trefniadaeth Addysg'* yn ei gyfarfod ar 9 Hydref 2012, aethpwyd ati i weithredu'r prosiect gan gynnwys creu achos fusnes fydda'n amlinellu'r anghenion busnes ac ystyried opsiynau ar gyfer dyfodol darpariaeth AAA yn Meirionnydd a Dwyfor. Nid yn unig fydda'r achos fusnes yn rhoi cyfeiriad i'r prosiect ond mi fydda hefyd yn angenrheidiol er mwyn sicrhau arian o Llywodraeth Cymru tuag at gostau cyfalaf sefydlu ysgol newydd. Mi fydd yr achos fusnes i Llywodraeth Cymru yn gorfod cael ei chyflwyno ar sail Model Pum Achos.

2.2 Mae cam cyntaf yr achos fusnes, sef y 'Strategic Outline Case' bellach wedi ei gymeradwyo gan Llywodraeth Cymru. Roedd hyn yn cynnwys yr achos dros newid, anghenion busnes a'r gwerthusiad opsiynau.

2.3 Mae amlinelliad o'r sefyllfa bresennol ac achos dros newid i weld yn **Atodiad 1.**

3 DATBLYGU OPSIYNAU A CYTUNO'R FFORDD YMLAEN

3.1 Er mwyn adnabod ac asesu opsiynau posib ar gyfer darpariaeth addysg AAA yn y dyfodol ym Meirionnydd a Dwyfor, penderfynwyd sefydlu Gweithgor. Yn ystod cyfarfodydd niferus o'r Gweithgor, trafodwyd yr angen am y newid, anghenion AAA yr ardal yn y dyfodol, a chytuno ar opsiynau posib a fyddai'n bodloni'r anghenion hynny. Roedd aelodau'r Gweithgor yn cynnwys swyddogion Cyngor Gwynedd o'r Adran Addysg a'r Adran Gwasanaethau Cymdeithasol, Cynghorwyr Lleol a diddordeb yn maes AAA, cadeirydd corff llywodraethu Ysgol Hafod Lon, pennaeth Ysgol Hafod Lon a'r person cyfrifol am Uned Tŷ Aran, pennaeth Ysgol y Gader, Dolgellau, Swyddog Teulu a Phobl Ifanc Scope Cymru a Swyddog Iechyd Plant Cymunedol ar gyfer Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr.

3.2 Yn ystod y cyfres o gyfarfodydd, cytunodd y Gweithgor restr hir o wyth opsiwn posib ac i'w gwerthuso yn erbyn blaenoriaethau y cytunwyd arnynt o ran buddsoddi (gweler **Atodiad 2**).

3.3 Canlyniad hyn oedd cytuno rhestr fer o bedwar opsiwn, gan gynnwys ffordd ymlaen a ffafrir. Mae'r 4 opsiwn yma ynghyd a'r manteision ac anfanteision ac yna casgliad ar eu addasrwydd fel opsiwn ar gyfer dyfodol darpariaeth AAA yn Meirionnydd a Dwyfor i weld yn **Atodiad 2**.

3.4 Mae costau cyfalaf a refeniw y pedwar opsiwn i'w gweld isod a'r casgliad gytunwyd gan y Gweithgor ar gyfer pob un o'r opsiynau.

3.4.1 Opsiwn 1: gwneud dim

Byddai'r opsiwn hwn yn golygu bod Gwynedd yn parhau â'i ddarpariaeth bresennol

Costau Cyfalaf

Os yn parhau a'r sefyllfa bresennol rhagwelir angen am wario o ddeutu £1.5m er mwyn parhau a Ysgol Hafod Lon yn ei lleoliad presennol ac Unedau Ty Aran a Ty Meirion fel ac y mae nhw ac yna gwariant cyson ar gyfer cynnal yr adeiladau. Ni fydd hyn yn gwella'r cyfleusterau nac yn cynyddu maint yr ysgol i dderbyn mwy o blant.

Costau Refeniw

	Nifer disgyblion	Presennol (2013/2014)
Ysgol Hafod Lon - Dyraniad	46	£764,122
Tŷ Aran - Cyllideb	3	£103,040
Tŷ Meirion - Cyllideb	10	£240,000
Uned ABC	8	£73,178
Egwyl fer - Barnados		£62,000
Egwyl fer - Gwasanaethau eraill		£52,000
Preswyl a dyddiol all-sirol (addysg+preswyl)	2+5 disgybl	£562,050
Disgyblion prif lif	59	£1,003,000
Costau cludiant		£447,719
Cyfanswm Cost Refeniw	**133**	**£3,307,109**
Incwm Allanol		
Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr		£144,000
Cyfanswm Incwm		**£144,000**
Cyfanswm Cost NET		**£3,163,109**

Casgliad

Ystyriwyd na fyddai'r opsiwn hwn yn rhoi fawr ddim o fanteision gwirioneddol i ddyfodol AAA yn yr ardal, ac y byddai'n arwain at nifer o anfanteision, megis dim digon o lefydd ysgol AAA, cyfleusterau'n parhau i beidio â bod yn addas i bwrpas, lleoliad yr ysgol AAA ddim yn ganolog i Feirionnydd a Dwyfor, rhai plant yn gorfod parhau i fynd allan o'r sir i dderbyn eu haddysg.

Nid oedd yn cynnig gwella addysg i blant gydag AAA ym Meirionnydd a Dwyfor ddigon i ateb yr anghenion strategol a busnes angenrheidiol ar gyfer y dyfodol. Ni fyddai ychwaith yn ateb yr anghenion strategol a busnes am ddarpariaeth breswyl yng Ngwynedd fyddai'n caniatáu i blant fynychu'r ysgol newydd yn hytrach na darpariaeth gostus tu allan i'r sir, neu'n caniatáu darpariaeth egwyl fer i deuluoedd.

3.4.2 ***Opsiwn 2:*** Datblygu Canolfan AAA newydd wedi'i lleoli ym Mhenrhyndeudraeth, yn cynnwys ysgol ar gyfer hyd at 100 o blant, darpariaeth 6 gwely preswyl/egwyl fer gan ail-leoli Ysgol Hafod Lon a ac Unedau Tŷ Aran a Thŷ Meirion. Byddai'r opsiwn hwn yn golygu:

Costau Cyfalaf

Mi fydda cost cyfalaf o adeiladu'r ysgol newydd ac uned preswyl / ysbaid yn £12.4m gyda Llywodraeth Cymru'n cyfrannu £6.2m tuag at y gost yma.

Costau Refeniw

	Nifer disgyblion	
Ysgol newydd - Dyraniad	100	£1,639,860
Uned preswyl / egwyl fer	6 gwely	£550,000
Disgyblion prif lif	33	£561,000
Costau cludiant		£357,872
Cyfanswm Cost Refeniw	**133**	**£3,108,732**
Incwm Allanol Posib		
Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr		£0
Awdurdodau Lleol Eraill *		£183,333
Cyfanswm Incwm		**£183,333**
Cyfanswm Cost NET		**£2,925,399**

* Does dim sicrwydd o'r costau incwm yma. Er fod cwpl o Awdurdodau Lleol eraill wedi mynegi diddordeb yn y posiblrwydd o ddanfon plant i'r ysgol newydd, fel disgyblion dyddiol neu preswyl yn y dyfodol, does dim sicrwydd bydd hyn yn digwydd.

Casgliad

Mae manteision yr opsiwn hwn yn cynnwys digon o lefydd ysgol AAA; cyfleusterau modern gydag adnoddau arbenigol, wedi'u lleoli'n ganolog i Feirionnydd a Dwyfor; llai o blant yn gorfod mynd allan o'r sir gan arwain at arbedion ariannol; darpariaeth breswyl a darpariaeth egwyl fer i deuluoedd Gwynedd, canolfan i gydweithio'n amlasiantaethol a chostau is.

Y brif anfantais fyddai gwneud i ffwrdd â'r ddarpariaeth AAA yn ne'r sir yn Uned Tŷ Meirion sy'n galluogi plant i fod yn rhan o addysg uwchradd briflif sydd o fewn pellter rhesymol i'w cartrefi.

Byddai'r opsiwn hwn yn ymdrin â'r holl anghenion strategol a'r anghenion busnes ond byddai'n golygu rhoi'r gorau i'r ddarpariaeth yn Uned Tŷ Meirion.

3.4.3 ***Opsiwn 3:*** Datblygu Canolfan AAA newydd wedi'i lleoli ym Mhenrhyndeudraeth, yn cynnwys ysgol ar gyfer hyd at 100 o blant, darpariaeth 6 gwely preswyl / egwyl fer, gan ail-leoli Ysgol Hafod Lon a pharhau â'r ddarpariaeth bresennol yn unedau Tŷ Aran a Thŷ Meirion. Byddai'r opsiwn hwn yn golygu:

Costau Cyfalaf

Mi fydda cost cyfalaf o adeiladu'r ysgol newydd ac uned preswyl / ysbaid yn £12.4m gyda Llywodraeth Cymru'n cyfrannu £6.2m tuag at y gost yma.

Costau Refeniw

	Nifer disgyblion	
Ysgol newydd - Dyraniad	100	£1,639,860
Uned Ty Aran - cyllideb	3	£103,040
Uned Ty Meirion - cyllideb	10	£240,000
Uned preswyl / egwyl fer	6 gwely	£550,000
Disgyblion prif lif	20	£340,000
Costau cludiant		£439,149
Cyfanswm Cost Refeniw	**133**	**£3,312,049**
Incwm Allanol Posib		
Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr		£0
Awdurdodau Lleol Eraill *		£183,333

Cyfanswm Incwm		**£183,333**
Cyfanswm Cost NET		**£3,128,716**

* Does dim sicrwydd o'r costau incwm yma. Er fod cwpl o Awdurdodau Lleol eraill wedi mynegi diddordeb yn y posiblrwydd o ddanfon plant i'r ysgol newydd, fel disgyblion dyddiol neu preswyl yn y dyfodol, does dim sicrwydd bydd hyn yn digwydd.

Casgliad

Mae manteision yr opsiwn hwn yn cynnwys digon o lefydd ysgol AAA; cyfleusterau modern gydag adnoddau arbenigol, wedi'u lleoli'n ganolog i Feirionnydd a Dwyfor; llai o blant yn gorfod mynd allan o'r sir gan arwain at arbedion; darpariaeth breswyl a darpariaeth egwyl fer i deuluoedd Gwynedd, canolfan i gydweithio'n amlasiantaethol; parhau â'r ddarpariaeth yn Nhŷ Meirion sy'n galluogi plant o dde'r sir i fod yn rhan o addysg uwchradd briflif sydd o fewn pellter rhesymol i'w cartrefi.

Y brif anfantais fyddai costau refeniw uwch o ganlyniad i barhau â'r Unedau AAA yn Nolgellau ac y byddai'r plant sy'n parhau i fynychu'r unedau hyn yn cael defnydd cyfyngedig o'r adnoddau AAA arbenigol modern.

Byddai'r opsiwn hwn yn ymdrin â'r holl anghenion strategol a'r anghenion busnes ond byddai'n golygu parhau â'r ddarpariaeth ddrud sy'n cael ei thanddefnyddio yn Uned Tŷ Aran.

3.4.4 Opsiwn 4: Datblygu Canolfan AAA newydd wedi'i lleoli ym Mhenrhyndeudraeth, yn cynnwys ysgol ar gyfer hyd at 100 o blant, darpariaeth 6 gwely preswyl / egwyl fer, gan ail-leoli Ysgol Hafod Lon ac Uned Tŷ Aran a pharhau â'r ddarpariaeth bresennol yn Uned Tŷ Meirion. Byddai'r opsiwn hwn yn golygu:

Costau Cyfalaf

Mi fydda cost cyfalaf o adeiladu'r ysgol newydd ac uned preswyl / ysbaid yn £12.4m gyda Llywodraeth Cymru'n cyfrannu £6.2m tuag at y gost yma.

Costau Refeniw

	Nifer disgyblion	
Ysgol newydd - Dyraniad	100	£1,639,860
Uned Ty Meirion - cyllideb	10	£240,000
Uned preswyl / egwyl fer	6 gwely	£550,000
Disgyblion prif lif	23	£391,000
Costau cludiant		£424,008

Cyfanswm Cost Refeniw	**133**	**£3,244,868**
Incwm Allanol Posib		
Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr		£0
Awdurdodau Lleol Eraill *		£183,333
Cyfanswm Incwm		**£183,333**
Cyfanswm Cost NET		**£3,061,535**

* Does dim sicrwydd o'r costau incwm yma. Er fod cwpl o Awdurdodau Lleol eraill wedi mynegi diddordeb yn y posiblrwydd o ddanfon plant i'r ysgol newydd, fel disgyblion dyddiol neu preswyl yn y dyfodol, does dim sicrwydd bydd hyn yn digwydd.

Casgliad

Mae manteision yr opsiwn hwn yn cynnwys digon o lefydd ysgol AAA; cyfleusterau modern gydag adnoddau arbenigol, wedi'u lleoli'n ganolog i Feirionnydd a Dwyfor; llai o blant yn gorfod mynd allan o'r sir sy'n arwain at arbedion; darpariaeth breswyl ac egwyl fer i deuluoedd Gwynedd; canolfan i gydweithio'n amlasiantaethol; parhau â'r ddarpariaeth yn Nhŷ Meirion sy'n galluogi plant o dde'r sir i fod yn rhan o addysg uwchradd briflif sydd o fewn pellter rhesymol i'w cartrefi.

Y brif anfantais fyddai costau refeniw uwch o ganlyniad i barhau ag Uned Tŷ Meirion yn Nolgellau a defnydd cyfyngedig o'r adnoddau AAA arbenigol modern fyddai'r plant sy'n parhau i fynychu'r uned hon yn ei gael.

Byddai'r opsiwn hwn yn ymateb â'r holl anghenion strategol a'r anghenion busnes a byddai'n golygu gwneud i ffwrdd â'r ddarpariaeth ddrud sy'n cael ei thanddefnyddio yn Uned Tŷ Aran. Byddai hefyd yn golygu parhau ag Uned Tŷ Meirion ac yn galluogi plant o dde'r sir i fod yn rhan o addysg uwchradd brif ffrwd o fewn pellter rhesymol i'w cartrefi.

Rhesymeg dros barhau ag Uned Tŷ Meirion

a) Mae'r achos ar gyfer parhau ag Uned Tŷ Meirion yn Nolgellau yn un hynod berthnasol i'r disgyblion sy'n gorfod teithio'n bell i gael addysg arbenigol. Mae'r boblogaeth ddisgyblion ar hyn o bryd yn cynnwys disgyblion nad ydynt yn medru teithio'n bell iawn oherwydd anghenion meddygol cymhleth ac/neu am eu bod yn anabl iawn, ac/neu am fod ganddynt lefelau uchel o anoddefgarwch synhwyraidd ar gyfer gweithgareddau *proprioperceptive* (nid ydynt yn medru ymdopi â bod mewn cerbyd, neu'n ei gael yn brofiad gofidus tu hwnt. Ar gyfartaledd, mae'n cymryd 90 munud iddynt baratoi a dilyn eu harferion boreol i fod yn barod i gychwyn i'r ysgol, ac mae'r rhai sydd angen ffisiotherapi yn cymryd hyd yn oed mwy o amser. Ar hyn o bryd, maent yn teithio am oddeutu 30 munud i Uned Tŷ Meirion, sy'n golygu y gall eu boreau ddechrau mor gynnar â 6.30am er mwyn cyrraedd yr ysgol erbyn 9am. Byddai'r 30 munud ychwanegol i deithio i safle'r ysgol newydd ym Mhenrhyndeudraeth (sydd hanner ffordd rhwng y naill ben i Meirionnydd a Dwyfor) yn afresymol i rai o'r disgyblion hyn. Yn Nwyfor, bydd modd i ddisgyblion sydd â phroblemau cyffelyb, ac sy'n byw yn Aberdaron / Abersoch / Botwnnog ddefnyddio Uned y Traeth. Yn wahanol i ardal Meirionnydd, nid oes disgyblion PMLD (Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog) neu PMED (Anawsterau Corfforol a Meddygol) sydd ag anghenion meddygol/*proprioperceptive* ym mhellafoedd Dwyfor. Gan fod y

pellteroedd teithio i'r ddwy ysgol uwchradd arall agosaf yn ne'r sir yn 30 munud (ysgolion nad ydynt wedi'u haddasu'n llawn ar gyfer mynediad i'r anabl ar hyn o bryd), byddai cadw Tŷ Meirion yn sicrhau parhad mynediad disgyblion anabl (sydd angen mynediad i gwricwlwm prif ffrwd) i ysgol uwchradd brif ffrwd ym Meirionnydd.

b) Yn ogystal â lleihau amseroedd teithio i ddisgyblion PMED cymhleth de Meirionydd, mae Uned Tŷ Meirion yn parhau i fod yn rhan annatod o Gynllun Cydraddoldeb Strategol (Addasiadau Mynediad i'r Anabl i Ysgolion Prif Ffrwd) yr adran addysg, gan ei bod yn darparu'r cyfle i ddisgyblion cael eu hintegreiddio i ddosbarthiadau uwchradd priflif yn ddyddiol. Ar hyn o bryd mae disgyblion ysgol uwchradd Ysgol y Gader a Thŷ Meirion yn rhannu profiadau cwricwlwm megis cerddoriaeth, celf, dylunio a thechnoleg, gwasanaeth yr ysgol, mentergarwch ac ABaCh, gweithgareddau a chystadlaethau cymdeithasol a'r Urdd a phrofiadau allgyrsiol eraill. Gall y disgyblion hynny o Dŷ Meirion sy'n medru sefyll TGAU, Bac Cymru a chymwysterau lefel mynediad wneud hynny ochr yn ochr a'u cyfoedion yn yr ysgol brif ffrwd.

c) Bydd yr ysgol AAA newydd i Meirion Dwyfor yn darparu ar gyfer disgyblion ag anableddau dysgu yn bennaf, a bydd y disgyblion hynny nad oes ganddynt anableddau dysgu, ond sydd ag anableddau corfforol, yn parhau i dderbyn addysg mewn lleoliadau priflif cyn belled ag y bo modd, megis y cyfleuster a ddarperir gan Uned Tŷ Meirion.

d) Gwelwyd yr integreiddio hwn yn gryfder yn arolwg Estyn ar Ysgol y Gader yn 2010, ac mae'r holl ddata ymgynghori diweddar yn dangos fod y rhieni, y llywodraethwyr a'r gymuned leol yn dymuno gweld parhad y cyfleuster hwn. Cynhaliwyd yr arolwg Estyn diwethaf ar Ysgol y Gader, Dolgellau ym mis Rhagfyr 2010. Cyfeirir at Dŷ Meirion yn yr adroddiad fel a ganlyn:

> *'Mae disgyblion Uned Tŷ Meirion yn cael eu hintegreiddio i fywyd a gwaith yr ysgol mewn modd rhagorol. Mae'r ysgol yn monitro datblygiad addysgol a chymdeithasol y disgyblion hyn yn effeithiol iawn gan ddefnyddio dulliau arloesol.'*

4. CYFATHREBU

4.1 Cyfarfodydd

Yn dilyn y gwaith a gyflawnwyd gan y Gweithgor, cynhaliwyd cyfarfodydd gyda staff ac aelodau cyrff llywodraethu'r ysgolion perthnasol a rhieni plant gydag AAA ym Meirionnydd a Dwyfor, yn ogystal â chyfres o diwrnodiau agored i ymgynghori â'r gymuned ehangach. Cynhaliwyd y rhain yn ystod mis Hydref a mis Tachwedd 2013 ac roeddynt yn cynnwys:

- Cyfarfodydd gyda staff Ysgol Hafod Lon, Uned Tŷ Aran ac Uned Tŷ Meirion.
- Cyfarfodydd gyda chyrff llywodraethu Ysgol Hafod Lon, Ysgol Gynradd Dolgellau ac Ysgol y Gader, Dolgellau.
- Cyfarfodydd gyda rhieni ym Mhwllheli, Dolgellau, Porthmadog a Blaenau Ffestiniog.
- Diwrnodiau agored ym Mhwllheli, Dolgellau a Phorthmadog.

Prif ddiben y cyfarfodydd hyn oedd:

- Rhannu'r weledigaeth ar gyfer dyfodol y ddarpariaeth AAA ym Meirionnydd a Dwyfor.
- Egluro'r broses hyd yn hyn a gwaith y Gweithgor.
- Rhannu egin y cynlluniau ar gyfer y ganolfan AAA newydd gan gynnwys maint, adnoddau a lleoliad.
- Egluro'r gwaith sydd angen ei gwblhau i sicrhau buddsoddiad Llywodraeth Cymru.
- Derbyn barn bobl am yr opsiynau
- Rhannu'r amserlen darged ar gyfer cwblhau'r ffrydiau gwaith ac agor yr ysgol newydd.

Roedd y cyfarfodydd hyn yn gyfle i'r Cyngor ateb unrhyw gwestiynau a thrafod unrhyw bryderon oedd gan bobl yn ogystal â chasglu adborth ar gynlluniau'r ysgol a manteision yr opsiwn a ffafrir. Roedd y rhan fwyaf o'r bobl y bu i ni siarad â nhw (yn enwedig y rhieni) yn gadarnhaol iawn am y cynlluniau ac yn edrych ymlaen i weld yr ysgol newydd yn agor.

4.2 Cyfathrebu ysgrifenedig

Ym mis Gorffennaf, lluniwyd newyddlen ac fe'i hanfonwyd i bob ysgol ym Meirionnydd a Dwyfor, gan gynnwys ysgolion priflif, i gael ei dosbarthu i staff a rhieni plant AAA i egluro beth oedd amcan y prosiect a'r bwriad i ymgysylltu gyda staff, llywodraethwyr ysgol a rhieni am ganlyniad gwaith y Gweithgor.

Yn dilyn y cyfarfodydd gyda'r staff, y llywodraethwyr ysgol, y rhieni ac aelodau eraill y gymuned ym mis Hydref a mis Tachwedd, creuwyd newyddlen i rannu'r cwestiynau a godwyd a'r ymatebion a roddwyd yn ystod y digwyddiadau hynny. Rhannwyd y newyddlen gyda'r holl staff, y llywodraethwyr ysgol a'r rhieni a wahoddwyd i'r cyfarfodydd a'r dyddiau agored, p'un a oeddynt wedi mynychu ai peidio, i rannu'r adborth gyda'r holl brif fudd-ddeiliaid.

Rhoddwyd yr holl gyfathrebiadau a rannwyd cyn ac ar ôl y cyfarfodydd ar wefan Cyngor Gwynedd yn ogystal, a rhoddwyd y wybodaeth yn rhifyn mis Hydref Newyddion Gwynedd a diweddarwyd yr Aelodau Lleol drwy gyfrwng Rhaeadr, eu bwletin gwybodaeth rheolaidd.

Derbyniodd yr opsiwn a ffafrir, oedd yn seiliedig ar asesiad yn erbyn amcanion buddsoddi a ffactorau llwyddiant critigol (gweler atodiad 1) a gwblhawyd yn ystod cyfarfodydd y Gweithgor, gefnogaeth ysgubol gan mwyafrif y bobl yr ymgynghorwyd â hwy ac mae hynny'n rhoi hyder i ni yn ein dewis.

5. YR OPSIWN A FFAFRIR I YMGYNGHORI ARNO

Argymhellir ymgynghori ar y model i ddatblygu Canolfan AAA newydd wedi'i lleoli ym Mhenrhyndeudraeth, yn cynnwys ysgol ar gyfer hyd at 100 o blant, darpariaeth 6 gwely preswyl / egwyl fer, gan ail-leoli Ysgol Hafod Lon ac Uned Tŷ Aran a pharhau â'r ddarpariaeth bresennol yn Uned Tŷ Meirion. Hwn yw'r model sy'n cael ei ffafrio am y byddai'n ateb yr anghenion busnes a ganlyn:

a) Datblygu ysgol newydd mewn lleoliad canolog i blant sy'n byw yn ardaloedd Meirionnydd a Dwyfor yng Ngwynedd. Y nod yw agor y ddarpariaeth newydd ym Mhenrhyndeudraeth fydd yn golygu y bydd yn rhaid i blant AAA o Feirionnydd a Dwyfor deithio pellteroedd tebyg i dderbyn eu haddysg.

b) Cynyddu llefydd ysgol AAA ym Meirionnydd a Dwyfor i gynnig darpariaeth i hyd at 100 o blant yn cynnwys y rhai hynny gydag anghenion addysgol arbennig mwy cymhleth a dwys, gan gynnwys awtistiaeth.

c) Datblygu ysgol fydd yn cyrraedd safon Ysgolion yr 21ain Ganrif, y safon cwricwlwm uchaf, gyda adnoddau therapiwtig ac adnoddau amgen sy'n diwallu anghenion plant sydd ag anghenion addysgol arbennig mwy cymhleth a dwys, gan gynnwys awtistiaeth.

d) Datblygu ysgol sydd â'r adnoddau angenrheidiol megis pwll hydrotherapi, ystafelloedd synhwyraidd, ystafelloedd therapi adlamu arbenigol (*rebound therapy*), amgylchoedd dysgu allanol therapiwtig, cyfleusterau garddwriaethol a busnesau bychain i wireddu'r model a ffafrir.

e) Darparu cyfleuster 6 gwely preswyl / egwyl fer i blant a phobl ifanc gydag AAA yng Ngwynedd, ac i Awdurdodau Lleol eraill o bosib.

f) Datblygu cyfleuster fydd yn gwasanaethu fel canolfan i ddarparu gofod gweithio proffesiynol i weithwyr allweddol ymgysylltu'n llawn gyda rhieni, staff dysgu arbenigol a staff cefnogol yn rheolaidd.

Drwy wireddu'r amcanion rhagwelir y buddion canlynol ar gyfer plant gyda AAA:

- Bydd cynyddu lleoedd ysgol yn galluogi mwy o blant i fynychu ysgol AAA
- Byddai llai o angen i blant fynychu darpariaethau AAA tu allan i'r sir fyddai'n arwain at arbedion cost
- Byddai mwy o blant yn medru byw gartref
- Gwell amgylchedd dysgu i'r plant a'r bobl ifanc fyddai'n mynychu'r ysgol newydd. Mae adroddiad '*Arfarniad o berfformiad ysgolion cyn ac ar ôl symud i mewn i adeiladau newydd neu eiddo o adnewyddwyd yn sylweddol*' gan Estyn yn nodi:

  'bron ym mhob ysgol sydd ag adeilad newydd gwnaethom arolwg ohonynt, mae cyrhaeddiad a chyflawniad disgyblion wedi gwella.'

  'mae mwyafrif o ysgolion yn cynnig mwy o ddewisiadau i ddisgyblion nag yn eu hadeiladau blaenorol oherwydd bod ganddynt fwy o le a chyfleusterau gwell. Hefyd, mae'r ddarpariaeth a wna'r ysgol ar gyfer gweithgareddau cyn-ysgol ac ar ôl ysgol yn gwella'n sylweddol'
- Mwy o le a gwell darpariaeth chwarae ar safle'r ysgol
- Mwy o le a gwell darpariaeth ar gyfer dysgu sgiliau bywyd a galwedigaethol ar gyfer pobl ifanc
- Darpariaeth arbenigol ac adnoddau arbenigol fel pwll hydrotherapi ac ystafelloedd therapi

  ar gael ar safle'r ysgol newydd
- Cyfle i blant ddefnyddio'r cyfleusterau arbenigol y tu allan i oriau ysgol
- Ar sail y contractau ar hyn o bryd, byddai mwyafrif y plant yn teithio pellteroedd llai i'r ddarpariaeth newydd
- Byddai mwy o blant yn derbyn eu haddysg yn Gymraeg drwy beidio gorfod mynychu ysgolion AAA tu allan i Wynedd
- Darpariaeth egwyl fer at ddefnydd plant Gwynedd gyfan all golygu llai o chwalfa deuluol, a felly llai o angen am rai leoliadau preswyl tymor hwy ar gyfer plant o'r teuluoedd hyn
- Bydd parhau a'r ddarpariaeth bresennol yn Nhŷ Meirion yn caniatáu mynediad i addysg uwchradd priflif i'r plant hynny fyddai'n ei chael yn anodd i deithio i'r ysgol newydd o dde'r sir
- Bydd plant yn derbyn cyfleoedd cyfartal ble bynnag mae nhw'n byw yn y sir

Yn ogystal a'r buddion i blant rhagwelir y buddion canlynol:

- Cyfle i fuddsoddi £12.4m mewn darpariaeth AAA newydd
- Gwell amgylchedd gweithio i staff
- Byddai'r cyfleuster newydd yn cyrraedd y safonau modern a ddisgwylir ar gyfer plant AAA
- Darpariaeth arbenigol ac adnoddau arbenigol ar gael ar safle'r ganolfan newydd
- Gofal preswyl ar gael

- Posibilrwydd o greu incwm drwy gynnig llefydd ysgol a gofal preswyl i blant o siroedd eraill sydd angen darpariaeth iaith Gymraeg
- Opsiwn i bobl ddefnyddio'r cyfleuster arbenigol y tu allan i oriau ysgol
- Cynnig cyfle i rieni ddewis i anfon eu plant i ysgol AAA arbenigol neu i integreiddio eu plant mewn ysgol uwchradd priflif yn cynnwys yr uned AAA yn ne'r Sir
- Peth lleihad mewn costau cynnal wrth gael gwared un uned ac Ysgol Hafod Lon bresennol

6. INCWM A COSTAU RHEDEG YR OPSIWN

6.1 Fel y gwelir o'r tabl isod rhagdybir bydd cost rhedeg yr opsiwn yma yn £2,820,860 a cludiant yn £424,008, sef cyfanswm gros o £3,244,868.

6.2 Mae hwn yn cymharu a cost gross presenol o £3,307,109 sy'n golygu ei fod yn £62,241 yn is.

6.3 Mae rhagdybiaeth wedi ei wneud fydd posiblrwydd denu'r incwm o £183,333 drwy Awdurdodau Lleol eraill yn talu am ddarpariaeth addysg a preswyl ar gyfer plant o'u siroedd. Ni ragwelir unrhyw incwm o Awdurdod Iechyd Betsi Cadwaladr tuag at gostau preswyl y darpariaeth newydd.

6.4 Mae hwn yn cymharu ac incwm o £144,000 drwy gyfraniad gan Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr at ddarpariaeth preswyl all-sirol ar hyn o bryd.

6.5 Pe bydda'r holl incwm rhagdybiedig hyn yn cael ei wireddu mi fydda'n golygu lleihad o £101,574 i gymharu a'r cyfanswm net presennol.

	cyllideb 2013/14	opsiwn ffafredig	+ / -	
Cost y ddarpariaeth	£2,859,390	£2,820,860	-£38,530	cost is
Cost cludiant	£447,719	£424,008	-£23,711	cost is
cyfanswm gross	£3,307,109	£3,244,868	**-£62,241**	cost is
incwm	£144,000	£183,333	£39,333	cynnydd incwm posib
cyfanswm net	£3,163,109	£3,061,535	**-£101,574**	gwahaniaeth posib

6.6 Mae rhaid pwysleisio yma fod risg ynghlwm a'r rhagdybiaethau incwm gan nad oes sicrwydd o incwm o Awdurdodau Lleol eraill. Er fod cwpl o Awdurdodau Lleol eraill wedi mynegi diddordeb yn y posiblrwydd o ddanfon plant i'r ysgol newydd fel disgyblion dyddiol neu preswyl yn y dyfodol does dim sicrwydd bydd hyn yn digwydd. Mae angen gwaith ychwanegol yma er mwyn ceisio cael ymrwymiad mwy cadarn gan Awdurdodau Lleol eraill.

6.7 Oherwydd y risgiau hyn mae posiblrwydd na fydd unrhyw incwm ychwanegol yn cael ei ddenu. Os felly, fel y gwelir o'r tabl isod, mi fydd angen darganfod £31,759 ychwanegol i gyllideb presenol yr Awdurdod tuag at gostau'r ddarpariaeth AAA newydd.

	cyllideb 2013/14	opsiwn ffafredig	+ / -	
Cost darpariaeth	£2,859,390	£2,770,860	-£88,530	cost is
Cost cludiant	£447,719	£424,008	-£23,711	Cost is
cyfanswm gross	£3,307,109	£3,194,868	**- £112,241**	cost is
incwm	£144,000	£0	- £144,000	dim incwm posib
cyfanswm net	£3,163,109	£3,194,868	£31,759	cost uwch posib

* Mae cost darpariaeth yn is oherwydd na fydd angen darpariaeth preswyl 2 wely fydd yn golygu fydda costau rhedeg y darpariaeth preswyl / egwyl fer yn is.

6.8 Mae'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd a Gwasanaeth Addysg wedi cytuno i ymrwymo i dalu unrhyw ddiffyg os na fydd yr incwm o Awdurdodau Lleol eraill yn ddigonol i gyfro'r costau rhedeg.

6.9 Er mwyn cael sefyllfa ble na fydd angen darganfod unrhyw arian ychwanegol mi fydda angen darganfod incwm o £81,759 sy'n gyfystyr a incwm fydd ychydig yn llai na cost gosod un gwely preswyl i Awdurdod Arall, fel y gwelir o'r tabl isod.

	cyllideb 2013/14	opsiwn ffafredig	+ / -	
Cost y ddarpariaeth	£2,859,390	£2,820,860	-£38,530	cost is
Cost cludiant	£447,719	£424,008	-£23,711	cost is
cyfanswm gross	£3,307,109	£3,244,868	-£62,241	cost is
incwm	£144,000	£81,759	£62,241	Incwm llai posib
cyfanswm net	£3,163,109	£3,163,109	**-£0**	

7. ASESIAD EFFAITH AR Y GYMUNED, YR IAITH GYMRAEG A CHYDRADDOLDEB

Yn unol a chanllawiau Dogfen Cod Statudol 006/2013 *Cynigion Trefniadaeth Ysgolion* Lywodraeth Cymru cynhalwyd asesiad o pa effaith fydda newid yn y darpariaeth yn cael ar y gymuned, yr iaith Gymraeg a chydraddoldeb **(Atodiad 4).** Fel y gwelir o'r adroddiad ni ragwelir unrhyw effaith negyddol ar yr ardaloedd ble mae'r ddarpariaeth bresennol a'r plant sy'n mynychu ac y byddai'r ddarpariaeth newydd yn creu cyfleoedd cadarnhaol i'r dyfodol.

7.1 **Cymunedol**

Yn dilyn dadansoddiad o'r defnydd cymunedol o'r darpariaeth presennol a'u cyfraniad i'w cymunedau ac asesu'r effaith fydda'r drefn newydd yn ei gael ar hyn, daethpwyd i'r casgliad na fydda unrhyw effaith negyddol ar yr ardaloedd ble mae'r ddarpariaeth bresennol a'r plant sy'n mynychu ac y byddai'r ddarpariaeth newydd yn creu cyfleoedd cadarnhaol i'r dyfodol.

Gan nad oes effaith negyddol wedi ei adnabod o ail-leoli Ysgol Hafod Lon ac Uned Tŷ Aran, ni ragwelir unrhyw angen am fesurau lliniaru sylweddol.

Wrth weithredu'r cynnig o sefydlu'r ysgol newydd bwriedir hyrwyddo defnydd cymunedol i'r gymuned yn ehangach, yn enwedig rhai gyda anghenion arbennig, er mwyn gwneud defnydd llawn o'r ddarpariaeth newydd a'r adnoddau arbenigol.

7.2 **Yr Iaith Gymraeg**

Ni ragwelir fydda unrhyw newid i'r ddarpariaeth bresennol yn cael effaith negyddol ar ddefnydd yr iaith Gymraeg yn yr ysgol/uned ble mae nhw wedi eu lleoli nac ar y gymuned leol gan fod mwyafrif y plant yn teithio o nifer o leoliadau gwasgaredig i dderbyn eu haddysg.

Y teimlad yw fydd sefydlu'r ysgol newydd yn creu mwy o gyfleoedd i atgyfnerthu'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn arbennig i'r rhai hynny fydda wedi mynychu'r unedau gan fydd cyfle iddynt gymysgu gyda mwy o blant drwy'r Gymraeg. Mi fydd mynychu'r ysgol newydd hefyd yn gyfle i'r plant hynny fydda'n gorfod mynd all-sirol (i ddarpariaeth di-Gymraeg), dan y drefn bresennol, i dderbyn addysg Gymraeg a chyfle i gymysgu gyda phlant drwy'r iaith Gymraeg.

Dylid nodi ei bod yn anodd ceisio mesur effaith bosibl trefniadaeth ysgolion ar y Gymraeg. Y prif bwyntiau cadarnhaol sy'n deillio o'r asesiad o effaith yw'r manteision i'r ddarpariaeth o ran addysg. Er na fydd categori presennol yr ysgol o ran iaith yn newid, mae'r cynnig yn gyfle i wella addysg a chryfhau addysg cyfrwng Cymraeg plant gyda AAA yn Meirionnydd a Dwyfor.

7.3 **Cydraddoldeb**

Cynhaliwyd asesiad cydraddoldeb llawn o effaith gwahanol fodelau ac o ganlyniad rydym yn hyderus bydd trefniadau mewn lle i sicrhau fod y cynnig yn cyd-fynd ac unrhyw bolisïau perthnasol yn hyrwyddo cyfleoedd cyfartal yn gadarnhaol a bod mesurau mewn lle i sicrhau na fydd camwahaniaethu yn digwydd. Mae angen pwysleisio mai ysgol AAA sydd dan sylw ac felly bod cydraddoldeb anabledd yn rhan gwbl allweddol o'r holl ystyriaethau ac mai'r nod yn y pendraw yw gwella gwasanaeth i ddisgyblion AAA.

8. LLEOLIAD YR YSGOL NEWYDD

8.1 Fel nodwyd yn Adroddiad Cabinet ar 9 Hydref 2012 *nid yw'r ddarpariaeth bresennol wedi ei lleoli'n ganolog ar gyfer yr ardal mae'n ei gwasanaethu, ac nid yw'r cyfleusterau chwaith ddim yn cwrdd ag anghenion addysgol modern.*

8.2 Yn ychwanegol i hyn nodwyd yn asesiad y safle presennol fod Ysgol Hafod Lon yn gwbl anaddas ar gyfer unrhyw ddatblygiad oherwydd maint y safle. Mae adroddiad addasrwydd (2.7) yn **Atodiad 1** yn nodi byddai disgwyliad rhesymol i Ysgol Hafod Lon, fel ysgol arbennig unigol ar gyfer 49-50 o ddisgyblion, fod ag arwynebedd llawr sydd deirgwaith yn fwy na'r hyn ydyw, ac ar safle mwy.

8.3 Oherwydd hyn roedd cydnabyddiaeth y byddai angen adeiladu ysgol newydd ar safle newydd i ymdrin â'r angen cynyddol am lefydd ysgol AAA yn yr ardal, pe bai yna benderfyniad i ddatblygu ysgol newydd, penderfynwyd y dylid adnabod safle priodol.

8.4 Adnabuwyd y byddai angen i unrhyw ddarpariaeth newydd fod wedi'i lleoli yn ganolog i Feirionnydd a Dwyfor ac o'r herwydd penderfynwyd chwilio am safleoedd priodol yn ardaloedd Porthmadog a Phenrhyndeudraeth.

8.5 Yn dilyn adnabod nifer o safleoedd a chynnal gwerthusiad ohonynt (gweler **Atodiad 3**) daethwyd i'r penderfyniad mae safle Parc Eryri, Penrhyndeudraeth fydda'r opsiwn orau.

8.6 Argymhellir felly y dylid ymgynghori ar y bwriad i ddatblygu ysgol AAA ar safle Parc Eryri, Penrhyndeudraeth fel yr opsiwn gorau i sicrhau ysgol fodern sy'n addas i'w ddiben ac yn gynaliadwy ac wedi'i lleoli'n ganolog i Feirionnydd a Dwyfor.

8.7 Rhagwelir y bydd y gost o ddatblygu ysgol newydd ac uned breswyl / egwyl fer ar y safle yn oddeutu £12.4m a bydd angen cyflwyno achos busnes i Lywodraeth Cymru i sicrhau 50% o'r buddsoddiad hwn. Mae cam cyntaf yr achos busnes eisoes wedi'i gyflwyno a'i gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru.

9. CANLYNIADAU'R ARGYMHELLIAD

9.1 Golyga'r argymhelliad hwn y byddai Ysgol Hafod Lon presennol ac Uned Tŷ Aran, Dolgellau yn cael eu ail-leoli fel ysgol AAA newydd ym Mharc Eryri, Penrhyndeudraeth.

9.2 Ar ôl cynnal asesiad effaith ar y gymuned, yr iaith ac ar gydraddoldeb (**Atodiad 3**) ni ragwelir y bydd yna unrhyw effaith negyddol yn sgil symud Ysgol Hafod Lon presennol nac Uned Tŷ Aran.

9.3 Fodd bynnag, i leddfu effaith cau ysgol mewn unrhyw ardal, os oes diddordeb yn lleol mewn datblygu'r safleoedd hyn er budd y gymuned, fe wnaiff y Cyngor ofyn i'r Swyddog Adfywio gynorthwyo'r gymuned i ddatblygu unrhyw syniadau ar gyfer defnyddio'r tir a'r adeiladau a ddaw'n wag yn sgil ad-drefnu ysgolion. Gwneir hyn yn unol â'r polisi a'r protocol a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn 2010.

9.4 Ystyriaethau Staffio

9.4.1 Gan mae symud yr ysgol/uned bresennol i safle newydd byddwn yn ei wneud mi fydd y staff presennol hefyd yn cael y cynnig i symud. Rydym eisoes yn ymgynghori'n uniongyrchol gyda staff a'r undebau a byddwn yn parhau i wneud hynny yn ystod y cyfnod ymgynghori statudol ac yn dilyn unrhyw benderfyniadau sy'n deillio o'r broses hon. Mae Cyngor Gwynedd wedi datblygu polisi staffio cynhwysfawr ar y cyd â'r undebau llafur a'r penaethiaid ysgol. Bydd cyfathrebu'n glir ac yn agored gyda staff yn ran ganolog o unrhyw gynigion.

9.4.2 Wrth ddatblygu'r ysgol newydd, bydd angen i'r Corff Llywodraethu dderbyn y cyfrifoldeb am ddatblygu strwythur staffio sydd eu hangen i'r ysgol. Bydd Adran Bersonél y Cyngor ar gael i gynghori a helpu'r Corff Llywodraethu gyda'r gwaith a gyda unrhyw benodiadau newydd fydd angen.

9.5 Sefydlu ysgol newydd

9.5.1 Wrth weithio i agor yr ysgol newydd mi fydd Corff Llywodraethol presennol Ysgol Hafod Lon yn gyfrifol am gytuno ar gyfansoddiad yr ysgol, y strwythur staffio a'r recriwtio.

9.5.2 Bydd cyllideb yr ysgol yn seiliedig ar nifer y disgyblion fydd yn mynychu'r ysgol yn unol â'r fformiwla cyllido ysgolion sy'n cydymffurfio ag Adran 52 Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 2013.

10. CAMAU NESAF

a. Noder bod y camau gweithredu hyd yn hyn yn rhan o'r broses o gasglu gwybodaeth er mwyn llunio'r cynigion cychwynnol.

b. Cyhoeddwyd Cylchlythyr 006/2013 *Cynigion Trefniadaeth Ysgolion* gan Lywodraeth Cymru a lluniwyd y cynigion hyn drwy ddilyn y canllawiau hyn.

c. Cadarnheir felly nad yw'r camau a weithredwyd i lunio'r cynigion hyn yn rhan o'r broses statudol. Mae'r trafodaethau hyd yn hyn yn ychwanegol i'r hyn a ddisgwylir gan Lywodraeth Cymru. Rhaid i ni'n awr benderfynu ar fodel i gynnal ymgynghoriadau pellach, yn unol â Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 2013, oherwydd y canlynol:

i. <u>Trosglwyddo safle</u>
Trosglwyddo ysgol i safle neu safleoedd newydd oni fyddai prif fynedfa'r ysgol ar ei safle neu safleoedd newydd o fewn 1.609344 cilomedr (un filltir) o brif fynedfa'r ysgol ar ei safle neu safleoedd presennol.

ii. <u>Cynnydd yn nifer disgyblion</u>
Ac eithrio pan fo ysgol wedi ei sefydlu mewn ysbyty, cynnydd yn nifer y disgyblion y mae'r ysgol yn gwneud darpariaeth ar eu cyfer, a fyddai o'i gymryd ynghyd â phob cynnydd blaenorol ar ôl y dyddiad priodol, yn cynyddu nifer y disgyblion gan o leiaf 10% neu gan y nifer perthnasol o'i gymharu â nifer y disgyblion ar y dyddiad priodol.

iii. <u>Darpariaeth preswyl</u>
Newid y ddarpariaeth ar gyfer llety preswyl fel bod y nifer o ddisgyblion y gwneir darpariaeth o'r fath ar eu cyfer yn cael ei gynyddu neu ei leihau gan 5 disgybl neu ragor.

d. Pe bai'r Cabinet yn penderfynu bwrw ymlaen ag argymhelliad yr adroddiad hwn bydd angen cynnal cyfnod o ymgynghori statudol yn unol â'r Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 2013 a'r canllawiau yng Nghylchlythyr 006/2013 *Cod Trefniadaeth Ysgolion*. Rhagwelir cynnal y cyfnod ymgynghori yn ystod yr wythnosau nesaf. Yn ystod y cyfnod ymgynghori, bydd gwybodaeth a chanfyddiadau'r asesiadau effaith ar y gymuned, yr iaith ac ar gydraddoldeb yn cael eu cyhoeddi.

e. Wedi hynny, bydd adroddiad pellach yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet, yn manylu ar ganlyniadau'r ymgynghoriad hwnnw. Bydd yn rhaid i'r Cabinet ystyried yr ymgynghoriad, ac yn ddibynnol ar argymhelliad gan y Cabinet, bydd angen penderfynu p'un a oes angen cyhoeddi Rhybudd Statudol i weithredu'r cynnig. Pe bai Rhybudd Statudol yn cael ei gyhoeddi, caniateir cyfnod o fis i gyflwyno unrhyw wrthwynebiadau. Yn dilyn hyn mi fydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i weithrediaeth y Cyngor er penderfyniad terfynol.

10. ARGYMHELLION

10.1 Yr argymhelliad felly yw:

Ymgymeryd a phroses ymgynghori statudol yn unol â gofynion Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion (Cymru) 2013 i ail-leoli Ysgol Hafod Lon ac Uned Tŷ Aran i safle newydd ym Mhenrhyndeudraeth ar 1 Medi 2016, cynyddu capasiti yr ysgol ac ychwanegu elfen breswyl i'r ddarpariaeth yn unol a'r adroddiad.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Prif Weithredwr:
Mae'r adroddiad yn ei wneud yn glir bod yr achos dros y newid sydd yn cael ei argymell yn un clir a synhwyrol ac mae'r Pennaeth Cyllid yn nodi'r ystyriaethau ariannol yn glir yn ei sylwadau. Nid oes gennyf unrhyw beth pellach i'w ychwanegu at yr adroddiad heblaw i nodi fy nghefnogaeth i'r argymhelliad.

Swyddog Monitro:
Cafwyd mewnbwn cyfreithiol i'r trafodaethau wrth ddatblygu'r cynigion ac rwy'n fodlon a'r argymhelliad o safbwynt priodoldeb a chyfreithlondeb.

Pennaeth Cyllid:
Nodaf mai pwrpas yr adroddiad gerbron yw sicrhau penderfyniad y Cabinet i gynnal cyfnod ymgynghori statudol er mwyn datblygu ysgol arbennig newydd ym Mhenrhyndeudraeth gyda darpariaeth breswyl ac egwyl fer. Rwy'n cefnogi'r bwriad i ad-drefnu ysgolion mewn modd teg a rhesymegol, er gwaetha'r her o ymdrechu i gyflawni'r amcanion yma mewn cyd-destun ariannol hynod heriol. Gyda £6.2m o arian grant cyfalaf yn y fantol, mae'n amlwg byddai risgiau wrth oedi ac mae'r adroddiad yn adnabod rhai buddion refeniw posib wrth symud ymlaen.

O ran oblygiadau cyfalaf y cynllun, nodaf fod rhan 2.2 o'r adroddiad yn crybwyll fod Llywodraeth Cymru eisoes wedi cymeradwyo'r cam cyntaf o'r achos busnes ar gyfer denu grant o'u "Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif" - h.y. mae'r Llywodraeth wedi cymeradwyo'r "achos busnes strategol amlinellol" roedd yn cynnwys yr achos dros newid, anghenion busnes, a'r gwerthusiad opsiynau. Ymhellach, cadarnhaf fod Cynllun Rheoli Asedau'r Cyngor eisoes wedi ymrwymo i ddarparu'r arian cyfatebol angenrheidiol - h.y. mae'r Cyngor wedi neilltuo £6.2m, sef 50% o'r costau cyfalaf, ar gyfer gweithredu'r cynllun yma.

O ran oblygiadau ariannol parhaol (cyllideb refeniw blynyddol) sy'n deillio o'r cynllun a ffafrir, mae rhan 6.5 o'r adroddiad yn dangos sut gallasai'r cynllun arwain at arbediad blynyddol "posib" o £101,574. Wrth gwrs, mae hynny i'w groesawu yn yr hinsawdd ariannol bresennol, er dylid nodi'r risg (sydd wedi'i adnabod yn rhan 6.6 a 6.7 o'r adroddiad) gan nad oes sicrwydd bydd modd denu'r incwm all-sirol perthnasol i'r Cyngor. Yng nghyd-destun y cyfle a'r risg yma, deallaf fod yr Adran Addysg ac Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd wedi ystyried y cynllun yn drylwyr o fewn eu strategaeth arbedion, a'u bod yn glir mai'r Adranau hyn fydd yn gyfrifol am ganfod unrhyw ddiffyg yng nghostau rhedeg yr ysgol newydd.

Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol:
Cefnogaf y cynnig gerbron ar gyfer argymhell cychwyn cyfnod o ymgynghori statudol ar y cynnig o ddatblygu ysgol addysg anghenion arbennig newydd ym Mhenrhyndeudraeth a fyddai'n cynnwys darpariaeth preswyl ac egwyl fer. Byddai darpariaeth breswyl ac egwyl fer lleol fel rhan o'r datblygiad yn sicr o wella canlyniadau i blant sydd ar hyn o bryd yn cael eu lleoli mewn darpariaethau tu allan i'r Sir ac yn cynnyddu'r gallu i gynnig egwyl fer i gefnogi teuluoedd yn lleol.

Atodiadau

Atodiad 1	Sefyllfa gyfredol ac achos am newid
Atodiad 2	Asesiad Opsiynau
Atodiad 3	Asesiad Safleoedd
Atodiad 4	Asesiad effaith ar y gymuned, yr iaith Gymraeg a chydraddoldeb